

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów

KUNÓW 2017

Spis treści

I.	Wprowadzenie	4
1.	Lokalizacja.....	4
2.	Powiązania funkcjonalne miasta i gminy Kunów	5
3.	Struktura sieci osadniczej.....	6
4.	Środowisko przyrodnicze na obszarze miasta i gminy Kunów	7
5.	Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji.....	12
5.1	Podstawowe pojęcia	12
5.2	Metodyka opracowania diagnozy i wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji	13
6.	Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi gminy.....	17
II.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych.....	20
1.	Zjawisko bezrobocia	20
2.	Zjawisko ubóstwa	27
3.	Zjawisko przestępczości.....	37
4.	Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym gminy	43
5.	Niski poziom edukacji.....	49
6.	Demografia i rozmieszczenie ludności	56
7.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Kunów	63
III.	Koncentracja negatywnych zjawisk o innym charakterze.....	67
1.	Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej	67
2.	Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej	73
3.	Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno – funkcjonalnej.....	75
4.	Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze technicznej.....	83
IV.	Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	90
1.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	90
2.	Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	95
V.	Określenie wizji i celów prowadzonej rewitalizacji	116
1.	Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	116
2.	Cele rewitalizacji i kierunki działań	116
3.	Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	120
4.	Plan finansowy	132
5.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności	136
6.	Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji.....	137
7.	System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	139
8.	System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	141
9.	Prawne aspekty realizacji LPR na obszarach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody.....	142

DIAGNOZA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

I. Wprowadzenie

1. Lokalizacja

Miasto i Gmina Kunów położone są u podnóża Gór Świętokrzyskich, w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Gmina wchodzi w skład powiatu ostrowieckiego obok pięciu innych jednostek administracyjnych tj. miasta - Ostrowiec Świętokrzyski, gminy miejsko - wiejskiej Ćmielów oraz gmin wiejskich: Bałtów, Bodzechów i Waśniów.

RYSUNEK 1. LOKALIZACJA GMINY

Dane mapy- Google 2017 r.

Teren gminy podzielony jest na 17 sołectw i dwa osiedla:

1. Sołectwo Biechów	10. Sołectwo Małe Jodło
2. Sołectwo Boksycka	11. Sołectwo Miłkowska Karczma
3. Sołectwo Bukowie	12. Sołectwo Nietulisko Duże
4. Sołectwo Chocimów	13. Sołectwo Nietulisko Małe
5. Sołectwo Doły Biskupie	14. Sołectwo Prawęcín
6. Sołectwo Janik	15. Sołectwo Rudka
7. Sołectwo Kolonia Inwalidzka	16. Sołectwo Udzców
8. Sołectwo Kolonia Piaski	17. Sołectwo Wymysłów
9. Sołectwo Kurzacje	18. Osiedle Kunów
	19. Osiedle Kunów Piaski

2. Powiązania funkcjonalne miasta i gminy Kunów

Gmina leży na obszarze dawnego Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, przy głównym ciągu komunikacyjnym tzw. „ściany wschodniej”. Przez miasto Kunów przebiega droga krajowa nr 9 (E371) Warszawa-Rzeszów. W mieście znajduje się stacja kolejowa Kunów na trasie linii nr 25 Skarżysko-Kamienna – Ostrowiec Świętokrzyski. Przez miasto przechodzi także niebieski szlak turystyczny z Łysej Góry do Pętkowic oraz niebieski szlak rowerowy ze Skarżyska-Kamiennej do Ostrowca Świętokrzyskiego.

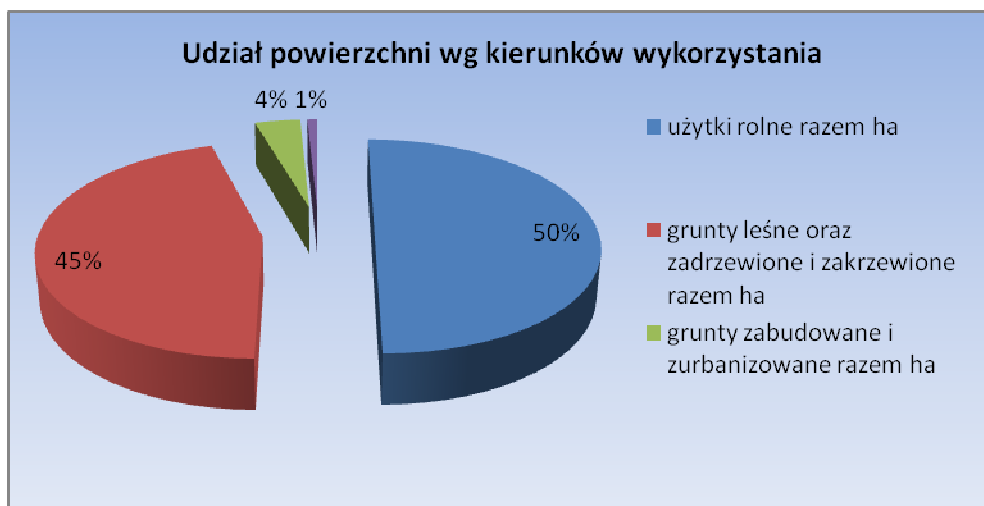
Gmina leży w powiecie, który jest na drugim miejscu w województwie świętokrzyskim pod względem potencjału przemysłowego, ludnościowego, intelektualnego i kulturowego.

Gmina graniczy z gminami Waśniów, Bodzechów, i co istotne z ważnym ośrodkiem miejskim województwa świętokrzyskiego, jakim jest Ostrowiec Świętokrzyski. Ponadto sąsiaduje z gminami powiatu starachowickiego: Pawłów i Brody oraz gminą Siemno w powiecie lipskim województwa mazowieckiego.

Miasto Ostrowiec Świętokrzyski, z którym graniczy gmina, wywierało i wywiera bardzo duży wpływ na jej rozwój. Zapewnia dla wielu mieszkańców miejsca pracy i nauki oraz jest głównym miejscem zaopatrzenia ludności a także zbytu produktów rolnych. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania można powiedzieć, że gmina ma charakter podmiejski.

Powierzchnia gmina wynosi 113,56 km² z czego 51,27 km² zajmują lasy i grunty leśne, użytki rolne – 56,49 km², grunty zabudowane i zurbanizowane – 4,28 km², nieużytki 0,92 km², pozostałe grunty – 0,15 km². Gęstość zaludnienia gminy wynosi średnio 88 osób na 1 km².

RYSUNEK 2. UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW WG. WYKORZYSTANIA¹

Źródło Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

¹ Dane GUS BDL;

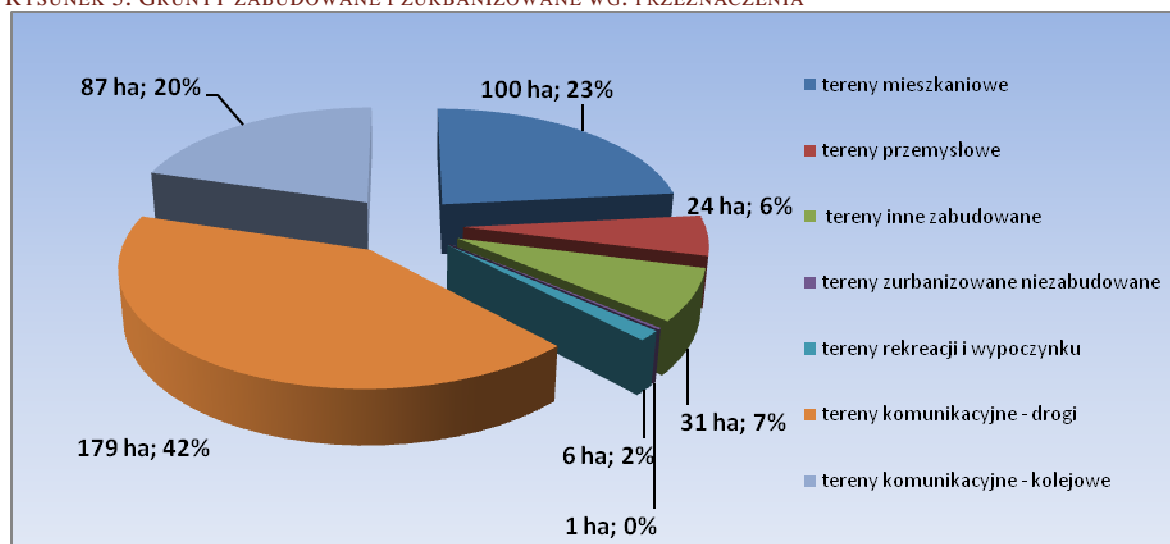
3. Struktura sieci osadniczej

Głównym ośrodkiem gminy jest miasto Kunów, położone nad rzeką Kamienną, które znajduje się 8 km na północny- zachód od Ostrowca Świętokrzyskiego. Jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej.

W skład gminy, oprócz miasta Kunów, wchodzi 17 sołectw. Sieć osadnicza gminy jest równomiernie rozproszona, ale miejscowości dzielą stosunkowo duże odległości. Rozległość gminy i ukształtowanie terenu skutkuje utrudnieniami w powszechnej komunikacji. Największe utrudnienia dojazdowe/komunikacyjne z odległych od centrum gminy miejscowości mają mieszkańcy miejscowości: Małe Jodło, Prawęcín, Miłkowska Karczma, Biechów i Kurzacze.

Struktura sieci osadniczej wykazuje narastanie intensywności zabudowy prostopadle do osi drogi nr 9. Tereny mieszkaniowe stanowią 23% gruntów zabudowanych w gminie. Największy udział tego wskaźnika stanowią tereny komunikacyjne – ok. 42%. Tereny przemysłowe ulokowane głównie w granicach miasta zajmują powierzchnię 24 ha.

RYSUNEK 3. GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE WG. PRZEZNACZENIA²

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

Gmina posiada Plan Zagospodarowania Przestrzennego, dostępne tereny pod zabudowę oraz dobre warunki do rozwoju mieszkalnictwa (budownictwo indywidualne – rezydencjonalne, zagrodowe).

² Dane: GUS BDL

4. Środowisko przyrodnicze na obszarze miasta i gminy Kunów

Przyroda

Obszar gminy położony jest w obrębie Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej na granicy czterech mezoregionów: Płaskowyżu Suchedniowskiego, Gór Świętokrzyskich, Wyżyny Sandomierskiej oraz Przedgórze Iłżeckiego. Dominującymi elementami rzeźby są szerokie, łagodne garby i wierzchowiny, które przeważają na obszarze oraz płaskodenne doliny rzeczne.

W obszarze przyrodniczym Gminę Kunów tworzą dwie odmienne od siebie ze względu na skład gatunkowy krainy, dla których naturalną granicą jest rzeka Kamienna.

Część południowa gminy to tzw. Wzgórze Kunowskie wchodzące w skład sandomierskiego płatu lessowego, przynależącego do krainy Gór Świętokrzyskich.

Okolice Bukowia, Chocimowa i Prawęcina wyróżnia roślinność kserotermiczna o charakterze stepowym, ze względu na silne nasłonecznienie stoków od południowej strony. Są to cenne zbiorowiska roślinności, w okresie wiosennym porośnięte łąkami zawilców wielkokwiatowych i goryczki krzyżowej. Na miedzach i stromych stokach występuje ponadto wisienka stepowa, natomiast w lasach storczyki. Na terenie gminy występują również chronione gatunki orchidei – podkolan zielanowy, stoplamka i gnieźnik leśny³.

Wśród występujących na terenie gminy ptaków zauważyć można wiele ich gatunków, zwłaszcza takich jak: pokrzewki, świstunki, drozdy oraz dwa gatunki słowika: szarego i rdzawego (tutaj nakładają się na siebie zasięgi ich występowania). W zadrzewieniach śródpolnych częste są dzięcioły, a wśród nich jedyny, który odlatuje od nas na zimę - krętogłów.

Północna część gminy leżąca na lewym brzegu rzeki Kamienna wchodzi w obszar Przedgórze Iłżeckiego. Tą część gminy w dużej mierze porastają lasy. Północną część gminy charakteryzują gleby piaszczyste, które tworzyły podstawę do rozwoju w tej części gminy jedynie obszarów leśnych, bez możliwości wykształtowania działalności i produkcji rolniczej. W tej części gminy spośród roślinności spotkać możemy gatunki takie jak chronione kocanki piaszkowe, typowe dla piaskowego podłoża. Na torfowiskach w połowie lata zakwitają kruszczyki błotne, przedstawiciele storczykowatych, a wśród mchów torfowców rosiczka okrągłolistna. Okolice leśne miejscowości Janik porastają widłak jałowcowaty, wawrzynek wilczełyko czy lilia złotogłów.

Gminę Kunów cechuje bogaty skład gatunkowy motyli. Występują tu wszystkie gatunki czerwończyków występujące w Polsce, łącznie z najrzadszym czerwończykiem fioletkiem związanym z torfowiskami i wilgotnymi łąkami oraz modraszek Alexis, a także paż królowej i paż żeglarz.

W obszarze środowiska wodnego na terenie gminy występują płazy: kumak nizinny, ropucha paskówka i rzekotka drzewna. W rzece Kamiennej klenie, leszcze i szczupaki, natomiast w Świślinie – pstrągi. W okolicach rzek spotkać można również ślady żerowania bobrów i wydr.

Wśród ptaków zauważyć możemy licznie występujące puszczyki oraz w mniejszym stopniu sowy uszatki, pójdzka i w opuszczonych budynkach płomykówkę.

---

³ Dane: Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Kunów na lata 2009 – 2011 z perspektywą do roku 2016;

W strukturze obszarów leśnych głównymi typami siedliskowymi lasu są: bory mieszane świeże – 65%, lasy mieszane świeże – 19% i bory świeże – 13%. Do kluczowych gatunków drzewostanu leśnego należą: sosna (92% udziału), dąb, brzoza, olsza, modrzew, buk, jodła. Obszary leśne stanowią 51,27 km² powierzchni gminy (45% udział w powierzchni gminy). Lasy znajdują się głównie w północnej i zachodniej części gminy, w obszarze Nadleśnictwa Ostrowiec Świętokrzyski.

Na obszarze dwóch najatrakcyjniejszych wąwozów koło Kunowa zaprojektowano rezerwy przyrody "Bukowska Góra" i "Udziców". Zbocza dolin często są bardzo wysokie i strome. Obszar leży w obrębie zlewni rzeki Kamiennej, lewobrzeżnego dopływu Wisły, wraz z dopływami. Największym dopływem Kamiennej jest Świślina z dopływem Pokrzywianki i Psarki oraz z szeregiem bezimiennych cieków. Naturalnych zbiorników wodnych jest niewiele. Tworzą się one głównie w dolinach rzecznych i nie posiadają dużej powierzchni. W miejscowości Wióry koło Dołów Biskupich utworzono rozległy zbiornik retencyjny. W dolinie Kamiennej przebiegał niegdyś Staropolski Okręg Przemysłowy.⁴

Obszar Chronionego Krajobrazu

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego Dz. Urz. Woj. Kieleckiego Nr 21 poz. 145 teren gminy Kunów znajduje się w strefie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej. Strefa zajmuje obszar 72 634 km², do którego zaliczają się gminy Bałtów, Bodzechów, Brody, Kunów, Mirzec oraz części obszarów gmin: Pawłów, Skarżysko -Kościelne, Suchedniów, Waśniów, Wąchock. Obszar położony jest w płn. i płn. - wsch. części województwa świętokrzyskiego. Obejmuje całą dolinę rzeki Kamiennej z jej prawobrzeżnym dopływem Kamionką oraz przylegający do niej kompleks Lasów Iłżeckich. Najważniejszą ekologiczną funkcją tego obszaru jest ochrona zbiorników wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz ochrona dolin rzeki Kamiennej jako istotnego korytarza ekologicznego. Również ważna jest funkcja klimatotwórcza i aerosanitarna tego obszaru. Aktualne granice obszaru wyznacza Uchwała Nr XXXV/617/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r.

Część obszaru gminy stanowi Obszar Natura 2000 określony jako PLH260039 Wzgórza Kunowskie o powierzchni całkowitej 1868,7 ha

Sieć rzeczna

Gmina Kunów znajduje się w obrębie działów wodnych I rzędu dorzecza Wisły i działu II rzędu rzeki Kamiennej, będącej lewym dopływem Wisły. Obszary te należą do regionu Wodnego Środkowej Wisły.

Działy wodne II rzędu tworzą:

- prawe dopływy rzeki Kamiennej:
  - Świślina z prawym dopływem Węgierką,
- lewe dopływy rzeki Kamiennej:
  - Struga Dunaj.

Rzeka Kamienna wraz ze swym dorzeczem stanowi północną granicę hydrograficzną Gór Świętokrzyskich. Dorzecze Kamiennej jest asymetryczne. Zdecydowanie bardziej rozbudowana sieć

⁴ Na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

rzeczna znajduje się po prawej stronie biegu rzeki. Prawobrzeżne dorzecze wynosi około 1300 km², zaś lewobrzeżne około 200 km², pozostała część to obszary bezodpływowe.

Największym dopływem Kamiennej jest Świślina, która przyjmuje większość wód spływających z północnych stoków Łysogór (zbieranych przez rzeki: Czarną Wodę, Pokrzywiankę) oraz z północno-zachodnich stoków Pasma Jeleniowskiego (zbieranych przez rzeki: Słupiankę i Dobruchnę).

Wody powierzchniowe stojące są reprezentowane również przez niewielkie oczka wodne, stawy inne zbiorniki wodne. Ponadto teren odwadniają :

- prawe dopływy rzeki Kamiennej:
  - ciek płynący w lesie Kryneckim,
  - ciek biorący początek w Kunowie – Kolonii,
  - ciek biorący początek w Bukowiu,
- lewe dopływy rzeki Kamiennej:
  - ciek biorący początek w rejonie Leśniczówki Sadłowizna,
  - ciek biorący początek w rejonie Koloni Inwalidzkiej,
  - ciek biorący początek w rejonie lasu Olszyny.

Na rzece Świślinie znajduje się zbiornik retencyjny „Wióry”, położony bezpośrednio przy granicy z Gminą Kunów, na obszarze dwóch gmin: Pawłów oraz Waśniów. Jest wykorzystywany do trzech celów:

1. ochrony przeciwpowodziowej w zlewni rzeki Kamiennej,
2. ustabilizowania ilości wody przepływającej poniżej zapory wody,
3. produkcji energii elektrycznej.

Zapora o wysokości 21 m znajduje się kilka kilometrów powyżej miejscowości Doły Biskupie. Budowę zbiornika rozpoczęto w 1980 r., a ukończono w 2005 r. Koszt budowy zbiornika wyniósł około 300 milionów zł. Zbiornik posiada tak zwaną pojemność martwą wynoszącą około 43% całkowitej jego pojemności. Przeznaczona jest ona na pomieszczenie wszelkich osadów zarówno naniesionych przez rzekę, jak i powstałych w wyniku procesów erozyjnych występujących na terenach bezpośrednio otaczających nieckę zbiornika.

Walory środowiska przyrodniczego

Bogate ukształtowanie terenu, ponad 45 % zalesienie oraz duże zasoby wody decydują o atrakcyjności terenu o każdej porze roku. Lasy położone w północnej części gminy stanowią fragment korytarza ekologicznego łączącego Góry Świętokrzyskie i dolinę środkowej Wisły. Malowniczo wyglądają głębokie wąwozy i skarpy.

Pod względem fizjograficznym obszar Gminy położony jest na pograniczu trzech krain geograficznych: Gór Świętokrzyskich, Przedgórze Iłżeckiego i Wyżyny Sandomierskiej, skutkiem czego jest istotnie zróżnicowany krajobrazowo.

Oś podziału stanowi dolina rzeki Kamiennej usytuowana na kierunku północny-zachód, południowy-wschód, dzieląca terytorium Gminy w zasadzie na dwie krainy:

1. Północną zbudowaną z utworów plejstoceńskich ukształtowanych na skutek zlodowacenia 5 środkowopolskiego (zlodowacenie „Riss”, zwane też „Odra” - 300-130 tys. lat temu) charakteryzującą

się glebami piaszczysto-ilastymi w większości porośniętymi borem sosnowym, zaliczaną do Przedgórze Łżeckiego.

2. Południową, wyżynną, należącą do Wzgórza Kunowskiego i częściowo wspomnianej Wyżyny Sandomierskiej, zbudowaną z gleb lessowych, intensywnie zagospodarowaną rolniczo. Wyżyna poprzecinana jest licznymi, zalesionymi, wąwozami i jarami otwierającymi się na pradolinę rzeki Kamiennej, powstałymi na skutek hydrogenicznej erozji lessów.

Wyraźnie zaznaczona jest odrębność terenów piaszczystych od lessowych leżących na drugim brzegu rzeki Kamiennej w składzie awifauny. Jej walory i podstawowe cechy przyrodnicze szczegółów zostały opisane w rozdziale poświęconym Środowisku.

Spośród bogatego dziedzictwa przyrodniczego należy wymienić występowanie w okolicach Bukowia, Chocimowa i Prawęcina chronionych gatunków orchidei – podkolan zielanowy, stopłanka i gnieźnik leśny. W tej części gminy możemy spotkać również wiele gatunków ptaków, takich jak: pokrzewki, świstunki, drozdy oraz dwa gatunki słowika: szarego i rdzawego (tutaj nakładają się na siebie zasięgi ich występowania).

W części południowej swoistą atrakcją natury są licznie występujące gatunki motyli. Występują tu wszystkie gatunki czerwończyków występujące w Polsce, łącznie z najrzadszym czerwończykiem fioletem związanym z torfowiskami i wilgotnymi łąkami oraz modraszek Alexis, a także paź królowej i paź żeglarz.

W obszarze środowiska wodnego na terenie gminy występują płazy: kumak nizinny, ropucha paskówka i rzekotka drzewna. W rzece Kamiennej klenie, leszcze i szczupaki, natomiast w Świślinie – pstrągi. W okolicach rzek spotkać można również ślady żerowania bobrów i wydr.

Wśród ptaków zauważyć możemy licznie występujące puszczyki oraz w mniejszym stopniu sowy uszatki, pójdzka i w opuszczonych budynkach płomykówkę.

W rejonie przełomu rzeki Świśliny w miejscowości Doły Opacie łomy kamieniarskie odstąpiły przekrój geologiczny dolomitów dewońskich o pięknie sfałowanej strukturze na skutek ruchów tektonicznych. Odkrywką tą aplikuje do objęcia jej ochroną jako rezerwat przyrody nieożywionej.

Na tzw. Bukowskiej Górze i w okolicy Dołów Opacich – Wióry, zachowały się szczątkowo leśne ostoje dawnej puszczy sandomierskiej, wchodzące do rezerwatowego obszaru chronionego, którym w zasadzie objęte jest całe terytorium Gminy w ramach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Kamiennej (OChKDK) stanowiącego składnik programu „Natura 2000”.

Obszar Natura 2000 określony jako PLH260039 Wzgórza Kunowskie obejmujący część terenu gminy Kunów został zatwierdzony przez Komisję Europejską w marcu 2011 roku. Ogółem stwierdzono tu występowanie 11 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujących łącznie ponad 34 % obszaru. Do najcenniejszych należą murawy kserotermiczne położone na zboczach dolin rzecznych, na ścianach wąwozów i skarpach śródpolnych, łąki o różnym stopniu wilgotności oraz starorzecza. Ostoja jest ważna zwłaszcza dla zachowania następujących siedlisk: dobrze zachowanych w skali kraju muraw kserotermicznych, z wieloma rzadkimi gatunkami, płątów łąk, zwłaszcza świeżych, ekstensywnie użytkowanych, fragmentów łąk trzęślicowych, oraz fragmentów zbiorowisk łągowych oraz łąk grądów. Obszar ma bardzo duże znaczenie dla zachowania gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, związanych ze środowiskiem wilgotnych łąk: *Lycaenahelle* i *Maculinea telegonus*. Obydwa gatunki mają na terenie

omawianej ostoje silne populacje występujące w na dobrze zachowanych siedliskach. Dolina Kamiennej wraz z dopływami, a zwłaszcza rzeką Świśliną stanowi ważny korytarz ekologiczny o randze ogólnokrajowej. Ostoja posiada także znaczne walory krajobrazowe.

Zgodnie z informacjami RDOŚ w Kielcach, ochronie prawnej na terenie Gminy podlega 11 pomników przyrody, które zostały szczegółowo opisane w tabeli nr 41.

TABELA 1 POMNIKI PRZYRODY ZNAJDUJĄCE SIĘ NA TERENIE GMINY KUNÓW⁵

L.p.	Nazwa pomnika przyrody	Data utworzenia pomnika przyrody	Opis pomnika przyrody	Miejscowość
1.	odsłonięcie geologiczne	1987-10-02	Odsłonięcie geologiczne stanowiące południowy fragment ściany kamieniołomu, długości ok. 50 m, wysokości 15 m, w którym występuje niezgodność sedimentacyjna pomiędzy waryscyjskim a alpejskim piętrzem strukturalnym	Doły Biskupie
2.	profil geologiczny	1987-10-02	Profil geologiczny stanowiący odsłonięcie profilu dolnego i środkowego triasu, w północnej i północno-zachodniej ścianie, długości ok. 100 m i wysokości 15-20 m, starego kamieniołomu.	Doły Biskupie
3.	profil geologiczny	1987-10-02	W stromym wąwozie na zboczu doliny występują liczne odsłonięcia skalne, prezentujące profil najwyższego triasu dolnego oraz prawie kompletny profil traisu środkowego.	Nietulisko Wielkie
4.	głaz narzutowy	1987-10-02	Głaz o wymiarach: długość - 2, 2 m, szerokość - 1,5 m, wysokość - 1,5 m, obwód - 7,0 m, zbudowany z szaroróżowego, średnioziarnistego granitu. Głaz ma kształt owalny, znajduje się na dnie wąwozu w górnej jego części i nie jest zagłębiony w grunt . W otaczającym wąwozie osiagającym do 20 m wysokości, na długości ok. 150 m występują liczne naturalne odsłonięcia piaskowców dolnojurajskich.	Udziców
5.	głaz narzutowy	1987-10-02	Głaz o wymiarach: obwód - 7, 5 m, średnica - 2,4 m, wysokość nad powierzchnią terenu z owalnymi prakryształami skaleni.	Kolonia Janik
6.	głaz narzutowy	1987-10-02	Głaz o wymiarach: obwód - 4, 6 m, długość - 1,7 m, szerokość - 0,8 m, wysokość - 1,0 m. Głaz jest słabo zagłębiony w ziemi.	Wymysłów
7.	głaz narzutowy	1987-10-02	Głaz o wymiarach: obwód - 4, 3 m, długość - 1,3 m, szerokość - 1,0 m, wysokość nad powierzchnią ziemi - 0,4 m. Głaz jest słabo zagłębiony w ziemi, ma kształt dyskoidalny. Zbudowany z brekcji złożonej z kanciastych i nieregularnie rozrzuconych krzemieni o wielkości od 1 do 10 cm.	Wymysłów
8.	lipa drobnolistna	2004-03-26	Lipa o pierśnicy 560 cm, wysokości do pierwszego konaru 2 m i szerokości korony 16 m. Korona drzewa jest zredukowana w wyniku podcinania i w dolnej części składa się głównie z odrostów, drzewo posiada ubytek pnia i w tym miejscu widać spróchniałe drewno wewnątrz pnia	Niestulisko Duże
9.	lipa drobnolistna	2004-03-26	Na wysokości pierśnicy drzewo rozgałęzia się na dwa konary, obwód pnia pod rozgałęzieniem na wysokości 80 cm wynosi 524 cm, natomiast obwód konarów nad rozgałęzieniem wynosi 338 cm i 381 cm; szerokość	Prawęcín

⁵ Źródło: RDOŚ w Kielcach, „POMNIKI PRZYRODY W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM”

			korony 22 m.	
10.	sosna zwyczajna	2004-03-26	Wysokość do pierwszego konaru: 5m, szerokość korony: 18 m, długość korony: 19 m.	Kurzacze
11.	głaz narzutowy	2004-03-26	Głaz narzutowy w kształcie zbliżony do prostokąta, położony na powierzchni gruntu, nie zagłębiony, widoczny układ warstw oraz pęknięcie. Wymiary: obwód - 785 cm, długość - 255 cm, szerokość - 190 cm, wysokość - 205 cm.	Nietulisko Duże

5. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

5.1 Podstawowe pojęcia

- **Wytyczne** – Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, 2 sierpnia 2016 r;
- **Rewitalizacja** – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).
- **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
  - gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
  - środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
  - przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
  - technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania

rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

- **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
- **Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
- **Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji** - Delimitacja to wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, poprzez dokonanie analizy wskaźnikowej gminy Kunów w celu przestrzennego wyodrębnienia granic obszarów znajdujących się w stanie kryzysowym.

5.2 Metodyka opracowania diagnozy i wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów został opracowany w oparciu o Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020. Zakres opracowania został dostosowany do wymogów przedstawionych w w/w Wytycznych.

LPR obejmuje opracowanie diagnozy społeczno – gospodarczej, mającej na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych na terenie gminy i miasta Kunów i wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Obszary zdegradowane stanowią wyznaczony obszar gminy Kunów, na którym stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych związanych z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności w obszarze bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym, a także negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

Obszary objęte badaniem zostały wyznaczone w oparciu o administracyjne granice sołectw z terenu miasta i gminy Kunów. Badanie występowania zjawisk kryzysowych przeprowadzone zostało według podziału na jednostki administracyjne gminy (jednostki urbanistyczne) – w tym przypadku sołectwa na terenie wiejskim i osiedla mieszkaniowe na terenie miejskim gminy. Badanie zostało przeprowadzone według jednostek urbanistycznych, ze względu na zdolność i możliwości pozyskania niezbędnych danych do opracowania diagnozy społeczno – gospodarczej.

Badaniem zostały objęte wyszczególnione obszary:

Obszary wiejskie gminy

- 1) sołectwo Biechów;
- 2) sołectwo Boksycka;
- 3) sołectwo Bukowie;
- 4) sołectwo Chocimów;
- 5) sołectwo Doły Biskupie;
- 6) sołectwo Janik;
- 7) sołectwo Kolonia Inwalidzka;
- 8) sołectwo Kolonia Piaski;
- 9) sołectwo Kurzacze;
- 10) sołectwo Małe Jodło;
- 11) sołectwo Miłkowska Karczma;
- 12) sołectwo Nietulisko Duże;
- 13) sołectwo Nietulisko Małe;
- 14) sołectwo Prawęcín;
- 15) sołectwo Rudka;
- 16) sołectwo Udziarów;
- 17) sołectwo Wymysłów;

Teren miasta Kunów

18) sołectwo - Osiedle Kunów, do którego wchodzi następujące ulice na terenie miasta Kunów: Błonie, Chocimowska, Ciasna, Głucha, Gródek, Kaznodziejska, Kościelna, Kościuszki, Laski, Łączna, Mętna, Moniuszki, Ogrodowa, Opatowska, Dziewulskiego, Partyzantów, Plac Wolności, Podgórze, Różana, Rudzka, Strumyk, Szkolna i Warszawska;

19) sołectwo – Osiedle Kunów Piaski, do którego wchodzi następujące ulice na terenie miasta Kunów: Fabryczna, Górna, Grabowiecka, Iłżecka, Kolejowa, Krzywa, Langiewicza, Łąkowa, Małachowska, Mickiewicza, Ostrowiecka, Prosta, Słowackiego, Starachowicka i Staszica.

TABELA 2. OBSZARY OBJĘTE DIAGNOZĄ

Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru
jednostka miary	os.	ha
Biechów	65	262
Boksycka	709	136
Bukowie	364	273
Chocimów	314	343
Doły Biskupie	444	802
Janik	1084	1700

Kolonia Inwalidzka	359	1003
Kolonia Piaski	256	117
Kurzacze	57	2473
Małe Jodło	145	284
Miłkowska Karczma	447	516
Nietulisko Duże	833	689
Nietulisko Małe	474	390
Prawęcín	270	723
Rudka	390	233
Udziców	121	422
Wymysłów	558	264
Osiedle Kunów	1325	323
Osiedle Kunów Piaski	1680	404
Gmina Kunów	9895	11357

Dane: wyliczenia własne na podstawie danych z UMiG Kunów;

W ramach diagnozy społeczno – gospodarczej dla każdej wyznaczonej jednostki urbanistycznej zbadano występowanie zjawisk kryzysowych w sferach:

- **Społecznej;**
- **Gospodarczej;**
- **Środowiskowej**
- **Przestrzenno – funkcjonalnej**
- **Technicznej.**

Analizę degradacji w przedstawionych sferach oparto o analizę wskaźników występowania sytuacji kryzysowych, w tym:

- **w sferze społecznej** w oparciu o :
  - poziom bezrobocia (dane na podstawie roku 2016):
    - Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców;
    - Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców;
    - Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki na 1000 mieszkańców;
  - poziom ubóstwa (dane na podstawie roku 2016):
    - Liczba osób pobierających zasiłki stałe na 100 osób;
    - Liczba osób pobierających zasiłki okresowe na 100 osób;
    - Liczba osób pobierających zasiłki celowe na 100 osób;
    - Liczba osób pobierających zasiłki celowe na zakup posiłku lub żywności na 100 osób;
    - Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie na 100 osób;
    - Liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej na 100 osób;
  - poziom przestępczości (dane na podstawie roku 2016):
    - Liczba interwencji wg ulic na 100 mieszkańców;
    - Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia na 100 mieszkańców;
  - aktywność obywatelska:

- Frekwencja wyborcza - na podstawie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r.;
  - Frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r.
- poziom edukacji (dane na podstawie roku 2016):
  - Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej;
- demografia (stan na 31.12.2016 r.):
  - Przyrost naturalny na 100 mieszkańców;
  - Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym;
  - Saldo migracji na 100 mieszkańców;
- **w sferze gospodarczej** w oparciu o :
  - poziom przedsiębiorczości:
    - Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych z CEIDG w okresie 2012 – 2016;
- **w sferze środowiskowej** w oparciu o :
  - jakość środowiska:
    - inwentaryzacja azbestu na terenie gminy Kunów (dane bieżące);
- **w sferze przestrzenno – funkcjonalnej** w oparciu o:
  - dostęp do podstawowej infrastruktury publicznej;
    - jakość dróg publicznych;
- **w sferze technicznej** w oparciu o:
  - ocena stanu korzystania z infrastruktury technicznej:
    - dostępność do sieci kanalizacyjnej.

Analizę skali występowania zjawisk kryzysowych oparto o przedstawione powyżej wskaźniki. Dla każdej wydzielonej jednostki urbanistycznej na terenie miasta i gminy Kunów obliczono wskaźnik syntetyczny sumujący skalę tych problemów. Każdy z przedstawionych wskaźników został wyliczony w oparciu standaryzację wg. wzoru:

$$\text{Wartość standaryzowana danego wskaźnika} = -1 \times \frac{\text{wartość wskaźnika – średnia arytmetyczna wskaźnika dla całej gminy}}{\text{odchylenie standardowe}}$$

Wartość standaryzowana „0” to średnia dla całej gminy, mnożenie przez -1 oznacza, że standaryzowane zjawiska są negatywne, a im większa wartość wskaźnika przed standaryzacją, tym większe problemy społeczne na danym terenie. Następnie dla poszczególnych obszarów wyliczono wartość koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w danym analizowanym obszarze, jako średnia arytmetyczna wskaźników występujących w danym badanym obszarze analizy, np. w obszarze bezrobocia, ubóstwa itd. Przedstawioną metodologię zastosowano również do wyrażenia degradacji w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

6. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi gminy.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów stanowi element działania strategicznego na poziomie lokalnym, wpisując się w dokumenty strategiczne i planistyczne na poziomie gminy.

LPR dla Miasta i Gminy Kunów wykazuje spójność z następującymi dokumentami strategicznymi:

1) **Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020**, przyczyniając się w sposób bezpośredni do realizacji celów strategicznych:

- **Obszar strategiczny – Infrastruktura dla mieszkańców;**
  - ❖ **Cel strategiczny 3. Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej.**
    - **Cel szczegółowy:** 3.3 Rewitalizacja przestrzeni publicznej.

Działania rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji przyczyniać się będą również do realizacji celów:

- **Obszar strategiczny – Infrastruktura dla mieszkańców;**
  - ❖ **Cel strategiczny 1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

    - 1.1 Rozwój infrastruktury drogowej na terenie gminy;
    - 1.2 Podniesienie bezpieczeństwa, poprzez budowę i modernizację chodników i ciągów pieszych;
    - 1.3 Budowa tras rowerowych, ścieżek rowerowych;
  - ❖ **Cel strategiczny 2. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

    - 2.2 Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej
    - 2.3 Ochrona powietrza, ograniczenie emisji spalin.
  - ❖ **Cel strategiczny 3. Rozwój infrastruktury społecznej i zdrowotnej.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

    - 3.1 Podniesienie jakości i zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych;
    - 3.2 Rozwój infrastruktury i usług pomocy społecznej;

❖ **Cel strategiczny 4. Rozwój infrastruktury energetycznej**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 4.1 Termomodernizacja budownictwa użyteczności publicznej;
- 4.2 Wzrost wykorzystania instalacji OZE do produkcji energii na terenie gminy;

▪ **Obszar strategiczny – Innowacje i rozwój**

❖ **Cel strategiczny 1. Promocja przedsiębiorczości.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 1.1 Wspieranie powstawania nowych firm na terenie gminy;
- 1.2 Promocja i wspieranie aktywności gospodarczej działających przedsiębiorstw;
- 1.3 Rozwój infrastruktury publicznej służącej rozwojowi przedsiębiorczości.

❖ **Cel strategiczny 2. Tworzenie i budowa stref aktywności inwestycyjno – gospodarczej.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 2.1 Rozwój i budowa terenów inwestycyjnych;
- 2.2 Tworzenie i rozwój nowych obszarów działania gospodarczego;

❖ **Cel strategiczny 3. Wsparcie rynku pracy**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 3.1 Rozwój ekonomii społecznej;
- 3.2 Wspieranie i przeciwdziałanie bezrobociu na terenie gminy;

❖ **Cel strategiczny 4. Rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 4.1 Wspieranie aktywności społecznej i wolontariatu na terenie gminy;
- 4.2 Wsparcie istniejących podmiotów społecznych;
- 4.3 Budowa porozumień i wspieranie projektów partnerskich w obszarze aktywności obywatelskiej i społecznej.

• **Obszar strategiczny – Odpoczynek i rekreacja**

❖ **Cel strategiczny 2. Rozwój turystyki opartej o walory naturalno – kulturowe i atrakcyjne położenie geograficzne.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej;

- 2.2 Budowa ścieżek rowerowych;

❖ **Cel strategiczny 3. Ochrona zabytków dziedzictwa historycznego i kulturowego.**

przyczyniając się do realizacji celów szczegółowych:

- 3.3 Wykorzystanie zabytków dziedzictwa kulturowego na potrzeby rozwoju turystyki.

LPR podejmuje się realizacji określonych w Strategii kierunków działań:

Nr 3. Przebudowa/rozbudowa dróg gminnych w gm. Kunów (Karczma Miłkowska, kol. Inwalidzka, Janik, Doły Biskupie, Biechów i inne)

Nr 5. Budowa/przebudowa drogi gminnej ul. Fabryczna i ul. Iłżecka.

Nr 17. Budowa kanalizacji Doły Biskupie w Nietulisko Górne – etap III.

Nr 18. Remont budynku świetlicy wiejskiej wraz z przebudową i adaptacją części pomieszczeń na potrzeby mieszkań socjalnych;

Nr 19. Projekt partnerski - Włączenie społeczne i walka z ubóstwem.

Nr 20. Projekt partnerski - Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Nr 27. Rewitalizacja zdegradowanych terenów AGROMET – przemysłowych po byłej Fabryce Maszyn Rolniczych w Kunowie;

2) Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Kunów na lata 2016 – 2020, przyczyniając się w sposób bezpośredni do realizacji celów strategicznych:

Realizacja LPR przyczynia się do osiągnięcia celów Strategii:

- ❖ Cel strategiczny nr 1 Poprawa standardu życia mieszkańców, w tym celów operacyjnych:
  - 1. Rozwój infrastruktury społecznej;
  - 2. Rozwój sektora ekonomii społecznej;
  - 3. Edukacja i rozwój zasobów ludzkich.
- ❖ Cel strategiczny nr 2. Minimalizacja zjawisk dysfunkcyjnych, w tym celów operacyjnych:
  - 3. Oferta profesjonalnej pomocy społecznej;
- ❖ Cel strategiczny nr 3. Włączenie społeczne, w tym celów operacyjnych:
  - 1. Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny;
  - 2. Wzrost jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem (starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych);
  - 3. Aktywizacja i integracja społeczeństwa.

Rewitalizacja wpisuje się w określone kierunki działań Strategii:

1. Rozwój infrastruktury służącej seniorom – Dom Dziennego Pobytu;
2. Adaptacja budynków i pomieszczeń na mieszkania komunalne, socjalne lub chronione;

3. Powstawanie terenów i obiektów rekreacyjnych (boisk, placów zabaw, siłowni, ścieżek rowerowych itp.);
4. Zagospodarowanie terenów w miejscowościach wiejskich gminy jako terenów do rekreacji, wypoczynku i sportu (siłownie, place zabaw, miejsca odpoczynku, ścieżki spacerowe itp.).

II. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych zgodnie z Wytocznymi obejmuje w szczególności kwestie poziomu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym mieszkańców danego analizowanego obszaru.

W analizie przedstawionej poniżej zamieszczono wpływ i występowanie poszczególnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, na podstawie których dokonano delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie miasta i gminy Kunów.

1. Zjawisko bezrobocia

Jednym z czynników wskazujących na degradację społeczną analizowanego obszaru jest wysoki poziom bezrobocia. Bezrobocie zaliczane jest do kluczowych problemów społecznych. W sytuacji gdy przejawia się ono o charakterze długofalowym, znacząco oddziałuje na funkcjonowanie jednostki i rodziny w środowisku lokalnym i globalnym. Wysoka stopa bezrobocia niekorzystnie wpływa na funkcjonowanie całych społeczeństw, poprzez tworzenie się w ich obrębie ubóstwa, niezaradności życiowej, czy też grup przestępczych.

Największymi przyczynami bezrobocia na terenie miasta i gminy Kunów jest likwidacja zakładów pracy, niska opłacalność produkcji rolnej, zbyt mała przedsiębiorczość mieszkańców, niechęć do zakładania własnych firm, jak również niska motywacja do podjęcia zatrudnienia. Na badanym obszarze pojawia się również problem tzw. „dziedziczonej bezradności w poszukiwaniu zatrudnienia”. Te wszystkie czynniki wpływają na to, iż gmina Kunów zajmuje trzecie miejsce, pod względem liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na tle powiatu ostrowieckiego. Przed analizowanym obszarem znajduje się jedynie gmina Ostrowiec Świętokrzyski (3 281 bezrobotnych) oraz Bodzechów (761 bezrobotnych). W strukturze liczby osób bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym Gmina Kunów zajmuje drugie miejsce w powiecie z udziałem 9,4% osób bezrobotnych. Dodatkowo wskaźnik poziomu bezrobocia na terenie gminy Kunów (udział % bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym) jest wyższy od średniej dla województwa świętokrzyskiego, czy powiatu ostrowieckiego. W roku 2016 udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym na terenie miasta i gminy Kunów wyniósł 9,4%. W ten sposób problem bezrobocia stanowi istotny problem społeczny gminy, dotyczący średnio więcej osób niż w skali województwa, czy powiatu ostrowieckiego.

TABELA 3. POZIOM BEZROBOCIA

L.p.	Nazwa	ogółem			
		2013	2014	2015	2016
		[%]	[%]	[%]	[%]
1	Ćmielów	14,3	12,2	11,4	9,5
2	Kunów	16,1	13,0	11,7	9,4
3	Bodzechów	14,2	12,1	10,9	9,0

4	Bałtów	12,4	9,7	10,5	8,7
5	Powiat ostrowiecki	12,8	10,6	9,8	8,0
6	Ostrowiec Świętokrzyski	12,2	10,1	9,3	7,6
7	ŚWIĘTOKRZYSKIE	11,3	9,5	8,5	7,4
8	Waśniów	10,1	8,4	7,6	6,5
9	POLSKA	8,8	7,5	6,5	5,6

Liczba bezrobotnych w gminie Kunów w 2012 roku wyniosła 986 osób, stanowiła 1,14% ogólnej liczby bezrobotnych w skali województwa świętokrzyskiego i 10,77% w powiatu ostrowieckiego. Od 2012 do 2016 roku liczba osób pozostających w rejestrze PUP zmalała o 401 osób. W roku bazowym 2016 liczba bezrobotnych gminy Kunów stanowiła 1,02% w skali województwa świętokrzyskiego i 10,59% w stosunku do powiatu ostrowieckiego. Pomimo mniejszej liczby osób poszukujących pracy na przestrzeni ubiegłych pięciu lat, bezrobocie jest nadal dużym problemem wielu rodzin z terenu gminy Kunów.

TABELA 4. LICZBA BEZROBOTNYCH

Jednostka terytorialna	Ogółem				
	2012 os.	2013 os.	2014 os.	2015 os.	2016 os.
Polska	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339	1 335 155
Województwo świętokrzyskie	86 708	90 124	75 434	66 131	57 126
Powiat ostrowiecki	9 150	9 249	7 560	6 836	5 525
Ostrowiec świętokrzyski	5 573	5 615	4 557	4 081	3 281
Bałtów	298	277	213	232	190
Bodzechów	1 196	1 215	1 036	930	761
Ćmielów	685	682	575	532	435
Kunów	986	1 025	822	738	585
Waśniów	412	435	357	323	273

Źródło: GUS BDL

Zarówno w skali kraju (712 227 osób), województwa świętokrzyskiego (28 939 osób), powiatu ostrowieckiego (2 884 osób) jak również gminy Kunów, zdecydowaną grupę bezrobotnych tworzą kobiety. W 2016 roku bez pracy w gminie Kunów pozostawało 324 osoby płci żeńskiej. Liczba ta od 2012 roku uległa pomniejszeniu (-182 kobiety), pomimo to nadal jest istotnym problemem na danym obszarze, wynika często z niedostosowanego wykształcenia kobiet do zmieniających się potrzeb rynku pracy, długiego okresu pozostawania bez zatrudnienia oraz małej liczby firm z miejscami pracy dedykowanymi kobietom.

TABELA 5. LICZBA BEZROBOTNYCH Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ BENEFICJENTÓW

Jednostka terytorialna	Mężczyźni				
	2012 os.	2013 os.	2014 os.	2015 os.	2016 os.
Polska	1 037 629	1 058 427	885 532	747 201	622 928

Woj. świętokrzyskie	44 140	46 286	38 853	33 444	28 187
Powiat ostrowiecki	4 462	4 554	3 859	3 385	2 641
Ostrowiec Świętokrzyski	2 640	2 722	2 286	1 993	1 538
Baltów	158	144	107	118	102
Bodzechów	622	605	536	474	372
Ćmielów	349	335	301	260	214
Kunów	480	506	414	359	261
Waśniów	213	242	215	181	154
Jednostka terytorialna	Kobiety				
	2012	2013	2014	2015	2016
	os.	os.	os.	os.	os.
Polska	1 099 186	1 099 456	939 648	816 138	712 227
Woj. świętokrzyskie	42 568	43 838	36 581	32 687	28 939
Powiat ostrowiecki	4 688	4 695	3 701	3 451	2 884
Ostrowiec Świętokrzyski	2 933	2 893	2 271	2 088	1 743
Baltów	140	133	106	114	88
Bodzechów	574	610	500	456	389
Ćmielów	336	347	274	272	221
Kunów	506	519	408	379	324
Waśniów	199	193	142	142	119

Źródło: GUS BDL

POZIOM BEZROBOCIA

- delimitacja obszarów zdegradowanych

1.1 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych

Ogólną liczbę bezrobotnych w gminie stanowi 585 osób. Ilość bezrobotnych w poszczególnych analizowanych obszarach gminy znacząco się różni, najwięcej osób pozostających bez zatrudnienia zamieszkuje Osiedle Kunów Piaski (91 osób), Osiedle Kunów (76 osób) oraz miejscowość Janik (73 osoby). Najwyższy udział osób bezrobotnych w stosunku do liczby mieszkańców występuje na obszarze miejscowości: Kurzacze, Miłkowska Karczma, Wymysłów i Janik. Tabela zamieszczona poniżej przedstawia problem bezrobocia w poszczególnych analizowanych obszarach i skalę problemu w stosunku do średniej dla miasta i gminy Kunów.

TABELA 6. LICZBA ZAREJESTROWANYCH OSÓB BEZROBOTNYCH

1.1 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych					
Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych stand.
jednostka miary	os.	ha	os.	os.	

Kurzacze	57	2473	5	87,72	-1,92
Miłkowska Karczma	447	516	33	73,83	-1,04
Wymysłów	558	264	41	73,48	-1,02
Janik	1084	1700	73	67,34	-0,63
Kolonia Inwalidzka	359	1003	24	66,85	-0,60
Kolonia Piaski	256	117	17	66,41	-0,57
Boksycka	709	136	47	66,29	-0,56
Doły Biskupie	444	802	28	63,06	-0,36
Małe Jodło	145	284	9	62,07	-0,29
Nietulisko Duże	833	689	49	58,82	-0,09
Osiedle Kunów	1325	323	76	57,36	0,01
Osiedle Kunów Piaski	1680	404	91	54,17	0,21
Rudka	390	233	20	51,28	0,39
Chocimów	314	343	16	50,96	0,41
Nietulisko Małe	474	390	23	48,52	0,57
Prawęcín	270	723	13	48,15	0,59
Udziców	121	422	5	41,32	1,02
Bukowie	364	273	14	38,46	1,20
Biechów	65	262	1	15,38	2,66

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

1.2 Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych

Drugim analizowanym wskaźnikiem jest liczba osób długotrwale bezrobotnych. Problem dotyczy osób bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia i zarejestrowanych w PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim powyżej 1 roku. Najwyższy udział osób długotrwale bezrobotnych do liczby mieszkańców danego obszaru występuje się na terenie obszarów: Małe Jodło, Miłkowska Karczma, Kurzacze, Doły Biskupie, Wymysłów, Kolonia Inwalidzka, Boksycka, Janik i Nietulisko Duże.

TABELA 7. LICZBA ZAREJESTROWANYCH OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH

1.2 Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych			
Obszary	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych stand.
jednostka miary	os.	os.	
Małe Jodło	8	55,17	-1,59
Miłkowska Karczma	24	53,69	-1,48
Kurzacze	3	52,63	-1,40
Doły Biskupie	20	45,05	-0,85
Wymysłów	25	44,80	-0,83

Kolonia Inwalidzka	16	44,57	-0,81
Boksycka	25	35,26	-0,13
Janik	38	35,06	-0,12
Nietulisko Duże	28	33,61	-0,01
Osiedle Kunów Piaski	54	32,14	0,09
Kolonia Piaski	8	31,25	0,16
Chocimów	9	28,66	0,35
Nietulisko Małe	13	27,43	0,44
Osiedle Kunów	35	26,42	0,51
Udziców	3	24,79	0,63
Rudka	9	23,08	0,75
Prawęcın	6	22,22	0,82
Bukowie	7	19,23	1,03
Biechów	0	0,00	2,44

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

1.3 Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki

Mieszkańcy gminy Kunów, podobnie jak wszyscy obywatele kraju zarejestrowani w PUP i spełniający ściśle określone kryteria, mogą pobierać zasiłek dedykowany osobom bezrobotnym. Na badanym obszarze w 2016 roku zasiłek pobierało 119 osób, najwięcej mieszkańców Osiedla Kunów (19 osób), Osiedla Kunów Piaski (19 osób) oraz miejscowości Janik (17 osób). Najwyższy udział liczby osób bezrobotnych pobierających zasiłki w liczbie mieszkańców występuje na obszarze: Kolonia Piaski, Rudka, Kurzacze, Janik, Prawęcın, Osiedle Kunów, Doły Biskupie, Miłkowska Karczma, Nietulisko Duże, Osiedle Kunów Piaski i Boksycka.

TABELA 8. LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI

1.3 Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki			
Obszary	Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki	Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki stand.
jednostka miary	os.	os.	os.
Kolonia Piaski	5	19,53	-1,48
Rudka	7	17,95	-1,22
Kurzacze	1	17,54	-1,15
Janik	17	15,68	-0,85
Prawęcın	4	14,81	-0,70
Osiedle Kunów	19	14,34	-0,62
Doły Biskupie	6	13,51	-0,49
Miłkowska Karczma	6	13,42	-0,47
Nietulisko Duże	11	13,21	-0,44
Osiedle Kunów Piaski	19	11,31	-0,12
Boksycka	8	11,28	-0,12
Chocimów	3	9,55	0,17
Wymysłów	5	8,96	0,26
Nietulisko Małe	4	8,44	0,35
Kolonia Inwalidzka	2	5,57	0,82

Bukowie	2	5,49	0,84
Biechów	0	0,00	1,74
Małe Jodło	0	0,00	1,74
Udziców	0	0,00	1,74

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

1.4 Podsumowanie poziomu bezrobocia

Analiza poziomu bezrobocia stanowi jeden z elementów oceny występowania zjawiska kryzysowego w sferze społecznej. Problem bezrobocia jednocześnie stanowi jeden z podstawowych problemów społecznych dotyczących mieszkańców gminy. W ten sposób precyzyjne określenie poziomu bezrobocia umożliwi określenie zjawisk kryzysowych w poszczególnych analizowanych w programie obszarach.

Analizę sytuacji kryzysowej w obszarze rynku pracy i dostępności do zatrudnienia oparto o ogólną liczbę osób bezrobotnych, liczbę osób długoterminowo bezrobotnych i liczbę osób bezrobotnych pobierających zasiłki z PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim. Na podstawie przedstawionych danych ustalono obszary zagrożone problemem bezrobocia na terenie gminy Kunów. Największy odsetek mieszkańców dotkniętych problemem bezrobocia dotyczy sołectw: Biechów, Bokszycka, Bukowie, Chocimów, Doły Biskupie, Janik, Kolonia Inwalidzka, Kolonia Piaski, Kurzacze, Małe Jodło, Miłkowska Karczma i Nietulisko Duże. Występowanie zjawiska kryzysowego w postaci bezrobocia wskazuje na degradację społeczną wymienionych obszarów.

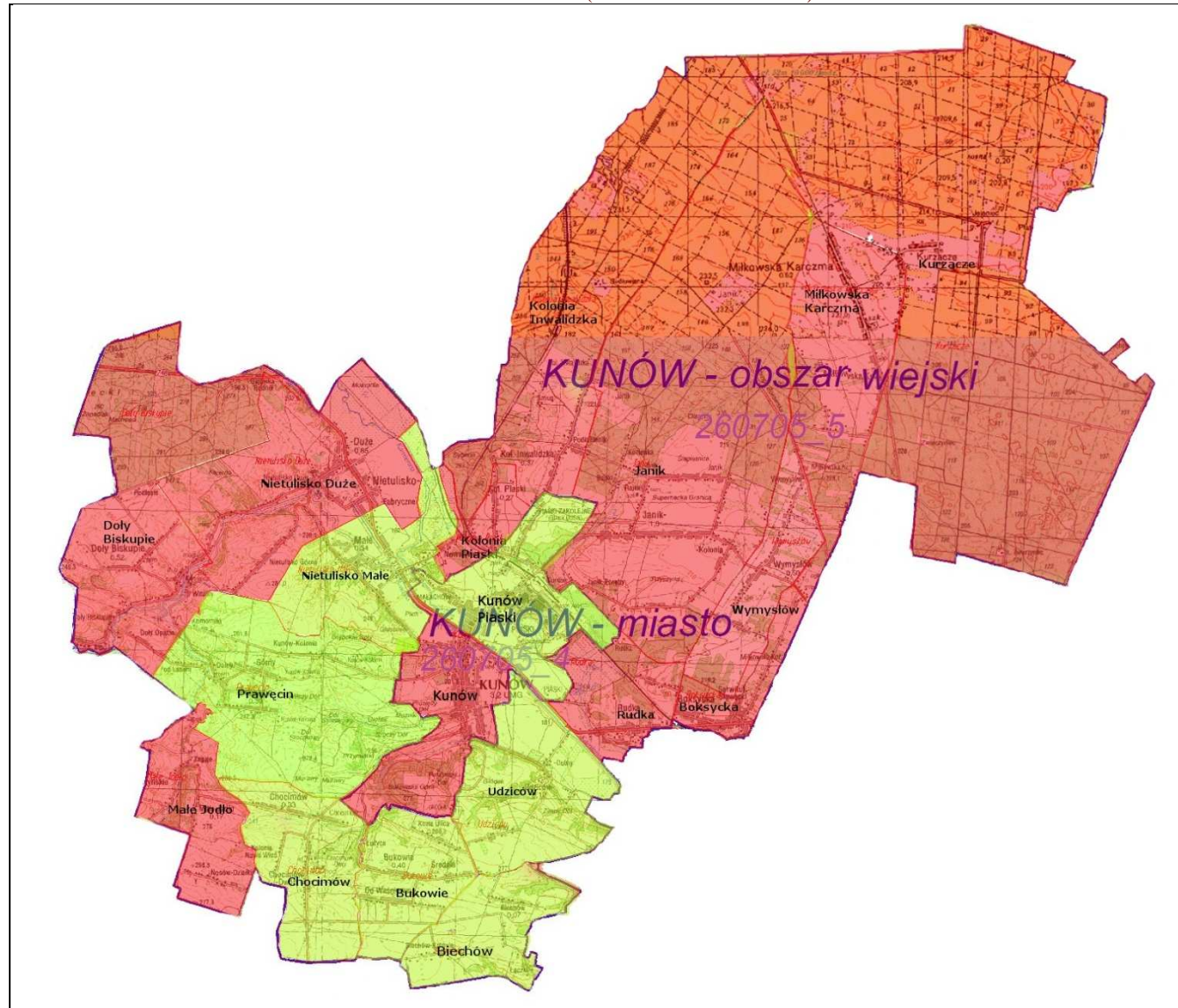
TABELA 9. PODSUMOWANIE POZIOMU BEZROBOCIA

Dane podstawowe				
Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	SUMA WSKAŹNIKÓW BEZROBOCIA	Średnia arytmetyczna
jednostka miary	os.	ha	wskaźnik	
Kurzacze	57	2473	-4,47	-1,49
Miłkowska Karczma	447	516	-2,99	-1,00
Kolonia Piaski	256	117	-1,89	-0,63
Doły Biskupie	444	802	-1,69	-0,56
Janik	1084	1700	-1,59	-0,53
Wymysłów	558	264	-1,58	-0,53
Bokszycka	709	136	-0,81	-0,27
Kolonia Inwalidzka	359	1003	-0,58	-0,19
Nietulisko Duże	833	689	-0,54	-0,18
Małe Jodło	145	284	-0,14	-0,05
Osiedle Kunów	1325	323	-0,11	-0,04
Rudka	390	233	-0,08	-0,03
Osiedle Kunów Piaski	1680	404	0,18	0,06
Prawęcın	270	723	0,7	0,23
Chocimów	314	343	0,92	0,31
Nietulisko Małe	474	390	1,35	0,45
Bukowie	364	273	3,07	1,02
Udziców	121	422	3,39	1,13

Biechów	65	262	6,84	2,28
---------	----	-----	------	------

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych PUP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

RYSUNEK 4. DEGRADACJA W OBSZARZE BEZROBOCIA (KOLOR CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

Przyczyny powstawania problemu bezrobocia na obszarze zdegradowanym:

- bezrobocie dotyka obszary o niższym poziomie zurbanizowania, gdzie przeważają tereny rolne i leśne, w ten sposób na wskazanym terenie występuje niższa dostępność do terenów inwestycyjnych i zagospodarowanych, tworzących podstawy do rozwoju przedsiębiorczości i powstawania nowych miejsc pracy;

- przyczyną bezrobocia jest niski poziom przedsiębiorczości, który dotyczy w głównej mierze terenów: Nietulisko Duże, Doły Biskupie, Miłkowska Karczma, Kolonia Inwalidzka i Małe Jodło,

- niższy poziom edukacji na obszarach zdegradowanych i niska dostępność do wymaganej oferty kształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy, obszary bezrobocia pokrywają się z degradacją w obszarze poziomu edukacji i dostępności do oferty kształcenia, w szczególności na obszarach: Doły Biskupie, Boksycka, Wymysłów, Janik, Kolonia Inwalidzka, Kurzacze i Miłkowska Karczma;

- ograniczona oferta miejsc pracy działających firm na obszarze zdegradowanym;

- wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, który głównie dotyczy miejscowości zdegradowanych w obszarze demografii: Kurzacze, Małe Jodło, Janik i Boksycka. Świadczy to również o stopniowym starzeniu się społeczeństwa na danym terenie.

Problem występującego zjawiska bezrobocia wpływa na ograniczone możliwości rozwojowe wskazanych terenów i problemy społeczne dotyczące mieszkańców. Kluczowym problemem i efektem bezrobocia jest ograniczenie warunków i jakości życia mieszkańców, przejawiający się trudnościami finansowych, pobieranie zasiłków stałych i okresowych, czy na zakup posiłku i pożywienia z ośrodka pomocy społecznej. Problem bezrobocia stanowi kluczowy powód (w szczególności dotyczący młode rodziny) migracji zarobkowych i poszukiwania nowych miejsc zatrudnienia. Efektem jest migracja i stopniowe wyludnianie się obszarów zdegradowanych.

Badanie przeprowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu pokazuje potencjalne obszary mogące w sposób znaczący ograniczyć występowanie poziomu bezrobocia, przedstawione przez lokalnych przedsiębiorców. Do nich zalicza się rozwój lokalnej turystyki i związanych z nią usług (78,2%), rozwój inwestycji (50%), obniżenie kosztów pracy (19% badanych) i rozwój poziomu edukacji i szkolnictwa (17%). Analiza potencjału i problemów na obszarze zdegradowanych bezpośrednio wskazuje na kluczowy potencjał i potrzeby w szczególności w zakresie rozwoju turystyki i podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców. Są to dwa kluczowe elementy stanowiące podstawowe zagrożenie dla obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2. Zjawisko ubóstwa

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji społecznej. Ubóstwo jest zatem zjawiskiem powszechnym i niebezpiecznym, co gorsze - obecnie obserwuje się szereg zmian, które ciągle je pogłębiają i poszerzają. Wśród kluczowych czynników decydujących o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bez stałego zatrudnienia oraz ich rodziny. Zasięg ubóstwa jest wyraźnie zróżnicowany w zależności od grupy społeczno-ekonomicznej, określanej na podstawie przeważającego źródła dochodów. W najtrudniejszej sytuacji znajdują się osoby żyjące w gospodarstwach domowych utrzymujących się z tzw. innych niezarobkowych źródeł, w tym przede wszystkim w gospodarstwach, w których podstawę utrzymania stanowiły świadczenia społeczne inne niż renty i emerytury. Bardziej niż przeciętnie narażeni na ubóstwo są członkowie gospodarstw utrzymujących się głównie z rent oraz gospodarstw domowych rolników. Pauperyzacji sprzyja także wykonywanie nisko płatnej pracy, dotyczy to głównie osób o niskim poziomie wykształcenia, pracujących na stanowiskach robotniczych.

Problem ubóstwa w sposób szczególny dotyka mieszkańców gminy Kunów. W latach 2014 – 2015 liczba osób korzystających ze wsparcia w ramach pomocy społecznej na terenie gminy była wyższa od średniej dla kraju, województwa świętokrzyskiego i powiatu ostrowieckiego. Ponadto % udział liczby osób korzystających ze świadczeń w stosunku do liczby mieszkańców gminy był najwyższy spośród wszystkich gmin powiatu ostrowieckiego. Przedstawiona analiza bezpośrednio

wskazuje na kluczowy problem społeczny dotyczący mieszkańców gminy Kunów w obszarze ubóstwa.

TABELA 10. UDZIAŁ % MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SOCJALNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW

Nazwa	ogółem	
	2014	2015
Kunów	5,5%	5,5%
Bałtów	5,2%	5,0%
Ćmielów	5,4%	4,9%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,9%	3,7%
Bodzechów	3,7%	3,5%
Waśniów	3,2%	3,4%
Powiat ostrowiecki	3,4%	3,3%
POLSKA	3,0%	2,8%
Ostrowiec Świętokrzyski	2,8%	2,7%

Na tle powiatu ostrowieckiego, gmina Kunów zajmuje drugie miejsce pod względem największej liczby osób wymagających wsparcia instytucji pomocowych wg kryterium dochodowego i ekonomicznego. W 2015 roku owa pomoc była pobierana przez 1 455 osób i pomimo, iż pomniejszyła się ona od 2012 roku o 98 beneficjentów, to nadal jest jednym z poważniejszych problemów społeczności lokalnej. Udział gminy Kunów pod względem ubóstwa w skali kraju wynosi 0,05%, w skali województwa świętokrzyskiego 1,22%, z kolei w skali powiatu ostrowieckiego kształtuje się na poziomie 16 %.

TABELA 11. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ WG KRYTERIUM DOCHODOWEGO I EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU

Jednostka terytorialna	Mężczyźni			
	2012 os.	2013 os.	2014 os.	2015 os.
Polska	3 111 054	3 204 830	2 953 964	2 729 828
Województwo świętokrzyskie	137 348	140 699	129 033	119 247
Powiat ostrowiecki	10 436	10 818	9 947	9 134
Ostrowiec Świętokrzyski	4 722	4 735	4 474	4 054
Bałtów	561	553	540	504
Bodzechów	1 683	1 845	1 614	1 420
Ćmielów	1 139	1 164	1 100	983
Kunów	1 553	1 790	1 507	1 455
Waśniów	778	731	712	718

Źródło: GUS BDL

Głównym realizatorem zadań pomocy społecznej na terenie gminy Kunów jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kunowie, mieszczący się na ulicy Warszawskiej 45b. MGOPS realizuje zadania pomocy społecznej należące do zadań własnych gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, a także zadania wynikające z innych aktów dedykowanych beneficjentom pomocy społecznej. MGOPS w Kunowie udziela pomocy w różnych formach, w tym między innymi pomocy finansowej (świadczenia pieniężne: zasiłki, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne), pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych, pomocy w postaci pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego (psycholog, radca prawny, doradca zawodowy).

Gmina Kunów jest drugą z gmin powiatu ostrowieckiego, po gminie Ostrowiec Świętokrzyski, w której najwięcej gospodarstw domowych wymaga wsparcia w ramach pomocy społecznej, z uwagi na ich poziom ubóstwa. W 2012 roku rodzin otrzymujących pomoc ze względu na niskie dochody w gminie Kunów było 515, w roku 2015 już 551. Analizowana gmina jest jedną z dwóch gmin, w których liczba gospodarstw domowych korzystających z opisywanej pomocy w tym okresie wzrosła. We wskazanym okresie liczba ta powiększyła się o 36 gospodarstw domowych (wzrost o 7%). Jest to niepokojące zjawisko kryzysu społeczno - gospodarczego na terenie gminy, bowiem w tym okresie wzrost liczby osób korzystających z pomocy socjalnej nastąpił jedynie w gminie Waśniów, choć w tym przypadku jedynie w niewielkim stopniu. Na tle badanych obszarów w gminie Kunów wskaźnik ubóstwa osiąga zdecydowanie najbardziej niekorzystne wartości, co wskazuje na szczególne znaczenie problemu ubóstwa na degradację społeczną analizowanych obszarów.

TABELA 12. GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ WG KRYTERIUM DOCHODOWEGO

Jednostka terytorialna	Ogółem			
	2012 os.	2013 os.	2014 os.	2015 os.
Polska	1 165 811	1 211 290	1 145 794	1 086 936
Województwo świętokrzyskie	50 108	52 380	49 807	47 069
Powiat ostrowiecki	3 836	4 081	3 879	3 727
Ostrowiec Świętokrzyski	2 020	2 065	1 999	1 917
Kunów	515	619	552	551
Bodzechów	497	565	508	472
Ćmielów	378	405	410	371
Waśniów	233	232	224	237
Bałtów	193	195	186	179

Zródło: GUS BDL

POZIOM UBÓSTWA

- delimitacja obszarów zdegradowanych

O poziomie ubóstwa w sposób bezpośredni świadczy liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Analizę degradacji społecznej w obszarze ubóstwa oparto o analizę liczby osób pobierających zasiłki stałe, zasiłki okresowe i celowe, zasiłki celowe na zakup posiłku i żywności, liczbę osób korzystających z pomocy na dożywianie oraz liczbę osób kierowanych do domów pomocy

społecznej, gdzie pobyt jest współfinansowany przez Gminę Kunów. Analiza wskazanych wskaźników definiuje zjawiska kryzysowe w obszarze ubóstwa na terenie gminy Kunów i pozwala określić najbardziej zdegradowane obszary gminy.

Najwyższy wskaźnik ilości osób pobierających zasiłki stały odnotowano w miejscowościach: Biechów (3,08 osób), Miłkowska Karczma (2,24 osób), Nietulisko Duże (1,56 osób) i Kolonia Inwalidzka (1,39 osób). Wskaźniki te przekraczają średnią gminy, co wskazuje na duży stopień ubóstwa mieszkańców wskazanych miejscowości.

TABELA 13. LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI STAŁE

2.1 Liczba osób pobierających zasiłki stałe					
Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Liczba osób pobierających zasiłki stałe	Liczba osób pobierających zasiłki stałe na 100 osób	Liczba osób pobierających zasiłki stałe stand.
jednostka miary	os.	ha	os.	os.	
Biechów	65	262,00	2,00	3,08	-2,76
Miłkowska Karczma	447	516,00	10,00	2,24	-1,64
Nietulisko Duże	833	689,00	13,00	1,56	-0,74
Kolonia Inwalidzka	359	1 003,00	5,00	1,39	-0,52
Osiedle Kunów Piaski	1680	404,00	21,00	1,25	-0,33
Boksycka	709	136,00	8,00	1,13	-0,17
Doły Biskupie	444	802,00	5,00	1,13	-0,16
Osiedle Kunów	1325	323,00	14,00	1,06	-0,07
Nietulisko Małe	474	390,00	5,00	1,05	-0,07
Rudka	390	233,00	4,00	1,03	-0,03
Wymysłów	558	264,00	5,00	0,90	0,14
Bukowie	364	273,00	3,00	0,82	0,24
Kolonia Piaski	256	117,00	2,00	0,78	0,30
Janik	1084	1 700,00	7,00	0,65	0,48
Chocimów	314	343,00	2,00	0,64	0,49
Prawęcın	270	723,00	1,00	0,37	0,84
Kurzacze	57	2 473,00	0,00	0,00	1,34
Małe Jodło	145	284,00	0,00	0,00	1,34
Udziców	121	422,00	0,00	0,00	1,34

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Kolejnym badanym wskaźnikiem jest liczba osób pobierających zasiłki okresowe. Zasiłki okresowe przyznawane są na ściśle określony czas, w celu wzmocnienia np. rodziny w wychodzeniu z trudnej dla niej sytuacji życiowej, z tytułu bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Z owego wsparcia w gminie Kunów najczęściej korzysta mieszkańców: Biechowa (3,08 osób), Koloni Inwalidzkiej (2,79 osób), Miłkowskiej Karczmy (2,68 osób) oraz Małego Jodła (2,07 osób). Równocześnie warto zauważyć, iż są to wartości zdecydowanie wyższe niż średnia dla gminy, która kształtuje się na poziomie 1,45 osób pobierających zasiłki na 100 mieszkańców.

TABELA 14. LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI OKRESOWE

2.2 Liczba osób pobierających zasiłki okresowe

Obszary	Liczba osób pobierających zasiłki okresowe	Liczba osób pobierających zasiłki okresowe na 100 osób	Liczba osób pobierających zasiłki okresowe stand.
jednostka miary	os.	os.	
Biechów	2	3,08	-1,90
Kolonia Inwalidzka	10	2,79	-1,56
Miłkowska Karczma	12	2,68	-1,44
Małe Jodło	3	2,07	-0,72
Boksycka	14	1,97	-0,61
Wymysłów	11	1,97	-0,61
Osiedle Kunów Piaski	32	1,90	-0,53
Osiedle Kunów	23	1,74	-0,33
Nietulisko Duże	13	1,56	-0,13
Doły Biskupie	6	1,35	0,12
Kolonia Piaski	3	1,17	0,33
Nietulisko Małe	5	1,05	0,46
Chocimów	3	0,96	0,58
Janik	10	0,92	0,62
Udziców	1	0,83	0,73
Prawęcın	2	0,74	0,83
Bukowie	2	0,55	1,05
Rudka	1	0,26	1,40
Kurzacze	0	0,00	1,70

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Ze strony pomocy społecznej jednostka może ubiegać się również o zasiłek celowy, dedykowany na rozwiązanie konkretnego problemu, którego za pomocą własnych zasobów nie potrafi zniwelować. Zasiłek przyznawany jest na pokrycie kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opatu, odzieży, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Najwięcej mieszkańców pobierających zasiłek celowy (na 100 osób) zamieszkuje osiedla i miejscowości: Miłkowska Karczma (5,82 osób) oraz Kolonia Inwalidzka (5,29 osób), gdzie średnia dla gminy wyniosła 2,32 osób.

TABELA 15. LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁKI CELOWE

2.3 Liczba osób pobierających zasiłki celowe			
Obszary	Liczba osób pobierających zasiłek celowy	Liczba osób pobierających zasiłek celowy na 100 osób	Liczba osób pobierających zasiłek celowy stand.
jednostka miary	os.	os.	
Miłkowska Karczma	26	5,82	-2,39
Kolonia Inwalidzka	19	5,29	-2,03
Kolonia Piaski	9	3,52	-0,82
Boksycka	21	2,96	-0,44
Nietulisko Duże	24	2,88	-0,39
Osiedle Kunów Piaski	48	2,86	-0,37

Doły Biskupie	12	2,70	-0,26
Janik	27	2,49	-0,12
Prawęcın	6	2,22	0,06
Bukowie	8	2,20	0,08
Małe Jodło	3	2,07	0,17
Nietulisko Małe	8	1,69	0,43
Osiedle Kunów	22	1,66	0,45
Udziców	2	1,65	0,45
Wymysłów	8	1,43	0,60
Rudka	5	1,28	0,70
Chocimów	4	1,27	0,71
Biechów	0	0,00	1,58
Kurzacze	0	0,00	1,58

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności wspiera osoby ubogie, wymagające konkretnej potrzeby w postaci zapewnienia posiłku lub sfinansowania zakupu żywności. Pod tym względem najwięcej osób korzystających z przedstawionej pomocy zamieszkuje: Kolonię Inwalidzką (11,42 osoby na 100 mieszkańców), Małe Jodło (9,66 osób), Nietulisko Duże (8,28) i Miłkowską Karcznię (8,05).

TABELA 16. LICZBA OSÓB POBIERAJĄCYCH ZASIŁEK CELOWY NA ZAKUP POSIŁKU LUB ŻYWNOCİ

2.4 Liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności			
Obszary	Liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności	Liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności na 100 osób	Liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności stand.
jednostka miary	os.	os.	
Kolonia Inwalidzka	41	11,42	-2,45
Małe Jodło	14	9,66	-1,73
Nietulisko Duże	69	8,28	-1,16
Miłkowska Karczma	36	8,05	-1,07
Osiedle Kunów Piaski	107	6,37	-0,38
Biechów	4	6,15	-0,29
Boksycka	39	5,50	-0,02
Bukowie	20	5,49	-0,02
Kolonia Piaski	14	5,47	-0,01
Prawęcın	13	4,81	0,26
Osiedle Kunów	63	4,75	0,28
Udziców	5	4,13	0,54
Janik	44	4,06	0,57
Wymysłów	22	3,94	0,62
Doły Biskupie	17	3,83	0,66

Nietulisko Małe	17	3,59	0,76
Kurzacze	2	3,51	0,80
Rudka	10	2,56	1,18
Chocimów	6	1,91	1,45

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Kolejnym poddanym analizie wskaźnikiem jest liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie. Z tego rodzaju formy wsparcia korzystają w największej ilości mieszkańcy osiedli i miejscowości: Osiedle Kunów Piaski (51 osób), Nietulisko Duże (37 osób) oraz Osiedle Kunów (33 osób).

TABELA 17. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY NA DOŻYWIANIE

2.5 Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie			
Obszary	Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie	Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie na 100 osób	Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie stand.
jednostka miary	os.	os.	
Kurzacze	4	7,02	-1,58
Kolonia Inwalidzka	25	6,96	-1,55
Bukowie	25	6,87	-1,5
Biechów	4	6,15	-1,11
Miłkowska Karczma	27	6,04	-1,05
Udziców	6	4,96	-0,47
Doły Biskupie	22	4,95	-0,47
Chocimów	15	4,78	-0,37
Nietulisko Duże	37	4,44	-0,19
Małe Jodło	5	3,45	0,34
Prawęcín	9	3,33	0,4
Osiedle Kunów Piaski	51	3,04	0,56
Wymysłów	16	2,87	0,65
Osiedle Kunów	33	2,49	0,86
Nietulisko Małe	11	2,32	0,95
Janik	25	2,31	0,96
Boksycka	15	2,12	1,06
Kolonia Piaski	5	1,95	1,15
Rudka	6	1,54	1,37

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Zadaniem pomocy społecznej jest również zapewnienie osobom samotnym i ubogim miejsca do mieszkania, najczęściej są to domy pomocy społecznej, w których beneficjent jest otaczany całodobową opieką. Osoby kierowane do domów pomocy społecznej pochodzą z miejscowości; Nietulisko Duże, Doły Biskupie, Miłkowska Karczma oraz Janik.

2.6 Liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej

Obszary	Liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej	Liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej na 100 osób	Liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej stand.
jednostka miary	os.	os.	
Nietulisko Duże	3	0,36	-2,99
Doły Biskupie	1	0,23	-1,70
Miłkowska Karczma	1	0,22	-1,69
Janik	1	0,09	-0,43
Biechów	0	0,00	0,45
Boksycka	0	0,00	0,45
Bukowie	0	0,00	0,45
Chocimów	0	0,00	0,45
Kolonia Inwalidzka	0	0,00	0,45
Kolonia Piaski	0	0,00	0,45
Kurzacze	0	0,00	0,45
Małe Jodło	0	0,00	0,45
Nietulisko Małe	0	0,00	0,45
Prawęcín	0	0,00	0,45
Rudka	0	0,00	0,45
Udziców	0	0,00	0,45
Wymysłów	0	0,00	0,45
Osiedle Kunów	0	0,00	0,45
Osiedle Kunów Piaski	0	0,00	0,45

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

Analiza przedstawionych zjawisk kryzysowych umożliwiła wyznaczenie najbardziej zagrożonych kryzysem ubóstwa obszarów gminy Kunów. Wsparcie w ramach pomocy społecznej stanowi podstawowy wskaźnik poziomu ubóstwa i zagrożenia degradacją społeczną analizowanych obszarów.

Z przeprowadzonej analizy jednoznacznie wynika, iż problem ubóstwa jest szczególnie widoczny na osiedlach i w miejscowościach: Miłkowska Karczma, Kolonia Inwalidzka, Nietulisko Duże, Biechów, Doły Biskupie, Osiedle Kunów Piaski oraz Małe Jodło. Te obszary w prowadzonej analizie osiągały najwyższe wskaźniki wsparcia ze strony pomocy społecznej. W ten sposób przedstawione obszary stanowią element degradacji w sferze społecznej, gdzie zjawisko kryzysu społecznego w obszarze ubóstwa występuje na terenie gminy w najwyższym stopniu.

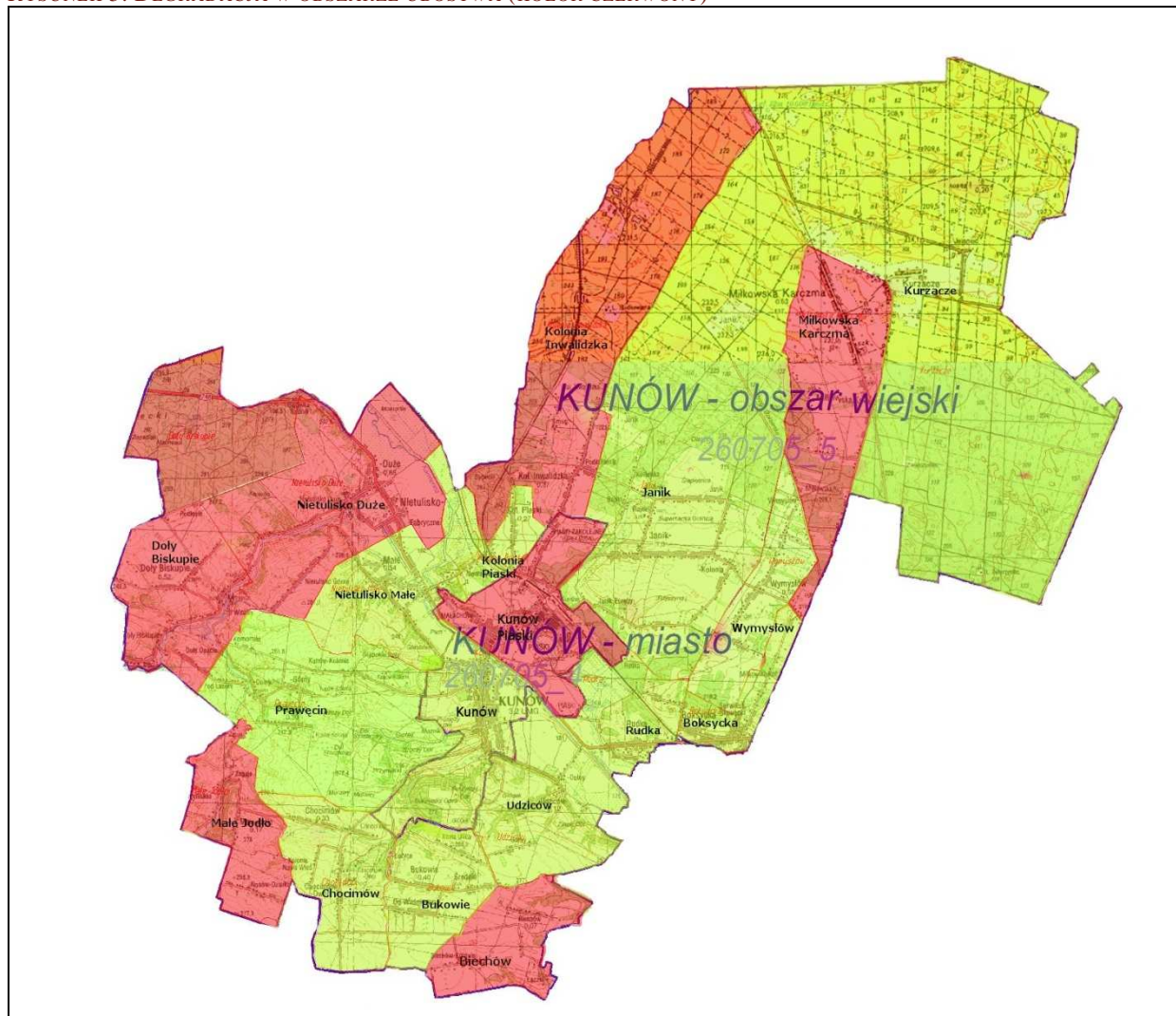
TABELA 18. PODSUMOWANIE POZIOMU UBÓSTWA

Poziom ubóstwa			
Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Średnia arytmetyczna
jednostka miary	os.	ha	wskaźnik
Miłkowska Karczma	447	516	-1,55
Kolonia Inwalidzka	359	1003	-1,28
Nietulisko Duże	833	689	-0,93
Biechów	65	262	-0,67

Doly Biskupie	444	802	-0,30
Osiedle Kunów Piaski	1680	404	-0,10
Małe Jodło	145	284	-0,02
Boksycka	709	136	0,05
Bukowie	364	273	0,05
Kolonia Piaski	256	117	0,23
Osiedle Kunów	1325	323	0,27
Wymysłów	558	264	0,31
Janik	1084	1700	0,35
Prawęcín	270	723	0,48
Nietulisko Małe	474	390	0,50
Udziców	121	422	0,51
Chocimów	314	343	0,55
Kurzacze	57	2473	0,71
Rudka	390	233	0,85

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych MGOPS w Kunowie;

RYSUNEK 5. DEGRADACJA W OBSZARZE UBÓSTWA (KOLOR CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

Do kluczowych powodów występowania degradacji społecznej w obszarze ubóstwa należą w głównej mierze trudności z zaspokajaniem podstawowych potrzeb finansowych niezbędnych do codziennego życia, problemy związane ze zdrowiem, czy inne nieprzewidziane sytuacje losowe, zagrażające prawidłowej egzystencji mieszkańców. Wsparcie w postaci świadczeń i zasiłków z ośrodka pomocy społecznej ma za zadanie wspierać osoby najbardziej potrzebujące i bezpośrednio zagrożone wykluceniem społecznym.

Do podstawowych przyczyn powstawania ubóstwa na obszarze degradacji należą:

- bezrobocie, w szczególności na obszarach degradacji w sferze ubóstwa i bezrobocia: Miłkowska Karczma, Doły Biskupie, Kolonia Inwalidzka, Nietulisko Duże i Małe Jodło;
- bezrobocie długotrwałe, w szczególności na pokrywających się obszarach: Miłkowska Karczma, Małe Jodło, Doły Biskupie, Kolonia Inwalidzka i Nietulisko Duże;
- wysoki wskaźnik osób starszych (wysoki udział mieszkańców wieku poprodukcyjnym), na obszarach: Biechów, Osiedle Kunów Piaski i Małe Jodło;
- niższy poziom wykształcenia, niskie kwalifikacje zawodowe, pogłębiające różnice społeczne i ubóstwo, problemy ze znalezieniem zatrudnienia, w szczególności na obszarach: Doły Biskupie, Kolonia Inwalidzka i Miłkowska Karczma;

- problemy społeczne dotyczące rodziny, jak alkoholizm, utrata zdrowia, wypadki losowe, problem sieroctwa, niepełnosprawności, przemoc w rodzinie itp.;

- ważną przyczyną zauważaną na obszarze zdegradowanym jest dziedziczenie ubóstwa, co dotyczy całych rodzin pozostających w ubóstwie w dłuższym okresie czasowym.

Kluczowym problemem obszaru degradacji mającym istotny wpływ na poziom ubóstwa jest bezrobocie. W badanym okresie osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji zarejestrowanych było 168 osób, natomiast osób pobierających zasiłki stałe i okresowe 90 osób. Obrazuje to skalę problemu bezrobocia i jego oddziaływanie na wskaźnik ubóstwa i liczbę osób korzystających z pomocy społecznej.

3. Zjawisko przestępczości

Ważnym elementem oceny występowania zjawisk kryzysowych w obszarze społecznym jest stopień występowania przestępczości i jej wpływu na lokalną społeczność.

Wśród typologii przestępczości wyróżnia się między innymi przestępstwa szczególnie uciążliwe dla obywatela. Do tej grupy zalicza się uszczerbek na zdrowiu, bójkę i pobicie, przestępstwa rozbójnicze, kradzieże cudzej rzeczy i kradzieże samochodu, kradzieże z włamaniem i uszkodzenie rzeczy. W skali kraju odnotowuje się corocznie w każdym z w/w rodzajów przestępstw spadek w liczbie stwierdzonych przestępstw. W Polsce nadal wyróżniającym się liczbowo przestępstwem jest kradzież.

Przestępstwa to zachowania niezgodne z prawem, które naruszają przyjęte normy i zasady funkcjonowania społeczeństwa. Wszelkiego rodzaju przestępczość wpływa na obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców danej społeczności. Najczęściej tego typu zachowań dopuszczają się osoby niedostosowane społecznie, spotykające się w swoim życiu z licznymi problemami np. chronicznym (a nawet dziedzicznym bezrobociem), ubóstwem, ale również osoby bardzo dobrze sytuowane.

Na obszarze województwa świętokrzyskiego w 2016 roku odnotowano 18 970 różnego rodzaju przestępstw. Liczba ta w zestawieniu z rokiem 2012 zmalała o 40%, jednak nadal utrzymuje się na niepokojąco wysokim poziomie. Najczęściej na badanym terenie dochodziło do przestępstw o charakterze kryminalnym. W 2016 roku tego typu niezgodnych z prawem zachowań odnotowano 11 226, mniej niż w 2012 roku o 36%. Kolejnym rodzajem przestępstw często dokonywanym na terenie województwa świętokrzyskiego były przestępstwa o charakterze gospodarczym. W roku 2016 odnotowano ich 4 605, o 34% mniej niż w 2012 roku. W policyjnych statystykach znajdują się również liczne przestępstwa drogowe, w 2016 roku zarejestrowano wykroczeń 2 235, mniej o 60% niż w 2012 roku. W ten sposób zdecydowana zmiana pozytywna nastąpiła w obszarze przestępstw drogowych i stopniowo w obszarze przestępstw kryminalnych i gospodarczych.

TABELA 19. PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM W LATACH 2012 - 2016

Rodzaj przestępstwa	2012	2013	2014	2015	2016
Przestępstwa o charakterze kryminalnym	17 691	15 647	14 786	12 299	11 266
Przestępstwa o charakterze gospodarczym	6 990	7 056	7 426	9 315	4 605
Przestępstwa drogowe	6 120	4 795	2 670	2 338	2 235
Przestępstwa ogółem	31 691	29 207	25 559	24 749	18 970

Źródło: GUS BDL;

Analiza przestępczości oparta jest o dane dla powiatu ostrowieckiego, ze względu na prowadzenie danych statystycznych przez GUS jedynie w obrębie powiatów. Sytuacja dotycząca poziomu bezpieczeństwa na terenie powiatu ostrowieckiego wypada korzystniej od średniej dla województwa świętokrzyskiego, jak również zdecydowanie korzystniej od średniej krajowej. W roku 2016 średnia liczba stwierdzonych przestępstw na liczbę mieszkańców była niższa od liczby przestępstw na poziomie województwa i kraju.

Niestety poziom wykrywalności sprawców przestępstw jest niższy od średniej wojewódzkiej i niewiele wyższy od średniej krajowej. W roku 2016 średni poziom wykrywalności sprawców przestępstw wyniósł 66,9%. Dodatkowo niepokojącym zjawiskiem jest obniżanie się poziomu wykrywalności sprawców względem lat poprzednich.

Nazwa	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję - ogółem					przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[-]	[-]	[-]	[-]	[-]
POLSKA	67,8	67,0	65,2	64,7	66,5	29,06	27,56	22,55	20,80	19,48
ŚWIĘTOKRZYSKIE	77,4	75,1	72,3	76,4	74,3	24,85	22,99	20,13	19,64	15,12
Powiat ostrowiecki	b.d.	76,8	67,6	73,7	66,9	b.d.	25,53	17,31	17,15	12,85

Dane: GUS BDL;

W 2016 roku na 1000 mieszkańców w skali kraju najczęściej dopuszczano się przestępstw kryminalnych (12,76) oraz przeciwko mieniu (10,20). Z kolei w skali województwa o największej częstotliwości dokonywano przestępstwa o charakterze kryminalnym (8,98), przeciwko mieniu (6,37). Na terenie powiatu najwięcej przestępstw popełniono o charakterze kryminalnym (8,39) i przeciwko mieniu (6,70).

Każde popełnione przestępstwo jest problemem dla służb mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom, ale również dla samych mieszkańców miejscowości, w których owe zjawisko ma miejsce, głównie poprzez zachwianie poczucia bezpieczeństwa. Szczegółowa analiza poziomu bezpieczeństwa mieszkańców i poziomu zagrożenia przestępczością przedstawiona zostanie w obszarze analizy i delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie gminy Kunów.

TABELA 20. INTENSYWNOŚĆ WYSTĘPOWANIA PRZESTĘPSTW W ROKU 2016

Rodzaj przestępstwa	Polska	Województwo świętokrzyskie	Powiat ostrowiecki
Przestępstwa o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców	12,76	8,98	8,39
Przestępstwa o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców	3,91	3,67	2,12
Przestępstwa drogowe na 1000 mieszkańców	1,91	1,78	1,70
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na 1000 mieszkańców	0,47	0,40	0,43
Przestępstwa przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców	10,20	6,37	6,70
Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	19,48	15,12	12,85

Źródło: GUS BDL;

Dane zgromadzone przez Komisariat Policji w Kunowie za okres 2010 – 2014 obrazują skalę i rodzaj popełnianych przestępstw na terenie miasta i gminy Kunów. Do najczęstszych stwierdzonych przestępstw należy kradzież mienia, kradzież z włamaniem, nietrzeźwi kierujący i liczba interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. Pozytywną zmianą w okresie 2010 – 2014 jest coroczny spadek liczby odnotowywanych przestępstw, co może wskazywać na stopniową poprawę sytuacji w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców na terenie gminy. Jednak nadal do kluczowych problemów należą zjawiska kradzieży, zdarzeń drogowych i przemocy w rodzinie.

TABELA 21. LICZBA PRZESTĘPSTW W GMINIE W OKRESIE 2010 - 2014

Wyszczególnienie		2010	2011	2012	2013	2014
Liczba przestępstw ogółem		281	330	270	255	161
w tym	kradzież mienia	37	41	30	32	23
	kradzież z włamaniem	27	32	37	36	28
	kradzież samochodu	0	0	1	1	1
	rozbój, kradzieże z rozbojem	1	1	0	1	1
	bójka, pobicie	1	1	2	0	2
	nietrzeźwi kierujący	108	153	92	70	28
	liczba interwencji dotyczącej przemocy w rodzinie	91	76	53	36	31
	znęcania się nad osobą najbliższą	8	5	6	11	6
	groźby karalne	3	7	3	7	5
	niealimentacja	18	8	4	6	3
	liczba nieletnich sprawców	6	7	7	5	1

Źródło: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Kunów na lata 2016 – 2020, KP w Kunowie – dane zbiorcze dla Gminy Kunów i Gminy Waśniów;

POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI

- delimitacja obszarów zdegradowanych

Analizę degradacji społecznej w obszarze bezpieczeństwa publicznego oparto o liczbę interwencji Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, według ulic oraz według ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia.

W 2016 roku najwyższy wskaźnik interwencji wg ulic na 100 mieszkańców w gminie Kunów odnotowano na osiedlach i w miejscowościach: Osiedle Kunów (18,26 sztuk), Boksycka (17,91 sztuk), Osiedle Kunów Piaski (15,95 sztuk), Udźców (14,05 sztuk) oraz Nietulisko Duże (14,05 sztuk). Na wskazanych obszarach policja z uwagi na różnego rodzaju przestępstwa interweniowała najczęściej. Na podstawie tej analizy można wnioskować, iż są to niebezpieczne miejsca w gminie

Kunów. Odwrotna od wyżej przedstawionej sytuacji występuje na osiedlach: Prawęcín (4,81 sztuk), Kolonia Inwalidzka (5,01sztuk), Chocimów (5,10 sztuk) oraz Kurzacze (5,26 sztuk).

TABELA 22. LICZBA INTERWENCJI WG ULIC

3.1 Liczba interwencji wg ulic			
Obszary	Liczba interwencji wg ulic	Liczba interwencji wg ulic na 100 mieszkańców	Liczba interwencji wg ulic stand.
jednostka miary	szt.	szt.	
Osiedle Kunów	242	18,26	-1,76
Boksycka	127	17,91	-1,68
Osiedle Kunów Piaski	268	15,95	-1,21
Udziców	17	14,05	-0,76
Nietulisko Duże	117	14,05	-0,76
Rudka	49	12,56	-0,40
Biechów	8	12,31	-0,34
Nietulisko Małe	58	12,24	-0,32
Wymysłów	67	12,01	-0,27
Janik	121	11,16	-0,07
Miłkowska Karczma	48	10,74	0,03
Małe Jodło	15	10,34	0,13
Kolonia Piaski	24	9,38	0,36
Doły Biskupie	37	8,33	0,61
Bukowie	26	7,14	0,89
Kurzacze	3	5,26	1,34
Chocimów	16	5,10	1,38
Kolonia Inwalidzka	18	5,01	1,40
Prawęcín	13	4,81	1,44

Dane: obliczenia własne wg danych KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

Drugim ważnym wskaźnikiem w procesie dokonywania analizy przestępczości na badanym obszarze, jest wskaźnik dokonywanych przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia na 100 mieszkańców. Najwięcej działań w ramach wskazanego wskaźnika dopuszczono się w bazowym okresie na terenie osiedli: Osiedle Kunów (1,58 sztuk), Osiedle Kunów Piaski (1,25 sztuk) oraz Chocimów (0,96 sztuk). Tego typu negatywnych zjawisk nie odnotowano z kolei w miejscowościach Biechów, Kurzacze oraz Bukowie.

Analiza obrazuje największe zagrożenie przestępczością na obszarze miejskim gminy Kunów, gdzie występuje największe zagęszczenie ludności.

TABELA 23. LICZBA PRZESTĘPSTW WG ULIC ZAMIESZKANIA I LOKALIZACJI ZDARZENIA

3.2 Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia			
Obszary	Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia	Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia stand.
jednostka miary	szt.	szt.	szt.
Osiedle Kunów	21	1,58	-2,47
Osiedle Kunów Piaski		1,25	-1,66

Chocimów	3	0,96	-0,95
Udziców	1	0,83	-0,64
Kolonia Piaski	2	0,78	-0,54
Boksycka	5	0,71	-0,35
Małe Jodło	1	0,69	-0,32
Nietulisko Małe	3	0,63	-0,18
Nietulisko Duże	5	0,60	-0,10
Kolonia Inwalidzka	2	0,56	0,00
Doły Biskupie	2	0,45	0,26
Prawęcín	1	0,37	0,45
Janik	4	0,37	0,46
Wymysłów	2	0,36	0,48
Rudka	1	0,26	0,73
Miłkowska Karczma	1	0,22	0,80
Biechów	0	0,00	1,34
Bukowie	0	0,00	1,34
Kurzacze	0	0,00	1,34

Dane: obliczenia własne wg danych KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

W gminie Kunów w 2016 roku przeprowadzono 1274 interwencji wg ulic z uwagi na występujące tam zjawisko przestępczości. Najwięcej interwencji służby podejmowały na obszarach: Osiedle Kunów Piaski (268 sztuk), Osiedle Kunów (242 sztuk), Boksycka (127 sztuk) oraz Janik (212 sztuk). Z kolei najwięcej dokonanych przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia odnotowano w sołectwach: Osiedle Kunów i Osiedle Kunów Piaski (21 sztuk). W ogóle w badanym okresie takie zdarzenia nie miały miejsca w miejscowościach: Biechów, Bukowie oraz Kurzacze.

Problem przestępczości, który jest widoczny na przedstawionych obszarach gminy Kunów, negatywnie wpływa na codzienne funkcjonowanie mieszkańców, ale również na poziom bezpieczeństwa czy też osiedlanie się na tym terenie nowych osób (szczególnie młodych rodzin).

Przedstawiona analiza uwidoczniła sytuacje kryzysowe w obszarze przestępczości na terenach miejscowości i osiedli zagrożonych degradacją społeczną: Osiedle Kunów, Osiedle Kunów Piaski, Boksycka, Udziców, Nietulisko Duże, Nietulisko Małe, Małe Jodło i Kolonia Piaski.

TABELA 24. PODSUMOWANIE PRZESTĘPCZOŚCI

Dane podstawowe			
Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Średnia arytmetyczna
jednostka miary	os.	ha	
Osiedle Kunów	1325	323	-2,11
Osiedle Kunów Piaski	1680	404	-1,44
Boksycka	709	136	-1,01
Udziców	121	422	-0,70
Nietulisko Duże	833	689	-0,43
Nietulisko Małe	474	390	-0,25
Małe Jodło	145	284	-0,09

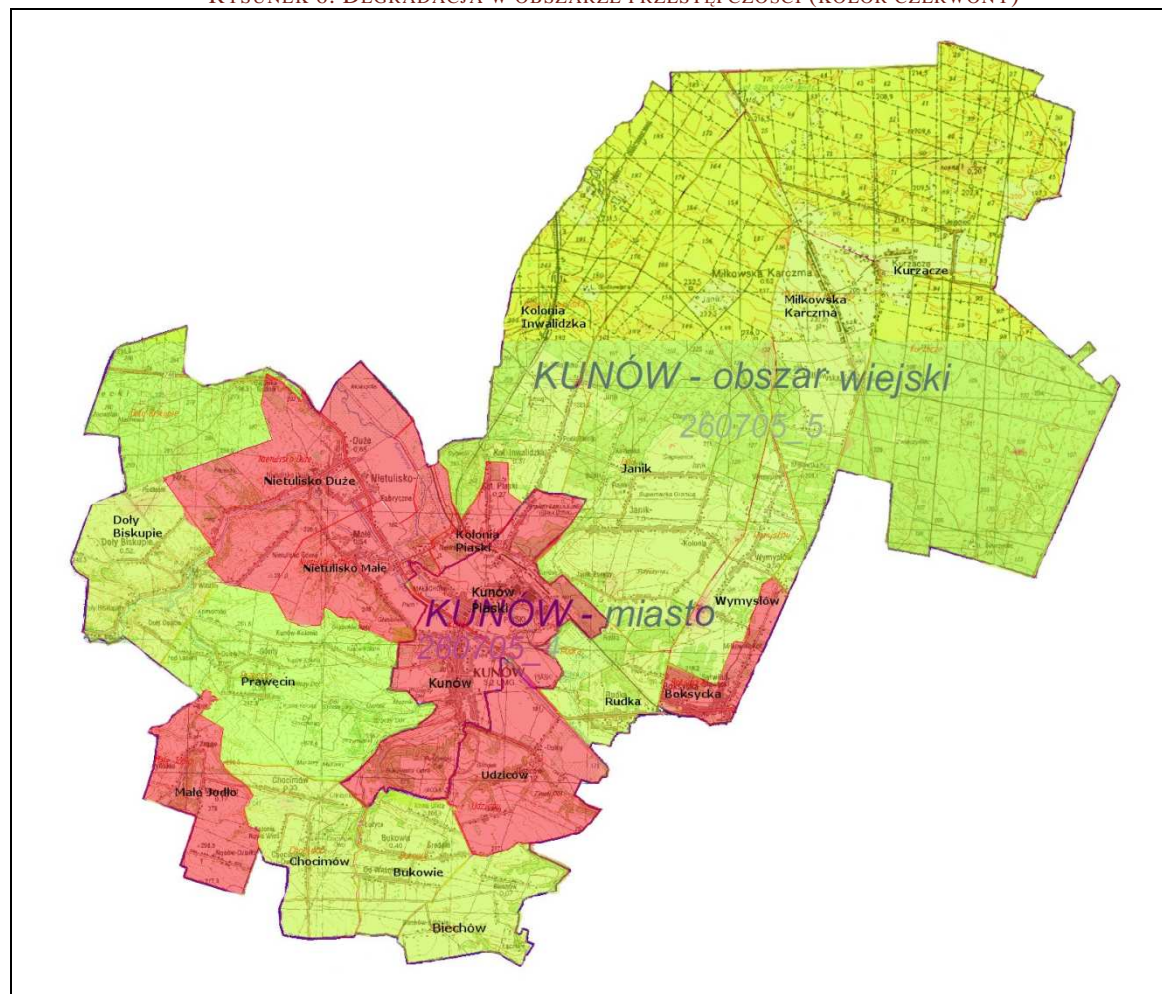
Kolonia Piaski	256	117	-0,09
Wymysłów	558	264	0,11
Rudka	390	233	0,16
Janik	1084	1700	0,19
Chocimów	314	343	0,21
Miłkowska Karczma	447	516	0,42
Doły Biskupie	444	802	0,43
Biechów	65	262	0,50
Kolonia Inwalidzka	359	1003	0,70
Prawęcín	270	723	0,95
Bukowie	364	273	1,12
Kurzacze	57	2473	1,34

Dane: obliczenia własne wg danych KPP w Ostrowcu Świętokrzyskim;

Przedstawiona analiza bezpośrednio wskazuje, iż zagrożenie przestępczością w zdecydowany sposób dotyka mieszkańców osiedli i miejscowości najliczniej zamieszkałych. W pierwszej kolejności problem przestępczości dotyczy mieszkańców miasta Kunów, a w dalszej kolejności mieszkańców o najwyższym wskaźniku zurbanizowania. Ważną cechą zjawiska przestępczości jest również lokalizacja kluczowych tras komunikacyjnych na obszarach występowania zdarzeń drogowych, która przebiega m.in. przez miasto Kunów, miejscowości: Boksycka, Nietulisko Małe i Nietulisko Duże oraz Udzieców.

Na terenie gminy funkcjonuje Komisariat Policji w Kunowie, który prowadzi szereg działań podnoszących poziom bezpieczeństwa mieszkańców. Pozytywną zmianą w obszarze bezpieczeństwa jest stopniowy spadek stwierdzonej liczby przestępstw na terenie gminy Kunów w okresie 2012 – 2016 (na podstawie danych dla powiatu ostrowieckiego j.w.). Do kluczowych powodów zagrożenia przestępczości należą problemy społeczne i zjawiska kryzysowe dotyczące bezpośrednio mieszkańców, jak bezrobocie, patologie społeczne, czy niski poziom wykształcenia. Przedstawione w analizie obszary wymagają wprowadzenia działań podnoszących poziom bezpieczeństwa mieszkańców, w szczególności na etapie profilaktyki i prewencji.

RYSUNEK 6. DEGRADACJA W OBSZARZE PRZESTĘPCZOŚCI (KOLOR CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

4. Niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym gminy

Ważnym elementem oceny degradacji społecznej danego analizowanego obszaru jest poziom aktywności publicznej i angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne oraz angażujące lokalną społeczność. Ocena oparta jest o aktywność wyborczą mieszkańców, w tym udział mieszkańców gminy w wyborach samorządowych w roku 2014 oraz w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r.

W Polsce w 2015 roku uprawnionych do wzięcia udziału w wyborach do Sejmu było 30 629 150 obywateli. W podanym okresie frekwencja wyborcza do wyborach do Sejmu wyniosła 50,92%, natomiast w wyborach do Senatu wyniosła 50,91%.

W województwie świętokrzyskim uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015 roku było 1 031 221 osób. Frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu mieszkańców województwa świętokrzyskiego wynosiła 46,82% i 46,81% w wyborach do Senatu. W ten sposób aktywność obywatelska w wyborach do Sejmu i Senatu w roku 2015 mieszkańców regionu świętokrzyskiego była niższa od średniej krajowej.

W powiecie ostrowieckim do oddania głosu w wyborach do Sejmu RP 2015 było uprawnionych 92 392 obywateli, z czego 38 332 osób oddało ważny głos, a 1335 nieważny. Frekwencja w powiecie

wyniosła 42,93% i była niższa od średniej zarówno dla województwa, jak i dla kraju. W wyborach do Senatu ważny głos został oddany z kolei przez 38 645 osób, a frekwencję oszacowano na 42,94%. W wyborach przeprowadzanych w 2011 roku frekwencja do Sejmu i Senatu RP wyniosła kolejno 40,60% oraz 40,62%.

Najwyższą frekwencję w wyborach do Sejmu RP 2015 wśród gmin powiatu ostrowieckiego odnotowano w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (44,80%), Bodzechów (42,28%) oraz Bałtów (41,49%). W gminie Kunów do wzięcia udziału w analizowanych wyborach było 8210 obywateli, z czego 3084 oddało ważny głos, a 171 nieważny. Frekwencja w gminie wyniosła 39,65% i była wyższa niż w 2011 roku, kiedy osiągnęła 34,62%. Najmniej mieszkańców powiatu do urn wyborczych poszło w gminie Waśniów (35,21%). Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Kunów znajduje się zdecydowanie poniżej dla średniej województwa i kraju. Gmina pod względem frekwencji wyborczej zajmuje 4 miejsce spośród gmin powiatu ostrowieckiego, po gminie Ostrowiec Św., Bałtów i Bodzechów.

TABELA 25. FREKWENCJA W WYBORACH DO SEJMU 2015 ROKU W POWIECIE OSTROWIECKIM

Jednostka	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba kart ważnych	Frekwencja
Ostrowiec Świętokrzyski	58088	26024	44,80%
Bałtów	3090	1282	41,49%
Bodzechów	11144	4712	42,28%
Kunów	8210	3255	39,65%
Ćmielów	6236	2414	38,71%
Waśniów	5624	1980	35,21%

Źródło: Za stroną internetową: http://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm/0/0/33/2607

W wyborach do Senatu podobnie jak do Sejmu najwyższa frekwencja została odnotowana w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (44,81), Bodzechów (41,49%) oraz Bałtów (41,49%). Gmina Kunów w powiecie ostrowieckim pod względem najwyższego udziału mieszkańców w wyborach zajęła czwarte miejsce, z 39,65% frekwencją. Na badanym terenie uprawnionych do głosowania było 8 210 mieszkańców, z czego 3 255 oddało ważny głos. W 2011 roku frekwencja gminy Kunów wyniosła 35,60%.

TABELA 26. FREKWENCJA W WYBORACH DO SENATU 2015 W POWIECIE OSTROWIECKIM

Jednostka	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba ważnych kart	Frekwencja
Ostrowiec Świętokrzyski	58 088	26 029	44,81
Bałtów	3 090	1 282	41,49
Bodzechów	11 144	4 712	42,28
Ćmielów	6 236	2 415	38,73
Kunów	8 210	3 255	39,65
Waśniów	5 624	1 979	35,19

Źródło: Za stroną internetową: http://parlament2015.pkw.gov.pl/351_Wyniki_Senat/0/0/82/2607

Zdecydowanie odmiennie kształtowała się sytuacja wyborcza i aktywność mieszkańców regionu w wyborach samorządowych w roku 2014. W wyborach samorządowych przeprowadzanych w 2014 roku uprawnionych do głosowania na terenie kraju było 30 613 691 obywateli. Frekwencja w kraju wyniosła 47,21%, najwyższą odnotowano w województwach: świętokrzyskim (53,25% na 1 043 492 uprawnionych do głosowania), mazowieckim (51,07% na 4 190 807 uprawnionych do głosowania) i podkarpackim (50,62% na 1 717 640 uprawnionych do głosowania). W wyborach do samorządu przeprowadzonych w 2010 roku frekwencja w kraju wyniosła 35,31%. Wówczas uprawnionych do oddania głosu było 12 141 463 osób, a obwodów wyborczych zarejestrowano 9 706. Najwyższa frekwencja wyborcza została wówczas odnotowana w województwie: świętokrzyskim (41,24%), warmińsko – mazurskim(41,10%), podkarpackim(40,96%) oraz pomorskim(40,58%). Z kolei najniższa miała miejsce w województwie: śląskim (29,45%), opolskim (30,12%) oraz łódzkim (30,46%). Zarówno w 2014 roku, jak też w 2010 mieszkańcy województwa świętokrzyskiego oraz podkarpackiego wykazali się dużym zaangażowaniem w sprawy kraju, poprzez liczny udział w wyborach.

W powiecie ostrowieckim uprawnionych do oddania głosu w wyborach samorządowych w roku 2014 było 94 501 osób. Frekwencja w regionie w 2014 roku wyniosła 44,77%, a w 2010 oszacowana została na poziomie 45,82%. Najwyższą frekwencję w powiecie ostrowieckim odnotowano na terenie gminy Bałtów (71,87%), Ćmielów (57,52%) oraz Kunów (52,45 %). W gminie Kunów uprawnionych do oddania głosów było 8 312 osób, z czego 4 360 oddało ważny głos. Aktywność wyborcza mieszkańców gminy Kunów jest wyższa od średniej dla kraju, województwa i powiatu. Wysoka aktywność mieszkańców gminy Kunów w wyborach samorządowych obrazuje istotne zaangażowanie mieszkańców gminy w sprawy lokalne, bezpośrednio związane z bieżącą sytuacją społeczno – gospodarczą i rozwojem zamieszkiwanych terenów.

TABELA 27. FREKWENCJA W WYBORACH SAMORZĄDOWYCH 2014 W POWIECIE OSTROWIECKIM

Jednostka	Liczba uprawnionych do głosowania	Liczba ważnych kart	Frekwencja
Bałtów	3135	2253	71,87
Ćmielów	6389	3717	57,52
Kunów	8312	4360	52,45
Waśniów	5705	2723	47,73
Bodzechów	11248	4889	43,47
Ostrowiec Świętokrzyski	59712	24369	40,81

Źródło: PKW;

AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA**- delimitacja obszarów zdegradowanych**

Delimitację obszarów zdegradowanych w zakresie niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców gminy Kunów w życiu publicznym gminy oparto o analizę frekwencji – udziału mieszkańców w wyborach do sejmiku i senatu z roku 2015 oraz frekwencji z wyborów samorządowych z roku 2014.

W przeprowadzanych wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 25 października 2015 roku najwyższa frekwencja w gminie Kunów została odnotowana na obszarach: Osiedla Kunów (47,28%), Osiedla Kunów Piaski (42,2%) oraz Nietuliska Dużego (41,84%). Udział mieszkańców tych obszarów w wyborach był wyższy niż średnia dla analizowanej gminy, która wyniosła 39,65%. Odwrotna sytuacja w analizowanym wskaźniku została zarejestrowana w miejscowościach: Kurzacze (31,2%), Miłkowska Karczma (31,2%), oraz Chocimów, Małe Jodło, Prawęcín (34,28%).

We wskazanych obszarach poziom uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji na poziomie gminy jest najniższy, co charakteryzuje degradację społeczną w/w obszarów. W przedstawionych sołectwach mieszkańcy wykazują się niższą aktywnością w współdecydowaniu o przyszłości własnych miejscowości, co może być przejawem bezsilności społecznej, utraty zaufania do działania władz lokalnych, a przez to marginalizacją społeczną.

TABELA 28. FREKWENCJA WYBORCZA - NA PODSTAWIE WYBORÓW DO SEJMIKU I SENATU RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ PRZEPROWADZONYCH 25 PAŹDZIERNIKA 2015 R.

4.1 Frekwencja wyborcza - na podstawie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r.		
Obszary	Frekwencja wyborcza - na podstawie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r.	Frekwencja wyborcza - na podstawie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r. stand.
jednostka miary	%	%
Kurzacze	31,2	-1,59
Miłkowska Karczma	31,2	-1,59
Chocimów	34,28	-0,81
Małe Jodło	34,28	-0,81
Prawęcín	34,28	-0,81
Kolonia Piaski	35,14	-0,60
Nietulisko Małe	35,14	-0,60
Boksycka	37,13	-0,09
Doły Biskupie	37,6	0,02
Wymysłów	37,72	0,06
Biechów	38,02	0,13
Bukowie	38,02	0,13
Udziców	38,02	0,13
Janik	38,49	0,25
Kolonia Inwalidzka	38,49	0,25

Nietulisko Duże	41,84	1,09
Rudka	42,2	1,18
Osiedle Kunów Piaski	42,2	1,18
Osiedle Kunów	47,28	2,46

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych z PKW;

Najwyższy wskaźnik frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych przeprowadzanych w 2014 roku odnotowano w następujących osiedlach i miejscowościach gminy Kunów: Doły Biskupie (63,25%), Osiedle Kunów (58,15%), Kurzacze (53,98%), Miłkowska Karczma (53,98%), Kolonia Inwalidzka (53,85%), Janik (53,85%), Udziarów (53,81%), Biechów (53,81%), Bukowie (53,81%). Wszystkie te obszary w analizowanych wyborach przekroczyły średnią frekwencję dla gminy Kunów.

Wysoką frekwencją wyborczą, zarówno w wyborach do Sejmu i Senatu RP jak też do samorządu charakteryzują się osiedla: Osiedle Kunów oraz Osiedle Kunów Piaski.

TABELA 29. FREKWENCJA WYBORCZA – NA PODSTAWIE WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH Z 2014 R.

4.2 Frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r.		
Obszary	Frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r.	Frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r. stand.
jednostka miary	%	%
Wymysłów	41,63	-2,13
Chocimów	46	-1,21
Małe Jodło	46	-1,21
Prawęcín	46	-1,21
Nietulisko Duże	49,47	-0,49
Kolonia Piaski	50,54	-0,27
Nietulisko Małe	50,54	-0,27
Rudka	51,91	0,02
Osiedle Kunów Piaski	51,91	0,02
Boksycka	52,3	0,10
Biechów	53,81	0,41
Bukowie	53,81	0,41
Udziarów	53,81	0,41
Janik	53,85	0,42
Kolonia Inwalidzka	53,85	0,42
Kurzacze	53,98	0,45
Miłkowska Karczma	53,98	0,45
Osiedle Kunów	58,15	1,32
Doły Biskupie	63,25	2,38

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych z PKW;

Dane dotyczące aktywności obywatelskiej w wyborach samorządowych z roku 2014 oraz w wyborach do sejmu i senatu z roku 2015 umożliwiły określenie obszarów na terenie gminy o najniższym poziomie uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Związane jest to z rosnącym niezadowoleniem z życia społecznego, niską świadomością mieszkańców o możliwości wpływania na bieżące sprawy publiczne, w szczególności możliwości wywierania wpływu na zmianę

dotychczasowej sytuacji społeczno – gospodarczej. Przyczyną może być również utrata zaufania do lokalnych liderów, czy lokalnych polityków. Niska frekwencja wyborcza może być powodowana również przewlekłą chorobą, niemożnością poruszania się lub niepełnosprawnością, zaawansowanym wiekiem, koniecznością opieki nad dzieckiem czy osobą niepełnosprawną, co w bezpośredni sposób wskazuje na degradację społeczną obszarów o najniższym wskaźniku aktywności wyborczej.

W obszarze niewystarczającej aktywności mieszkańców w życiu publicznym najniższy udział w angażowaniu się mieszkańców w sprawy publiczne należał do mieszkańców miejscowości: Wymysłów, Chocimów, Małe Jodło, Prawęcín, Kurzacze, Miłkowska Karczma, Kolonia Piaski oraz Nietulisko Małe. Degradacją społeczną w analizowanym obszarze objęte są jedynie obszary wiejskie gminy. Na przedstawionej poniżej mapie widoczne są tereny kumulowania i nawarstwiania się niezadowolenia społecznego mieszkańców, co zostało wyrażoną bierną postawą wyborczą. Mieszkańcy niezadowoleni z obecnej sytuacji gospodarczej nie widzą możliwości zmian i możliwości bezpośredniego wpływania na obecną sytuację społeczno – gospodarczą na terenie gminy, jak również na terenie kraju. Może być to spowodowane trudną sytuacją społeczną np. bezrobociem, który dotyka mieszkańców obszarów zdegradowanych w analizowanym problemie: Wymysłowa, Małego Jodła, Kurzaczy, Miłkowskiej Karczmy i Koloni Piaski, czy problemem ubóstwa, które dotyka mieszkańców w miejscowościach: Miłkowska Karczma i Małe Jodło.

Analiza niskiej frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych pokazuje niskie zaufanie mieszkańców obszarów zdegradowanych do lokalnych liderów, działaczy i władz samorządowych. Mieszkańcy nie widzą możliwości wpływania na lokalny samorząd, w zakresie decyzji i zmian, które oczekiwaliby na własnym obszarze. W pewnym stopniu ulegają przekonaniu, iż należą do obszarów o niższym potencjale i możliwościach decydowania o własnych, lokalnych sprawach. Są to w głównej mierze obszary o mniejszym poziomie zurbanizowania, mniejszej liczbie mieszkańców. W ten sposób analiza aktywności wyborczej obrazuje skalę i miejsce występowania zjawisk kryzysowych w obszarze społecznym na obszarze miasta i gminy Kunów.

TABELA 30. PODSUMOWANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ MIESZKAŃCÓW

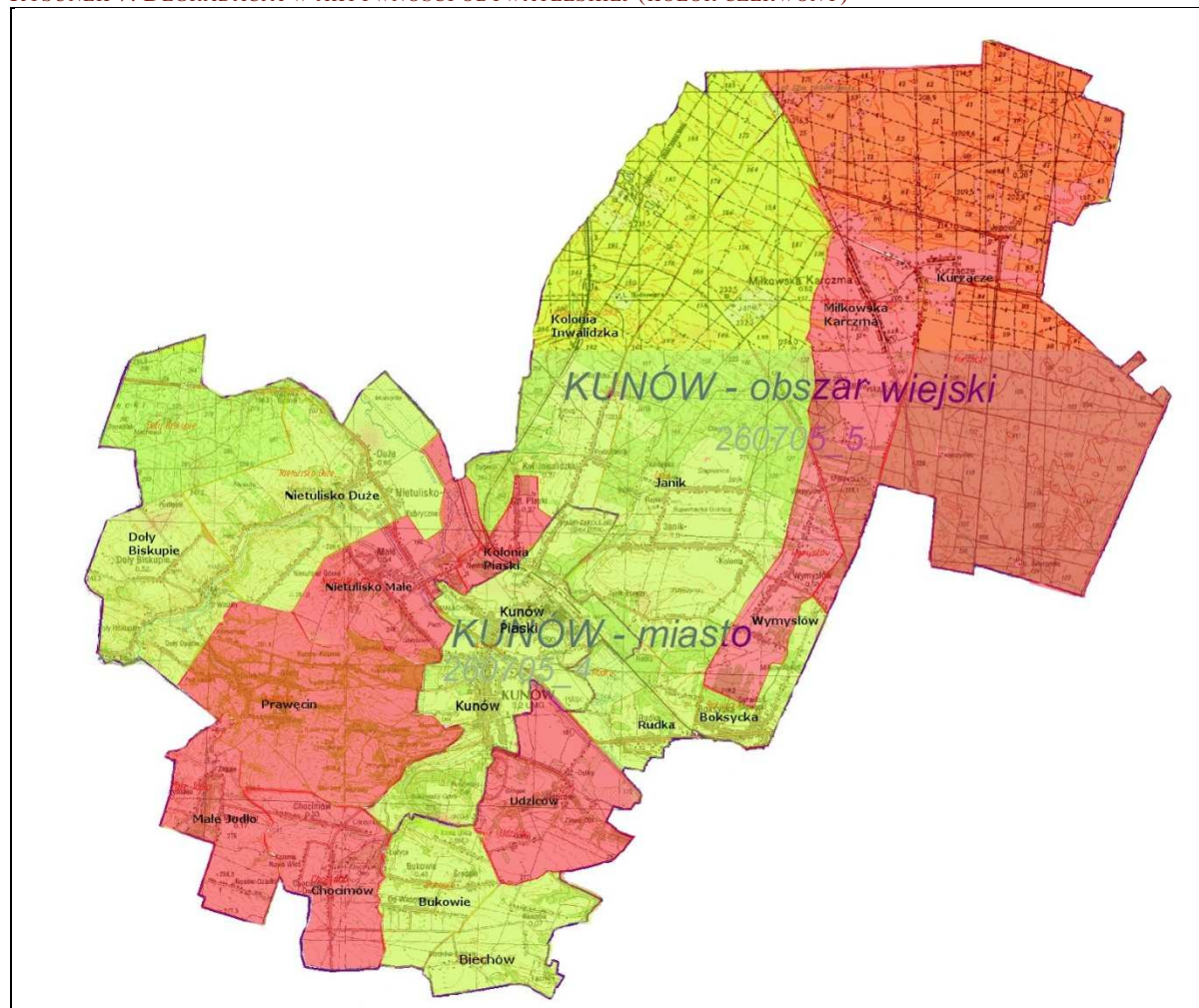
Obszary	Dane podstawowe		Średnia arytmetyczna
	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	
jednostka miary	os.	ha	
Wymysłów	558	264	-1,04
Chocimów	314	343	-1,01
Małe Jodło	145	284	-1,01
Prawęcín	270	723	-1,01
Kurzacze	57	2473	-0,57
Miłkowska Karczma	447	516	-0,57
Kolonia Piaski	256	117	-0,43
Nietulisko Małe	474	390	-0,43
Boksycka	709	136	0,00
Biechów	65	262	0,27
Bukowie	364	273	0,27
Udziców	121	422	0,27
Nietulisko Duże	833	689	0,30
Janik	1084	1700	0,33
Kolonia Inwalidzka	359	1003	0,33

Rudka	390	233	0,60
Osiedle Kunów Piaski	1680	404	0,60
Doły Biskupie	444	802	1,20
Osiedle Kunów	1325	323	1,89

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych z PKW;

RYСУNEK 7. DEGRADACJA W AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ (KOLOR CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

5. Niski poziom edukacji

Kolejnym kluczowym elementem niekorzystnych zjawisk kryzysowych w obszarze społecznym może być niski poziom edukacji, wpływający na warunki do rozwoju społeczno – gospodarczego gminy. Niski poziom edukacji przekłada się na gorsze warunki do rozwoju uczniów, w konsekwencji utrudniony dostęp do rynku pracy i zdolności do zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców. Zagrożeniem dla osób o niskim poziomie edukacji jest wykluczenie społeczne, utrudniony dostęp do ofert rynku pracy, pogłębiające się ubóstwo i wzrost przestępczości.

Ocenę poziomu edukacji oparto o analizę wyników ze sprawdzianów na zakończenie szkoły podstawowej. Sprawdźian w klasie szóstej szkoły podstawowej obejmuje wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach ogólnych i szczegółowych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania na dwóch pierwszych etapach

edukacyjnych, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Sprawdzian składa się z dwóch części. Część pierwsza obejmuje zadania z języka polskiego i z matematyki, a druga odnosi się do zagadnień z języka nowożytnego. Sprawdzian ma formę pisemną, a przystąpienie do niego jest warunkiem ukończenia szkoły podstawowej, ale nie określa się minimalnego wyniku, jaki uczeń powinien uzyskać, toteż sprawdzianu nie można nie zdać.

W 2016 roku w obrębie całego kraju do sprawdzianu kończącego edukację w szkole podstawowej przystąpiło 346 008 uczniów, mniej o 211 uczniów niż w roku poprzedzającym. W grupie osób zdających w 2016 roku znalazło się 47 603 osób z problemem dysleksji. Dysleksja jest zaburzeniem utrudniającym naukę czytania i pisanie, dlatego też ten wskaźnik jest bardzo istotny w prowadzonej analizie. Największa liczba uczniów przystępujących do sprawdzianu, pochodziła z terenów wiejskich (132 964 osób) oraz miast powyżej 100 tys. mieszkańców (85 792 osób). Wśród szóstoklasistów znalazło się 8321 uczniów rozwiązujących zadania w tzw. arkuszach dostosowanych. Ze wskazanych arkuszy mogą korzystać uczniowie ze specjalnym orzeczeniem o niepełnosprawności. Laureaci, jak też finaliści olimpiad z uwagi na swoje sukcesy naukowe nie przystępują do sprawdzianu. W 2016 roku z tego tytułu było zwolnionych 1317 uczniów.

TABELA 31. DANE DOT. SPRAWDZIANU NA ZAKOŃCZENIE VI KLASY W SKALI KRAJU

	2015	2016
Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym		
liczba uczniów	337 002	336 370
bez dysleksji rozwojowej	292 729	288 767
ze szkół na wsi	135 946	132 964
ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	52 659	51 825
ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	65 160	65 789
ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	83 237	85 792
ze szkół publicznych	326 377	325 215
ze szkół niepublicznych	10 625	11 155
Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych		
liczba uczniów	7697	8321
Laureaci i finaliści olimpiad		
liczba uczniów	1520	1317
Ogółem	346 219	346 008

Źródło: Osiągnięcia uczniów kończących szkołę podstawową w roku 2016, Centralna Komisja Egzaminacyjna;

W roku 2016 w skali województwa świętokrzyskiego ogólna liczba uczniów, którzy przystąpili do rozwiązywania zadań w arkuszach standardowych, w ramach sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej wyniosła 10 846 osób i tym samym była niższa o 163 osoby niż w roku poprzedzającym. Od 2012 roku w badanym województwie liczba uczniów przystępujących do sprawdzianu sukcesywnie maleje, co jest zależne od danych demograficznych. Wśród zdających znalazło się 9 485 osób bez dysleksji rozwojowej (87,5% uczniów), w tym: 5 861 mieszkańców wsi, 1786 mieszkańców miast do 20 tysięcy, 1 639 mieszkańców miast od 20 do 100 tysięcy oraz 1 560 mieszkańców miast powyżej 100 tysięcy. Widoczny jest z kolei wzrost liczby uczniów, którzy przystąpili do rozwiązywania zadań w arkuszach dostosowanych. W 2016 roku liczbę tę oszacowano na 206 osób, o 46 uczniów więcej niż w 2012 roku. W 2016 roku z części pierwszej sprawdzianu zwolniono 66 uczniów – laureatów i finalistów olimpiad przedmiotowych oraz laureatów konkursów przedmiotowych o zasięgu wojewódzkim lub ponad wojewódzkim.

TABELA 32. DANE DOT. SPRAWDZIANU NA ZAKOŃCZENIE VI KLASY W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

	2012	2013	2014	2015	2016
Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym					
liczba uczniów	11773	11496	11 103	11 009	10 846
bez dysleksji rozwojowej	8 580	8 670	9 827	9 722	9 485
ze szkół na wsi	6509	6231	5 997	6 058	5 861
ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	1984	1968	1 937	1 836	1786
ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	1772	1722	1 613	1 577	1 639
ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	1508	1575	1 556	1 538	1 560
ze szkół publicznych	-	-	10 902	10 805	10 583
ze szkół niepublicznych	-	-	201	204	263
Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych					
liczba uczniów	160	179	223	220	206
Laureaci i finaliści olimpiad					
liczba uczniów	61	63	55	52	66
Ogółem	11 994	11 738	11 381	11 281	11 118

Źródło: Sprawozdanie ze sprawdzianu, Centralna Komisja Egzaminacyjna;

W Polsce w 2016 roku średnia wyników dla języka polskiego wyniosła 71%, z kolei dla województwa świętokrzyskiego 70%. Z matematyki średnia w Polsce została oszacowana na poziomie 54%, w województwie świętokrzyskim na poziomie 53%. Dla języka angielskiego średnia w województwie to 69%, w Polsce 71%. W roku poprzedzającym średnia dla części pierwszej czyli języka polskiego i matematyki w Polsce wyniosła 67%, w województwie świętokrzyskim 65%. Dla języka angielskiego średnia w województwie to 76%, w Polsce 78%. Przedstawione dane wskazują, iż w każdym kolejnym roku uczniowie prezentują coraz wyższy poziom wiedzy.

W 2016 roku do sprawdzianu na zakończenie VI klasy przystąpiło 70 uczniów ze szkół zlokalizowanych na terenie gminy Kunów. W części pierwszej obejmującej zadania z zakresu języka polskiego oraz matematyki najwięcej punktów zdobyły szkoły znajdujące się na terenie gminy Waśniów (27,69 punktów). Odwrotna sytuacja badanego wskaźnika miała miejsce w gminie Bodzechów, w której suma punktów to 23,35. Gmina Kunów zajęła w badanym zagadnieniu czwarte miejsce, uzyskując 23,52 punktów, 13,90 (69,5%) z języka polskiego oraz 9,69 (48,1%) z matematyki. W części sprawdzającej wiedzę z języka nowożytnego, w powiecie ostrowieckim wszyscy uczniowie przystąpili do sprawdzianu z języka angielskiego, najwyższy wynik odnotowano w gminie Ostrowiec Świętokrzyski (28,53 punkty). Uczniowie gminy Kunów w uzyskali 27,55 punktów.

Najlepiej na tle powiatu ostrowieckiego pod względem wyników sprawdzianu na zakończenie VI klasy wypadła gmina Waśniów uzyskując ogólną liczbę punktów 54,00, następnie gmina Ostrowiec Świętokrzyski - 52,07 punktów, najslabiej sprawdzian został zaliczony przez uczniów z gminy Bodzechów (50,33 punkty). Uczniowie ze szkół zlokalizowanych na terenie gminy Kunów uzyskali 51,07 punktów, co stawia gminę na 4 miejscu spośród gmin powiatu ostrowieckiego.

TABELA 33. WYNIKI EGZAMINU NA ZAKOŃCZENIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ CZĘŚĆ PIERWSZA W POWIECIE OSTROWIECKIM

Gmina	Część 1		Język polski		Matematyka	
	pkt.	%	pkt.	%	pkt.	%
Waśniów	27,69	69,22	14,66	73,3	13,03	65,1
Bałtów	25,15	62,90	14,75	73,8	10,40	59,0
Ćmielów	23,81	59,50	14,12	70,6	9,69	48,4
Kunów	23,52	58,80	13,90	69,5	9,62	48,1
Ostrowiec Świętokrzyski	23,54	58,80	13,94	69,7	9,60	48,0
Bodzechów	23,35	58,40	13,84	69,2	9,51	47,5

Źródło: Sprawozdanie ze sprawdzianu, Centralna Komisja Egzaminacyjna, za stroną internetową: <http://www.oke.lodz.pl>

TABELA 34. WYNIKI EGZAMINU NA ZAKOŃCZENIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO W POWIECIE OSTROWIECKIM

Gmina	Język angielski		Ogółem część 1 + j. angielski
	pkt.	%	pkt.
Waśniów	26,31	65,8	54,00
Ostrowiec Świętokrzyski	28,53	71,3	52,07
Bałtów	26,80	67,0	51,95
Kunów	27,55	68,9	51,07
Ćmielów	26,73	66,8	50,53
Bodzechów	26,98	67,5	50,33

Źródło: Sprawozdanie ze sprawdzianu, Centralna Komisja Egzaminacyjna, za stroną internetową: <http://www.oke.lodz.pl>

Analiza wyników ze sprawdzianu na koniec szkoły podstawowej szkół z terenu gminy Kunów w okresie 2014 – 2016 obrazuje poziom nauczania względem średniej dla gminy, jak również dla powiatu ostrowieckiego. W całym badanym okresie średni wynik na poziomie gminy występuje poniżej średniej dla powiatu. Dodatkowo niepokojącym zjawiskiem jest coroczny spadek poziomu nauczania, odstający również od trendu – poziomu osiągniętego w powiecie. Jest to zdecydowanie niekorzystna sytuacja Gminy Kunów w porównaniu z pozostałymi gminami z terenu powiatu. Jakość nauczania wywiera istotny wpływ na i poziom życia mieszkańców, stanowi kluczowe znaczenie dla problemu bezrobocia, czy problemu ubóstwa. Jakość nauczania wywiera istotny wpływ na degradację społeczną obszaru gminy i wyznaczonych obszarów zdegradowanych.

TABELA 35. ŚREDNIE WYNIKI Z EGZAMINÓW W OKRESIE 2014 - 2016 NA TERENIE GMINY KUNÓW

Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej			
Jednostki oświatowe	2014	2015	2016
nazwa	%	%	%
PSP w Kunowie	65,6	59,5	59,4
PSP w Wymysłowie	51,0	60,3	52,5
SP w Nietulisku Dużym	65,5	60,6	71,3
PSP w Dołach Biskupich	48,8	58,9	42,5
PSP w Janiku	57,3	64,4	58,8
Gmina	61,5	60,8	58,8
Powiat	63,1	64,0	59,7

Źródło: Sprawozdanie ze sprawdzianu, Centralna Komisja Egzaminacyjna, za stroną internetową: <http://www.oke.lodz.pl>

System oświaty na terenie miasta i gminy Kunów oparty jest jedynie o edukację na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. Edukacja na poziomie szkoły średniej opiera się o placówki szkolne zlokalizowane w Ostrowcu Świętokrzyskim. Analiza liczby uczniów w okresie 2011 – 2016 obrazuje coroczny spadek liczby dzieci uczęszczających do szkół na terenie gminy, co w głównej mierze związane jest z niekorzystną zmianą demograficzną mieszkańców gminy. Analiza obrazuje również spadek liczby uczniów w mniejszych miejscowościach oraz wzrost liczby uczniów na terenie miasta Kunów. Edukacja podstawowa opiera się o placówki prowadzone przez Miasto i Gminę Kunów (Przedszkole Kunów, PSP w Kunowie, PSP w Janiku i Gimnazjum w Kunowie) oraz placówki prowadzone przez osoby fizyczne, stowarzyszenia (SP w Nietulisku Dużym, PSP w Dołach Biskupich, PSP w Miłkowskiej Karczynie i SP w Wymysłowie).

TABELA 36. LICZBA UCZNIÓW W PLACÓWKACH EDUKACYJNYCH NA TERENIE GMINY KUNÓW

L.p.	Placówka oświatowa	Rok szkolny				
		2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
1.	PSP Kunów	251	259	251	292	297
2.	PSP Janik	87	80	68	82	83
3.	PSP Wymysłów	33	41	41	46	48
4.	SP Nietulisko Duże	39	38	30	36	40
5.	PSP Doły Biskupie	28	26	25	23	16
6.	PSP Miłkowska Karczyna	13	12	16	16	15
Razem szkoła podstawowa		451	456	431	495	499
1.	Gimnazjum	254	219	190	187	185
Razem sz. podst. i gimnazjum		705	675	621	682	684

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

L.p.	Rodzaj/nazwa szkoły	Adres	Podmiot zarządzający
przedszkola			
1.	Publiczne Przedszkole w Kunowie	os. Dziewuńskiego 5 27-415 Kunów	Urząd Miasta i Gminy w Kunowie
szkoły podstawowe			
2.	SP im. Stanisława Staszica w Nietulisku Dużym	Nietulisko Duże 27-415 Kunów	osoba fizyczna
3.	PSP im. Witolda Gombrowicza w Dołach Biskupich	Doły Biskupie 42, 27-415 Kunów	osoba fizyczna
4.	PSP w Kunowie	ul. Szkolna 1 27 - 415 Kunów	Urząd Miasta i Gminy w Kunowie
5.	PSP w Janiku	ul. Szkolna 21, 27-415 Janik	Urząd Miasta i Gminy w Kunowie
6.	PSP w Miłkowskiej Karczynie	Miłkowska Karczyna 64 27-415 Kunów	osoba fizyczna
7.	SP w Wymysłowie	ul. Wesola 43 27-415 Kunów	osoba fizyczna
gimnazjum			
8.	Publiczne Gimnazjum w Kunowie	ul. Fabryczna 1 27-415 Kunów	Urząd Miasta i Gminy w Kunowie

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

POZIOM EDUKACJI**- delimitacja obszarów zdegradowanych**

Część pierwsza sprawdzianu przeprowadzanego na zakończenie VI klasy szkoły podstawowej, najlepiej została napisana przez uczniów z miejscowości Nietulisko Duże, uzyskując średnią 65,35 punktów (uczniowie PSP Kunów oraz PSP Nietulisko Duże). Również dobrze sprawdzian napisali uczniowie z miejscowości i osiedli: Osiedle Kunów Piaski, Osiedle Kunów, Biechów, Bukowie, Chocimów, Kolonia Piaski, Małe Jodło, Nietulisko Małe, Prawęcín, Rudka oraz Udżiców uzyskując 59,40 punktów (uczniowie szkół: PSP w Kunowie). Wszystkie wyżej wymienione sołectwa uzyskały wyniki powyżej średniej dla gminy Kunów, która w 2016 roku ukształtowała się na poziomie 58,80 punktów. Część dotycząca wiedzy z języka polskiego najlepiej została napisana przez uczniów z sołectwa Nietulisko Duże 71,70%, średnia dla wyników z tego przedmiotu dla gminy Kunów wyniosła 69,50%. Część matematyczna również cieszyła się największym sukcesem wśród uczniów z sołectwa Nietulisko Duże (59%), przy średniej dla gminy – 48,10%. Średni wynik dla sprawdzianu z języka angielskiego w gminie Kunów został oszacowany na poziomie 68,90%, powyżej niego wyniki osiągnęli uczniowie uczący się w szkołach z terenu obszarów: Osiedle Kunów, Osiedle Kunów Piaski, Biechów, Bukowie, Chocimów, Kolonia Piaski, Małe Jodło, Nietulisko Małe, Prawęcín, Rudka oraz Udżiców, osiągając tym samym wynik 70,40%.

TABELA 37. WYNIKI EGZAMINU ZA ZAKOŃCZENIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ W GMINIE KUNÓW

Jednostka terytorialna	część 1	język polski		
		pkt.	%	matematyka
			%	język angielski
			%	
Biechów	59,40	70,90	48,00	70,40
Boksycka	52,50	60,80	44,20	65,80
Bukowie	59,40	70,90	48,00	70,40
Chocimów	59,40	70,90	48,00	70,40
Doły Biskupie	50,95	62,95	39,00	57,70
Janik	57,54	67,52	47,64	66,20
Kolonia Inwalidzka	58,80	69,20	48,50	66,30
Kolonia Piaski	59,40	70,90	48,00	70,40
Kurzacze	58,80	69,20	48,50	66,30
Małe Jodło	59,40	70,90	48,00	70,40
Miłkowska Karczma	58,80	69,20	48,50	66,30
Nietulisko Duże	65,35	71,70	59,00	70,20
Nietulisko Małe	59,40	70,90	48,00	70,40
Prawęcín	59,40	70,90	48,00	70,40
Rudka	59,40	70,90	48,00	70,40
Udżiców	59,40	70,90	48,00	70,40
Wymysłów	52,50	60,80	44,20	65,80
Osiedle Kunów	59,40	70,90	48,00	70,40

Osiedle Kunów Piaski	59,40	70,90	48,00	70,40
Gmina Kunów	58,80	69,50	48,10	68,90

Źródło: OKE;

Najwyższy wskaźnik z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej w gminie Kunów został osiągnięty w wysokości 66,97% przez uczniów z sołectwa Nietulisko Duże oraz w wysokości 63,10% z miejscowości i osiedli: Osiedle Kunów, Osiedle Kunów Piaski, Biechów, Bukowie, Chocimów, Kolonia Piaski, Kolonia Inwalidzka, Kurzacze, Małe Jodło, Nietulisko Małe, Prawęcín, Rudka, Udzićów. Najniższa średnia odnotowana została wśród szkół zlokalizowanych na obszarach: Doły Biskupie (53,22%) oraz Boksyccka (56,93%). Średni wynik egzaminu dla gminy Kunów w badanym okresie wyniósł 62,17%.

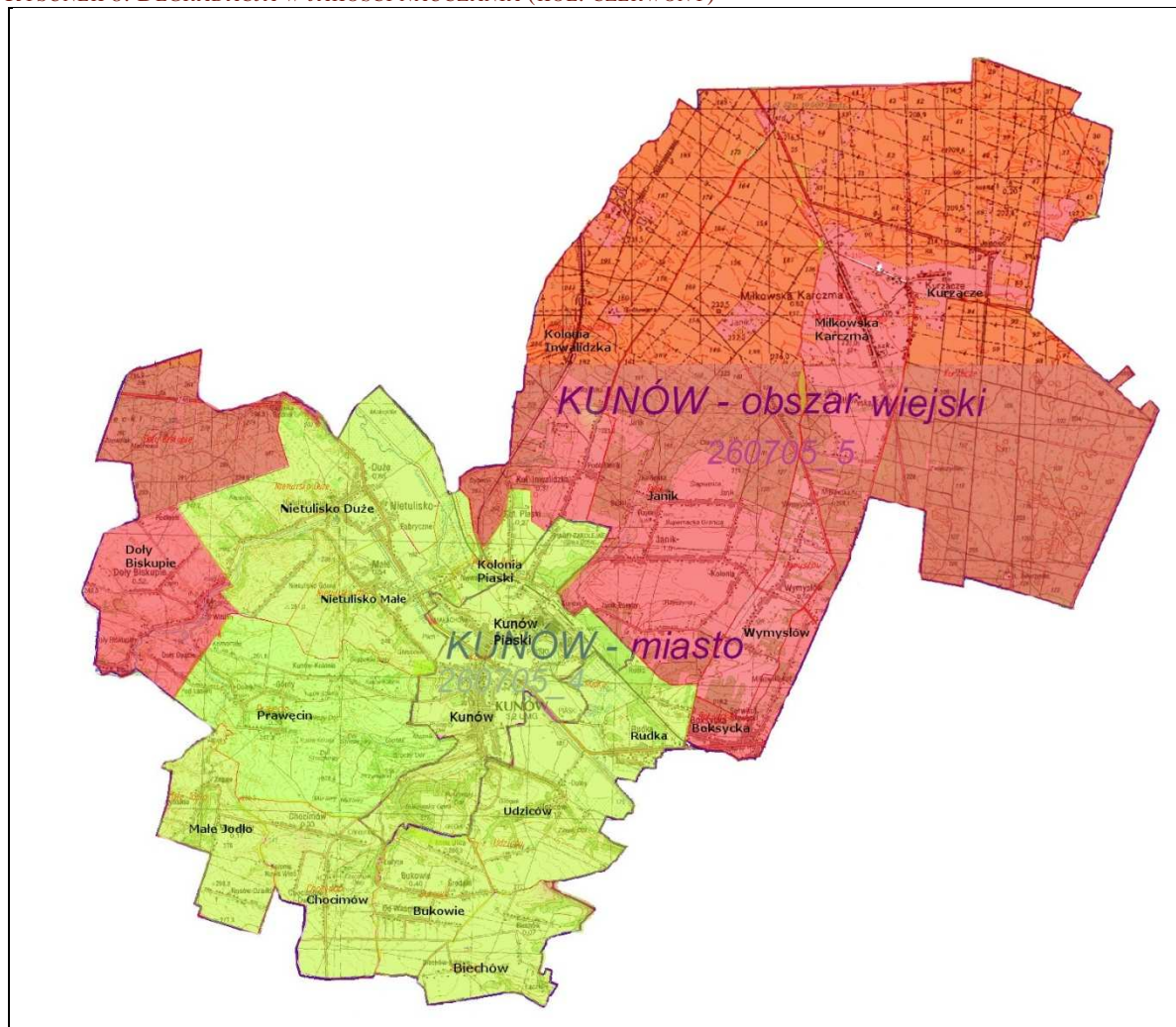
Przedstawiona analiza pokazuje, iż najwyższy poziom nauczania występuje w placówkach edukacyjnych: PSP w Kunowie oraz SP w Nietulisku Dużym. Analiza w pewnym stopniu pokazuje, iż wyższy poziom kształcenia dotyczy w głównej mierze placówek o większej liczebności uczniów, na terenie miasta Kunów i miejscowości Nietulisko Duże. W pozostałych placówkach, wraz z obniżeniem liczby uczniów, spada poziom nauczania.

TABELA 38. ŚREDNIE WYNIKI Z EGZAMINÓW NA ZAKOŃCZENIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ W GMINIE KUNÓW

5.1 Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej		
Obszary	Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej	Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej - stand.
jednostka miary	%	%
Doły Biskupie	53,22	-2,78
Boksyccka	56,93	-1,56
Wymysłów	56,93	-1,56
Janik	60,45	-0,41
Kolonia Inwalidzka	61,33	-0,13
Kurzacze	61,33	-0,13
Miłkowska Karczma	61,33	-0,13
Biechów	63,10	0,45
Bukowie	63,10	0,45
Chocimów	63,10	0,45
Kolonia Piaski	63,10	0,45
Małe Jodło	63,10	0,45
Nietulisko Małe	63,10	0,45
Prawęcín	63,10	0,45
Rudka	63,10	0,45
Udzićów	63,10	0,45
Osiedle Kunów	63,10	0,45
Osiedle Kunów Piaski	63,10	0,45
Nietulisko Duże	66,97	1,72

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych OKE;

RYSUNEK 8. DEGRADACJA W JAKOŚCI NAUCZANIA (KOL. CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

6. Demografia i rozmieszczenie ludności

W analizie degradacji społecznej uwzględniono zmiany demograficzne, jako ważny element kształtujący rozwój społeczno – gospodarczy poszczególnych obszarów gminy Kunów. W ocenie uwzględniono rozmieszczenie liczby ludności na terenie gminy Kunów, w tym najbardziej zaludnione obszary z prognozowaną perspektywą rozwojową oraz obszary zagrożone stopniowym wyludnieniem się mieszkańców, a w konsekwencji postępującą degradacją społeczną.

W roku 2016 do najbardziej zaludnionych obszarów gminy należały miejscowości i osiedla: Osiedle Kunów Piaski, Osiedle Kunów, Janik, Nietulisko Duże i Bokszycka. Pod względem gęstości zaludnienia najwięcej ludności na 1 km² powierzchni zamieszkuje obszary: Bokszycka, Osiedle Kunów Piaski i Osiedle Kunów. Są to obszary miejskie gminy, lub bezpośrednio przylegające do centrum gminy, jakim jest miejscowość Kunów.

TABELA 39. DANE DEMOGRAFICZNE

L.p.	Obszary jednostka miary	Dane demograficzne			
		Liczba mieszkańców os.	Powierzchnia obszaru ha	Powierzchnia obszaru km2	Ludność na 1 km ² os/km ²
1	Osiedle Kunów Piaski	1680	404	4	416
2	Osiedle Kunów	1325	323	3	410
3	Janik	1084	1700	17	64
4	Nietulisko Duże	833	689	7	121
5	Boksycka	709	136	1	521
6	Wymysłów	558	264	3	211
7	Nietulisko Małe	474	390	4	122
8	Miłkowska Karczma	447	516	5	87
9	Doły Biskupie	444	802	8	55
10	Rudka	390	233	2	167
11	Bukowie	364	273	3	133
12	Kolonia Inwalidzka	359	1003	10	36
13	Chocimów	314	343	3	92
14	Prawęcín	270	723	7	37
15	Kolonia Piaski	256	117	1	219
16	Małe Jodło	145	284	3	51
17	Udziców	121	422	4	29
18	Biechów	65	262	3	25
19	Kurzacze	57	2473	25	2
Gmina Kunów		9838	11357	114	87

Dane: UMiG Kunów;

W ocenie zjawiska kryzysowego związanego z postępującym wyludnianiem się mieszkańców z poszczególnych terenów w analizie uwzględniono wskaźniki przyrostu naturalnego, wskaźniki migracji i udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Niekorzystne zjawiska dotyczą ujemnego salda przyrostu naturalnego, ujemnego salda migracji i wysokiego udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym względem mieszkańców w wieku produkcyjnym. Przedstawione zmiany wpływają na potencjał społeczny danego obszaru do jego rozwoju i udziału w kształtowaniu sytuacji społeczno – gospodarczej gminy. Celem rewitalizacji jest optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów, stąd istotne znaczenie dla planowanych działań ma ocena zachodzących zmian demograficznych, jako potencjał rozwojowy lub zagrożenie degradacją społeczną.

Sytuacja gminy Kunów w obszarze zmian demograficznych w okresie ostatnich 5 lat wypada korzystniej niż w przypadku pozostałych gmin powiatu ostrowieckiego. W okresie 2012-2016 liczba mieszkańców gminy Kunów zmniejszyła się o 1,24%, co stawia gminę powyżej średniej dla województwa świętokrzyskiego, powiatu ostrowieckiego oraz pozostałych gmin z powiatu (za wyjątkiem gminy Bodzechów). Pozytywna zmiana w obszarze demografii wpisuje się w ogólnokrajowy trend do wysiedlania się mieszkańców z dużych ośrodków miejskich i przemieszczania się mieszkańców na tereny wiejskie lub podmiejskie. Gmina Kunów bezpośrednio

sąsiadująca z ośrodkiem miejskim Ostrowca Świętokrzyskiego w pewnym stopniu przejęła jego rolę mieszkaniową. W ten sposób zmiany demograficzne na terenie gminy wypadają korzystniej od pozostałych zestawionych jednostek.

Nazwa	2012 [osoba]	2013 [osoba]	2014 [osoba]	2015 [osoba]	2016 [osoba]	zmiana [osoba]	zmiana %
Bałtów	3 711	3 626	3 569	3 564	3 519	-192	-5,17%
Ćmielów	7 731	7 694	7 625	7 550	7 481	-250	-3,23%
Ostrowiec Świętokrzyski	72 871	72 277	71 728	70 677	70 554	-2 317	-3,18%
Powiat ostrowiecki	115 154	114 418	113 678	112 417	111 984	-3 170	-2,75%
Waśniów	7 122	7 095	7 059	7 011	6 937	-185	-2,60%
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 273 995	1 268 239	1 263 176	1 257 179	1 252 900	-21 095	-1,66%
Kunów	10 083	10 036	10 018	10 018	9 958	-125	-1,24%
Bodzechów	13 636	13 690	13 679	13 597	13 535	-101	-0,74%
POLSKA	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	38 432 992	-100 307	-0,26%

Dane: GUS BDL;

Pozytywna zmiana w obszarze demografii jest jednak nie tylko udziałem migracji. Na terenie gminy Kunów wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców jest zdecydowanie korzystniejszy niż w pozostałych gminach powiatu. Niestety wskaźnik w okresie analizy osiągał wartości ujemne, co wpływa na stopniowe obniżanie się liczby mieszkańców gminy. Ocena przyrostu naturalnego pokazuje potencjał rozwojowy gminy w obszarze rozwoju demograficznego, korzystniejszego niż w pozostałych gminach powiatu ostrowieckiego.

TABELA 40. PRZYRÓST NATURALNY

Nazwa	przyrost naturalny na 1000 ludności				
	2012	2013	2014	2015	2016
Bałtów	-10,14	-4,07	-10,03	-5,90	-8,99
Ćmielów	-7,72	-4,79	-5,35	-8,06	-7,33
Ostrowiec Świętokrzyski	-2,93	-4,03	-3,54	-4,83	-5,82
Powiat ostrowiecki	-3,65	-3,99	-3,60	-5,44	-5,54
Waśniów	-0,42	-2,39	-2,54	-7,53	-4,44
Bodzechów	-4,76	-4,69	-3,30	-7,77	-4,12
Kunów	-4,05	-3,28	-1,59	-3,00	-3,70
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-1,92	-2,73	-2,27	-3,04	-2,66
POLSKA	0,00	-0,46	0,00	-0,67	-0,15

Dane: GUS BDL;

Pozytywny wpływ migracji na liczbę mieszkańców gminy Kunów potwierdzony jest wskaźnikiem salda migracji w okresie 2012 – 2014 (brak danych za lata 2015-2016). Na terenie gminy Kunów zmiana w tym okresie wyniosła – 35 osób, dodatkowo w roku 2014, podobnie jak w gminie Bodzechów wskaźnik migracji osiągnął wartości dodatnie. Przedstawione dane obrazują wpływ trendu ogólnokrajowego na przemieszczenie się ludności do obszarów podmiejskich i wiejskich, w otoczeniu dużych ośrodków miejskich, jak jest w przypadku gminy Kunów.

Nazwa	saldo migracji			saldo migracji na 1000 osób		
	ogółem			ogółem		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Bałtów	-14	-16	-23	-3,7	-4,3	-6,4
Ostrowiec Świętokrzyski	-245	-364	-353	-3,4	-5,0	-4,9
Powiat ostrowiecki	-296	-342	-382	-2,6	-3,0	-3,3
Waśniów	-9	-9	-16	-1,3	-1,3	-2,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	-2 128	-2 809	-2 570	-1,7	-2,2	-2,0
Ćmielów	-9	-14	-11	-1,2	-1,8	-1,4
POLSKA	-6 617	-19 904	-15 750	-0,2	-0,5	-0,4
Bodzechów	15	76	7	1,1	5,6	0,5
Kunów	-34	-15	14	-3,4	-1,5	1,4

Dane: GUS BDL;

ZMIANY DEMOGRAFICZNE

- delimitacja obszarów zdegradowanych

Zmiany demograficzne stanowią istotny wpływ na sytuację społeczną poszczególnych analizowanych w programie obszarów. W analizie degradacji społecznej uwzględniono zmiany wynikające z przyrostu naturalnego, salda migracji, jako istotnych elementów oceniających negatywne zjawisko społeczne dotyczące wyludniania się mieszkańców. W celu oceny potencjału społecznego danego obszaru przeanalizowano dodatkowo wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym. W analizie uwzględniono negatywne zjawisko starzenia się społeczeństwa, jako bariery ograniczające rozwój społeczny danego obszaru.

Pod względem przyrostu naturalnego najczęściej nowych mieszkańców gminy przybywa w miejscowościach Udziców, Nietulisko Duże i Chocimów. Najtrudniejsza sytuacja występuje w Biechowie, Prawęcinnie, Małym Jodle, Bukowiu, Miłkowskiej Karczynie, Kolonii Inwalidzkiej i Wymysłowie.

TABELA 41. PRZYROST NATURALNY - DELIMITACJA OBSZARÓW

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny	Przyrost naturalny na 100 mieszkańców	Przyrost naturalny na 100 mieszkańców - stand.
1	Biechów	65	0	4	-4	-6,15	-3,63
2	Prawęcין	270	1	5	-4	-1,48	-0,57
3	Małe Jodło	145	0	2	-2	-1,38	-0,50
4	Bukowie	364	1	5	-4	-1,10	-0,32
5	Miłkowska Karczma	447	1	5	-4	-0,89	-0,19
6	Kolonia Inwalidzka	359	2	5	-3	-0,84	-0,15
7	Wymysłów	558	5	9	-4	-0,72	-0,07
8	Osiedle Kunów Piaski	1680	10	20	-10	-0,60	0,01

9	Osiedle Kunów	1325	13	19	-6	-0,45	0,10
10	Kolonia Piaski	256	2	3	-1	-0,39	0,14
11	Rudka	390	4	5	-1	-0,26	0,23
12	Janik	1084	13	14	-1	-0,09	0,34
13	Boksycka	709	9	9	0	0,00	0,40
14	Kurzacze	57	0	0	0	0,00	0,40
15	Nietulisko Małe	474	3	2	1	0,21	0,54
16	Doły Biskupie	444	6	5	1	0,23	0,55
17	Chocimów	314	4	3	1	0,32	0,61
18	Nietulisko Duże	833	11	8	3	0,36	0,63
19	Udziców	121	3	1	2	1,65	1,48

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

Największy potencjał w obszarze wzrostu liczby mieszkańców ze względu na saldo migracji cechuje obszary: Biechowa, Kurzaczy, Udzicowa i Rudki. Negatywne wskaźniki salda migracji występują na terenie: Nietuliska Małego, Małego Jodła, Koloni Piaski, Chocimowa, Wymysłowa, Osiedla Kunów, Nietuliska Dużego i Prawęcina. Przedstawione obszary w największym stopniu zagrożone są stopniowym wyludnieniem się mieszkańców. Problem migracji dotyka obszarów o wysokim poziomie bezrobocia, w szczególności: Małe Jodło, Kolonia Piaski, Wymysłów, Osiedle Kunów i Nietulisko Duże. Brak możliwości znalezienia pracy, powoduje konieczność poszukiwania jej poza granicami gminy, często poza granicami kraju.

TABELA 42. SALDO MIGRACJI - DELIMITACJA OBSZARÓW

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców w	Liczba wymeldowań z pobytu stałego	Liczba zameldowań na pobyt stały	Saldo migracji	Saldo migracji na 100 mieszkańców	Saldo migracji na 100 mieszkańców - stand.
1	Nietulisko Małe	474	18	0	-18	-3,80	-1,89
2	Małe Jodło	145	6	1	-5	-3,45	-1,73
3	Kolonia Piaski	256	6	0	-6	-2,34	-1,20
4	Chocimów	314	9	3	-6	-1,91	-0,99
5	Wymysłów	558	10	6	-4	-0,72	-0,42
6	Osiedle Kunów	1325	27	19	-8	-0,60	-0,36
7	Nietulisko Duże	833	9	8	-1	-0,12	-0,13
8	Prawęcina	270	2	2	0	0,00	-0,07
9	Bukowie	364	2	3	1	0,27	0,06
10	Boksycka	709	12	14	2	0,28	0,06
11	Osiedle Kunów Piaski	1680	15	23	8	0,48	0,16
12	Janik	1084	14	20	6	0,55	0,19
13	Miłkowska Karczma	447	6	9	3	0,67	0,25
14	Kolonia Inwalidzka	359	0	4	4	1,11	0,46
15	Doły Biskupie	444	3	8	5	1,13	0,47
16	Rudka	390	6	12	6	1,54	0,67
17	Udziców	121	1	3	2	1,65	0,72
18	Kurzacze	57	1	3	2	3,51	1,61
19	Biechów	65	1	4	3	4,62	2,14

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

Najwyższy wskaźnik starzenia się społeczeństwa występuje na terenie miejscowości i osiedli: Biechów, Osiedle Kunów piaski, Bukowie, Kurzacze, Udziów, Nietulisko Małe, Małe Jodło, Janik, Boksycza. Wskazane obszary w największym stopniu zagrożone są stopniowym wyludnieniem się mieszkańców i niską perspektywą rozwojową w obszarze demograficznym. Jest to kluczowy problem społeczny, ograniczający rozwój gospodarczy gminy i przedstawionych obszarów.

TABELA 43. UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU POPRODUKCYJNYM W GRUPIE OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	Liczba osób w wieku produkcyjnym (18-64)	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym	Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym - stand.
1	Biechów	65	8	43	14	0,33	-1,75
2	Osiedle Kunów Piaski	1680	263	1085	332	0,31	-1,24
3	Bukowie	364	65	229	70	0,31	-1,23
4	Kurzacze	57	9	37	11	0,30	-1,01
5	Udziów	121	18	80	23	0,29	-0,76
6	Nietulisko Małe	474	65	321	88	0,27	-0,41
7	Małe Jodło	145	24	95	26	0,27	-0,40
8	Janik	1084	198	696	190	0,27	-0,38
9	Boksycza	709	124	462	122	0,26	-0,15
10	Wymysłów	558	89	373	96	0,26	0,02
11	Chocimów	314	57	205	52	0,25	0,12
12	Osiedle Kunów	1325	207	894	224	0,25	0,20
13	Nietulisko Duże	833	158	540	135	0,25	0,21
14	Doły Biskupie	444	91	283	70	0,25	0,28
15	Kolonia Piaski	256	37	178	41	0,23	0,72
16	Kolonia Inwalidzka	359	77	231	51	0,22	0,97
17	Prawęcín	270	45	187	39	0,21	1,29
18	Rudka	390	56	278	56	0,20	1,47
19	Miłkowska Karczma	447	83	309	55	0,18	2,08

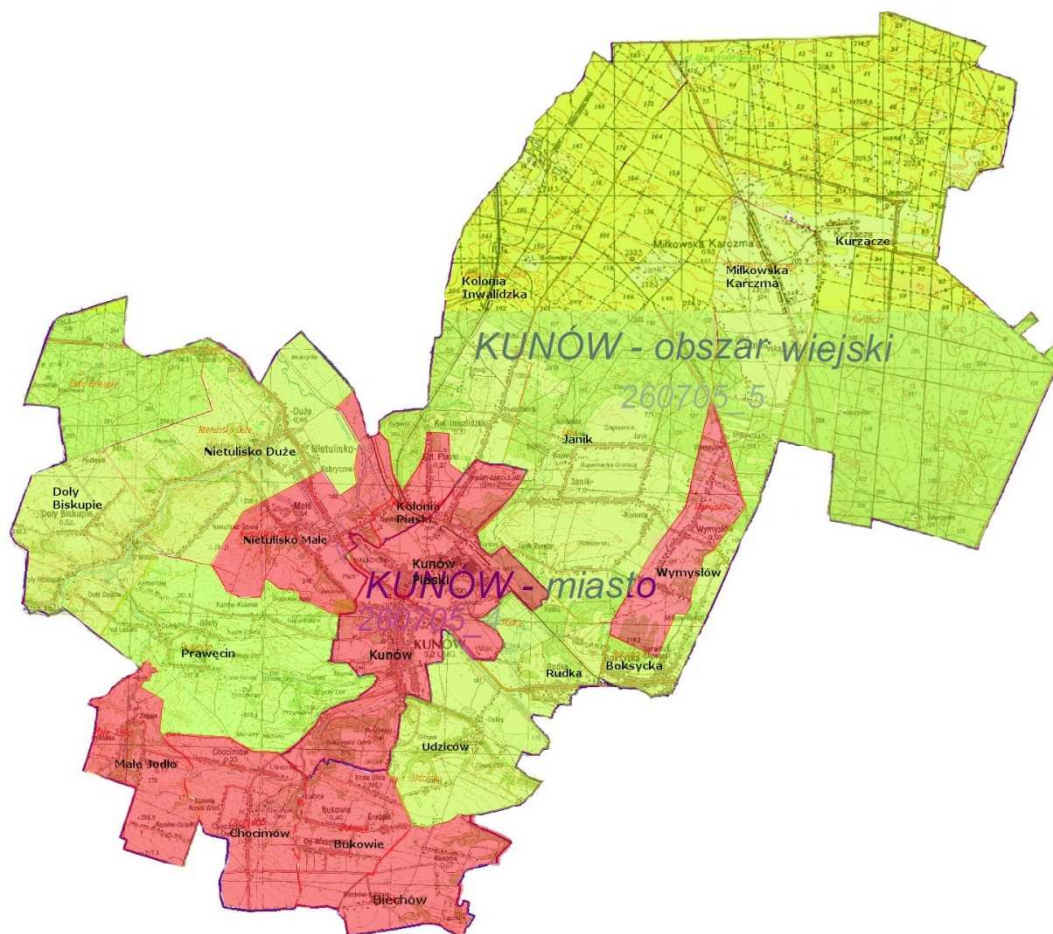
Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

Na podstawie przedstawionych wskaźników: przyrostu naturalnego, salda migracji i wskaźnika starzenia się społeczeństwa wyliczono najbardziej zagrożone degradacją społeczną w obszarze demograficznym tereny gminy Kunów. Zagrożone stopniowym wyludnieniem się ludności są obszary: Biechów, Małe Jodło, Nietulisko Małe, Bukowie, Osiedle Kunów Piaski, Wymysłów, Kolonia Piaski, Chocimów i Osiedle Kunów. Są to obszary, na których jednocześnie nakładają się problemy bezrobocia, ubóstwa i niskiego poziomu edukacji, które wywierają istotny wpływ na zmiany demograficzne we wskazanych lokalizacjach.

Lp.	Miejscowość	Przyrost naturalny na 100 mieszkańców - stand.	Stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym - stand.	Saldo migracji na 100 mieszkańców - stand.	średnia arytmetyczna
1	Biechów	-3,63	-1,75	2,14	-1,08
2	Małe Jodło	-0,50	-0,40	-1,73	-0,88
3	Nietulisko Małe	0,54	-0,41	-1,89	-0,59
4	Bukowie	-0,32	-1,23	0,06	-0,50
5	Osiedle Kunów Piaski	0,01	-1,24	0,16	-0,36
6	Wymysłów	-0,07	0,02	-0,42	-0,16
7	Kolonia Piaski	0,14	0,72	-1,20	-0,11
8	Chocimów	0,61	0,12	-0,99	-0,09
9	Osiedle Kunów	0,10	0,20	-0,36	-0,02
10	Janik	0,34	-0,38	0,19	0,05
11	Boksycka	0,40	-0,15	0,06	0,10
12	Prawęcín	-0,57	1,29	-0,07	0,21
13	Nietulisko Duże	0,63	0,21	-0,13	0,24
14	Kurzacze	0,40	-1,01	1,61	0,33
15	Kolonia Inwalidzka	-0,15	0,97	0,46	0,43
16	Doły Biskupie	0,55	0,28	0,47	0,43
17	Udziców	1,48	-0,76	0,72	0,48
18	Miłkowska Karczma	-0,19	2,08	0,25	0,71
19	Rudka	0,23	1,47	0,67	0,79

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

RYSUNEK 9. DEGRADACJA W OBSZARZE DEMOGRAFII (KOL. CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

7. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Kunów

Na podstawie przedstawionych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdefiniowano i określono Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych, na podstawie którego wyznaczono zdegradowane społecznie obszary miasta i gminy Kunów.

Wskaźnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych został oparty o analizę sześciu wskaźników zjawisk kryzysowych w obszarze: demografii, bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, poziomu edukacji i aktywności obywatelskiej. W celu obliczenia degradacji społecznej w sferze społecznej poszczególnym zjawiskom kryzysowym przyporządkowano wagi punktowe, które składają się na wyliczenie Wskaźnika Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych, według wzoru:

$$W_k = (0,1 \times D) + (0,3 \times B) + (0,3 \times U) + (0,1 \times Pp) + (0,1 \times Ao) + (0,1 \times Ed)$$

Definicje:

D – demografia;

B – bezrobocie;

U – ubóstwo;

Pp – poziom przestępczości;

Ao – Aktywność obywatelska;

Ed- poziom edukacji.

Przedstawione wagi odpowiadają znaczeniu i skali danego zjawiska kryzysowego na degradację społeczną analizowanego obszaru.

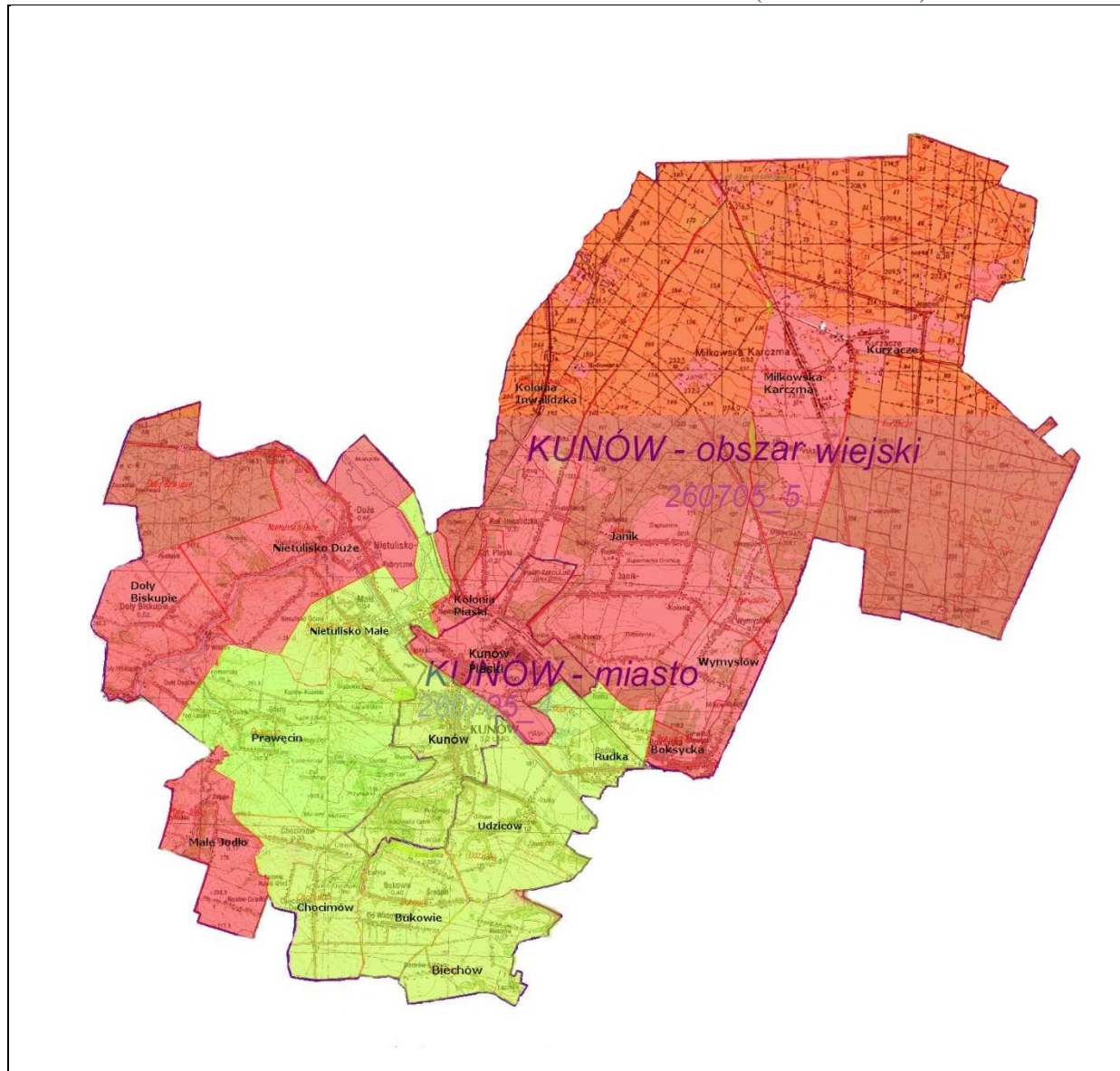
Na podstawie przyjętej metodologii ustalono degradację społeczną obszarów miasta i gminy Kunów, do których według kolejności obliczonego wskaźnika należą:

- Miłkowska Karczma;
- Doły Biskupie;
- Wymysłów;
- Boksycka;
- Kolonia Inwalidzka;
- Małe Jodło;
- Nietulisko Duże;
- Kolonia Piaski;
- Kurzacze;
- Osiedle Kunów Piaski;
- Janik.

Obszary	Demografia	Poziom bezrobocia	Poziom ubóstwa	Poziom przestępczości	Aktywność obywatelska	Poziom edukacji	Wskaźnik syntetyczny	Demografia	Poziom bezrobocia	Poziom ubóstwa	Poziom przestępczości	Aktywność obywatelska	Poziom edukacji	współczynnik koncentracji
	Średnia arytmetyczna	Średnia arytmetyczna	Średnia arytmetyczna	Średnia arytmetyczna	Średnia arytmetyczna	Średnia arytmetyczna		0,1	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	
Miłkowska Karczma	0,71	-1,00	-1,55	0,42	-0,57	-0,13	-2,11	0,07	-0,30	-0,46	0,04	-0,06	-0,01	-0,72
Doły Biskupie	0,43	-0,56	-0,30	0,43	1,20	-2,78	-1,58	0,04	-0,17	-0,09	0,04	0,12	-0,28	-0,33
Wymysłów	-0,16	-0,53	0,31	0,11	-1,04	-1,56	-2,86	-0,02	-0,16	0,09	0,01	-0,10	-0,16	-0,33
Boksycka	0,10	-0,27	0,05	-1,01	0,00	-1,56	-2,70	0,01	-0,08	0,01	-0,10	0,00	-0,16	-0,31
Kolonia Inwalidzka	0,43	-0,19	-1,28	0,70	0,33	-0,13	-0,13	0,04	-0,06	-0,38	0,07	0,03	-0,01	-0,31
Małe Jodło	-0,88	-0,05	-0,02	-0,09	-1,01	0,45	-1,60	-0,09	-0,01	-0,01	-0,01	-0,10	0,05	-0,17
Nietulisko Duże	0,24	-0,18	-0,93	-0,43	0,30	1,72	0,71	0,02	-0,05	-0,28	-0,04	0,03	0,17	-0,15
Kolonia Piaski	-0,11	-0,63	0,23	-0,09	-0,43	0,45	-0,58	-0,01	-0,19	0,07	-0,01	-0,04	0,05	-0,14
Kurzacze	0,33	-1,49	0,71	1,34	-0,57	-0,13	0,20	0,03	-0,45	0,21	0,13	-0,06	-0,01	-0,14
Osiedle Kunów Piaski	-0,36	0,06	-0,10	-1,44	0,60	0,45	-0,78	-0,04	0,02	-0,03	-0,14	0,06	0,05	-0,09
Janik	0,05	-0,53	0,35	0,19	0,33	-0,41	-0,02	0,00	-0,16	0,10	0,02	0,03	-0,04	-0,04
Osiedle Kunów	-0,02	-0,04	0,27	-2,11	1,89	0,45	0,45	0,00	-0,01	0,08	-0,21	0,19	0,05	0,09
Nietulisko Małe	-0,59	0,45	0,50	-0,25	-0,43	0,45	0,13	-0,06	0,14	0,15	-0,03	-0,04	0,05	0,20
Chocimów	-0,09	0,31	0,55	0,21	-1,01	0,45	0,42	-0,01	0,09	0,17	0,02	-0,10	0,05	0,21
Prawęcín	0,21	0,23	0,48	0,95	-1,01	0,45	1,31	0,02	0,07	0,14	0,09	-0,10	0,05	0,27
Rudka	0,79	-0,03	0,85	0,16	0,60	0,45	2,82	0,08	-0,01	0,25	0,02	0,06	0,05	0,45
Bukowie	-0,50	1,02	0,05	1,12	0,27	0,45	2,42	-0,05	0,31	0,02	0,11	0,03	0,05	0,46
Biechów	-1,08	2,28	-0,67	0,50	0,27	0,45	1,75	-0,11	0,68	-0,20	0,05	0,03	0,05	0,50
Udziców	0,48	1,13	0,51	-0,70	0,27	0,45	2,14	0,05	0,34	0,15	-0,07	0,03	0,05	0,54

RYSUNEK 10. OBSZARY ZDEGRADOWANE NA TERENIE MIASTA I GMINY KUNÓW (KOL. CZERWONY)

Dane: Opracowanie własne;

III. Koncentracja negatywnych zjawisk o innym charakterze

Definicja obszaru zdegradowanego obejmuje obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. zjawisk gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. W tym celu w dalszej części badania prowadzi się analizę sytuacji kryzysowych w sferze:

- gospodarczej;
- środowiskowej;
- przestrzenno – funkcjonalnej;
- technicznej.

1. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej

Występujące zjawiska kryzysowe w sferze społecznej mogą być wynikiem negatywnych zjawisk ze sfery gospodarczej. Niski poziom przedsiębiorczości, ograniczona oferta miejsc pracy, niekorzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości mogą stanowić czynniki uzasadniające tworzenie się bezrobocia, w tym rozwój bezrobocia długoterminowego, stagnację gospodarczą obszaru i powiększanie się ubóstwa danej grupy społecznej.

Poziom przedsiębiorczości na terenie gminy i miasta Kunów zdecydowanie odstaje od sytuacji występującej na terenie kraju, województwa świętokrzyskiego i powiatu ostrowieckiego. Wskaźnik liczby zarejestrowanych firm w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców jest zdecydowanie mniej korzystny od średnich wskaźników dla kraju, województwa, powiatu i gmin z terenu powiatu ostrowieckiego: Ostrowiec Świętokrzyski, Bodzechów i Ćmielów. Gminę Kunów na tle powiatu ostrowieckiego wyróżnia jedynie wysoki wskaźnik liczby działających małych firm (do 50 pracowników) i średnich (do 250 pracowników). Sytuacja jest niekorzystna w szczególności w grupie firm mikro, zatrudniających do 10 pracowników. Przedstawiona sytuacja może wynikać z bliskiego rynku pracy w obszarze ośrodka miejskiego Ostrowca Świętokrzyskiego, ale również może być wynikiem występowania niekorzystnych zjawisk w sferze gospodarczej, niskiego potencjału i warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Poziom przedsiębiorczości na terenie miasta i gminy w zdecydowany sposób odstaje od sytuacji panującej w analizowanych jednostkach administracyjnych, w szczególności względem średniej dla powiatu, województwa i kraju. Rozwój gospodarczy gminy jest mocno skorelowany z rynkiem gospodarczym ośrodka miejskiego Ostrowca Świętokrzyskiego, który stanowi jednocześnie docelowy rynek pracy dla mieszkańców gminy. Lokalny rynek nie tworzy perspektyw do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Większość mieszkańców swoją aktywność zawodową opiera na ofercie miasta Ostrowiec Świętokrzyski. W nim również koncentruje się szkolnictwo zawodowe, które tworzy podstawy do rozwoju i aktywności gospodarczej. Na terenie gminy Kunów w chwili obecnej nie funkcjonują placówki edukacyjne o profilu szkolenia średniego, zawodowego.

W „kunowskiej strefie gospodarczej” na terenie Osiedla Kunów Pisaki reaktywowane są nowe zakłady pracy, które w zdecydowanej większości tworzą zaplecze do rozwoju gospodarczego gminy. W strefie działają zakłady o profilu produkcyjnym i o wielkości od firm mały do średnich. Strefa

obejmuje obszar 22 ha, położona jest obok bocznic kolejowej, co zwiększa jej atrakcyjność i możliwości logistyczne. Strefa ta stanowi istotny kierunek rozwoju gospodarczego, jest także miejscem pracy dla mieszkańców gminy. Większość z firm trudni się działalnością nastawioną na rynek krajowy i zagraniczny. Podstawową barierą zgłaszaną przez działających tam przedsiębiorców są ograniczenia w dostępie do funkcjonalnych terenów inwestycyjnych, w szczególności dostępność do podstawowych mediów. Obecne zaplecze wykazuje degradację techniczną, do strefy prowadzą zniszczone drogi i ciągi komunikacyjne, modernizacji wymagają sieci: wodociągowa i kanalizacyjna. Strefa jest jedynym wydzielonym miejscem pełniącym funkcję terenu inwestycyjnego na terenie gminy, będąca w rękach prywatnych. Na pozostałych obszarach gminy działające firmy zlokalizowane są w sposób rozproszony, ograniczając się w zdecydowanej większości do firm usługowych i handlowych. Ważnym elementem potencjału gospodarczego gminy jest potencjał turystyczny i bliska dostępność do drogi krajowej, ważnego łącznika komunikacyjnego łączącego Radom i Rzeszów, a także bliskie połączenie kolejowe na trasie Skarżysko – Kamienna – Ostrowiec Świętokrzyski. Na terenie gminy nie funkcjonują publiczne tereny inwestycyjne z przeznaczeniem dla rozwoju przedsiębiorczości, jak również specjalne strefy ekonomiczne, zachęcające do inwestycji. W obszarze dostępności do terenów inwestycyjnych oferta Gminy Kunów nie stanowi konkurencji dla oferty przedstawianej przez Miasto Ostrowiec Świętokrzyski, co stanowi jedną z szans i potencjałów do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

TABELA 44. LICZBA FIRM ZAREJESTROWANYCH W REGON NA 10 TYŚ. MIESZKAŃCÓW

Nazwa	ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 i więcej
	2016	2016	2016	2016	2016
POLSKA	1 783,0	1 706,5	62,3	12,3	1,9
Ostrowiec Świętokrzyski	1 754,9	1 687,0	50,2	14,9	2,8
Powiat ostrowiecki	1 467,0	1 410,8	43,6	10,6	2,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 439,5	1 374,9	52,2	10,9	1,5
Bodzechów	1 192,3	1 159,0	29,7	3,6	0,0
Ćmielów	990,2	948,6	37,2	2,2	2,2
Kunów	951,3	900,1	43,2	6,4	1,6
Baltów	943,9	916,6	27,4	0,0	0,0
Waśniów	631,8	610,5	19,0	2,4	0,0

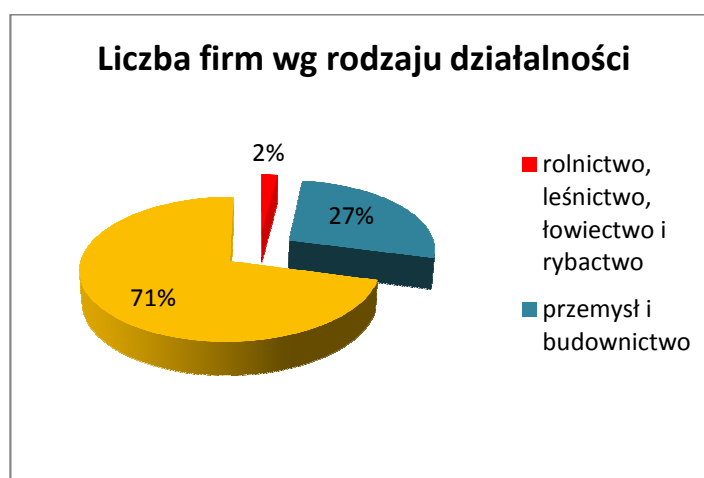
Dane: GUS BDL:

W roku 2016 na terenie gminy Kunów zdecydowana większość, 95% działających podmiotów gospodarczych należała do grupy firm mikro, zatrudniających do 10 pracowników. Są to w zdecydowanej większości firmy rodzinne, zatrudniające po kilka osób lub często jednoosobowe. Istotny udział w rynku lokalnym zajmują jeszcze firmy małe – do 50 pracowników.

RYSUNEK 11. LICZBA PODMIOTÓW NA TERENIE GMINY KUNÓW W ROKU 2016

Ze względu na rodzaj prowadzonej działalności w roku 2016 na terenie gminy Kunów dominowały firmy z zakresu pozostałej działalności, w tym m.in. usługi i handel (71% udziału), następnie przemysł i budownictwo 27% oraz w marginalnym stopniu z obszaru rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa 2%. Przedstawione dane obrazują charakter i potencjał działających firm, które w zdecydowanej większości ze względu na wielkość firm i rodzaj prowadzonej działalności ograniczają się do lokalnego rynku.

RYSUNEK 12. LICZBA FIRM WG RODZAJU DZIAŁALNOŚCI

Analizę degradacji obszarów w sferze gospodarczej oparto o ocenę kondycji działających firm na terenie miasta i gminy Kunów. W tym celu przeanalizowano potencjał działających firm zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej, w tym potencjał rozwojowy oparty o wskaźnik firm nowo rejestrowanych i wyrejestrowywanych w okresie 2012 – 2016. Przedstawiony wskaźnik przedsiębiorczości definiuje charakter i poziom przedsiębiorczości na danym terenie. Przedstawia również potencjał danego obszaru do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, w tym do tworzenia nowych miejsc pracy i potencjału do samozatrudnienia.

TABELA 45. LICZBA FIRM ZAREJESTROWANYCH I WYREJESTROWANYCH Z CEIDG W OKRESIE 2012 - 2016

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Wpisy zarejestrowane						Wpisy wykreślone					
			2012	2013	2014	2015	2016	razem	2012	2013	2014	2015	2016	razem
1.	Biechów	65	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0
2.	Boksycka	709	3	5	10	5	4	27	6	3	3	2	5	19
3.	Bukowie	364	2	1	-	-	-	3	4	-	1	-	1	6
4.	Chocimów	314	2	2	2	-	2	8	1	2	2	2	2	9
5.	Doły Biskupie	444	-	4	1	1	1	7	3	1	-	1	2	7
6.	Janik	1084	7	8	10	4	12	41	10	7	5	5	3	30
7.	Kolonia Inwalidzka	359	1	2	3	2	3	11	2	1	1	2	3	9
8.	Kolonia Piaski	256	-	4	1	4	6	15	-	1	1	-	-	2
9.	Kurzacze	57	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	1
10.	Małe Jodło	145	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	0
11.	Miłkowska Karczma	447	3	1	4	2	7	17	1	4	2	4	4	15
12.	Nietulisko Duże	833	4	2	2	1	1	10	4	5	1	1	1	12
13.	Nietulisko Małe	474	4	4	2	-	2	12	2	2	1	4	2	11
14.	Prawęcín	270	2	1	-	2	1	6	1	-	1	-	1	3
15.	Rudka	390	3	8	4	6	4	25	2	5	3	4	1	15
16.	Udziców	121	1	1	2	-	-	4	1	-	-	-	1	2
17.	Wymysłów	558	9	8	2	4	8	31	7	3	6	3	3	22
18.	Kunów	1325	4	13	5	7	6	35	11	5	2	4	8	30
19.	Kunów Piaski	1680	8	10	8	6	7	39	8	9	7	6	3	33
Suma:			54	74	56	45	65	294	63	48	36	38	41	226

Dane: GUS BDL;

Największy potencjał do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Kunów występuje na terenie: Kolonia Piaski, Rudka, Kurzacze, Udzieców i Wymysłów. Najtrudniejsze warunki do rozwoju przedsiębiorczości występują na terenie: Bukowia, Chocimowa, Nietuliska Dużego, Biechowa, Dołów Biskupich, Nietuliska Małego, Osiedla Kunowa Piaski, Miłkowskiej Karczmy, Koloni Inwalidzkiej i Małego Jodła. W tym obszarach występuje najbardziej niekorzystne saldo firm nowo rejestrowanych i wyrejestrowywanych z rejestru REGON w okresie ostatnich 4 lat. Obrazuje to w sposób bezpośredni tendencje do rozwoju przedsiębiorczości i ograniczony potencjał do tworzenia i utrzymywania działających rentownych firm na obszarach zdegradowanych w sferze gospodarczej. W tych obszarach występują najbardziej niekorzystne warunki do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, co związane jest z potencjałem danego obszaru, jak również zdolnością mieszkańców do prowadzenia działalności gospodarczej, czy dostępnością do terenów inwestycyjnych. Analiza wskazuje na lepszą sytuację w obszarach sąsiadujących bezpośrednio z miastem Ostrowiec Świętokrzyski. Duży wpływ na niższy poziom przedsiębiorczości ma występowanie znaczących obszarów leśnych i rolnych, odległość od kluczowych tras komunikacyjnych, czy degradacja demograficzna na obszarach peryferyjnych gminy, która ma bezpośrednie przełożenie na liczbę działających podmiotów. Degradacja gospodarcza na Osiedlu Kunów Piaski wynika z położenia i nadrzędnego znaczenia administracyjno - gospodarczego Osiedla Kunów na terenie miasta Kunów. Na Osiedlu Kunów koncentruje się działalność administracyjna, handlowa i usługowa, jak również mieszkaniowa. Jest to centrum gospodarczo – administracyjne gminy, stąd zdecydowanie odmienna sytuacja niż na terenie Osiedla Kunów Piaski. Pozostałe tereny o negatywnych zjawiskach ograniczone są terenami rolnymi, leśnymi i niskim wskaźnikiem demograficznym, co nie sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości.

Podsumowując, należy podkreślić znacznie gorszą sytuację w obszarze przedsiębiorczości na terenie gminy względem powiatu, czy województwa, która wynika m.in. z bliskiego położenia przy ośrodku miejskim Ostrowca Świętokrzyskiego, jako docelowego miejsca pracy, jak również z ograniczeń w dostępie do terenów inwestycyjnych, czy występowania terenów leśnych i rolnych na terenie gminy, warunkujących rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Jednocześnie należy zaznaczyć posiadany potencjał gminy do rozwoju turystyki, dostępności do drogi krajowej Nr 9, trasy kolejowej Ostrowiec Św. – Skarżysko – Kamienna i rozwiniętego lokalnego rynku – ośrodka miejskiego Ostrowiec Św.

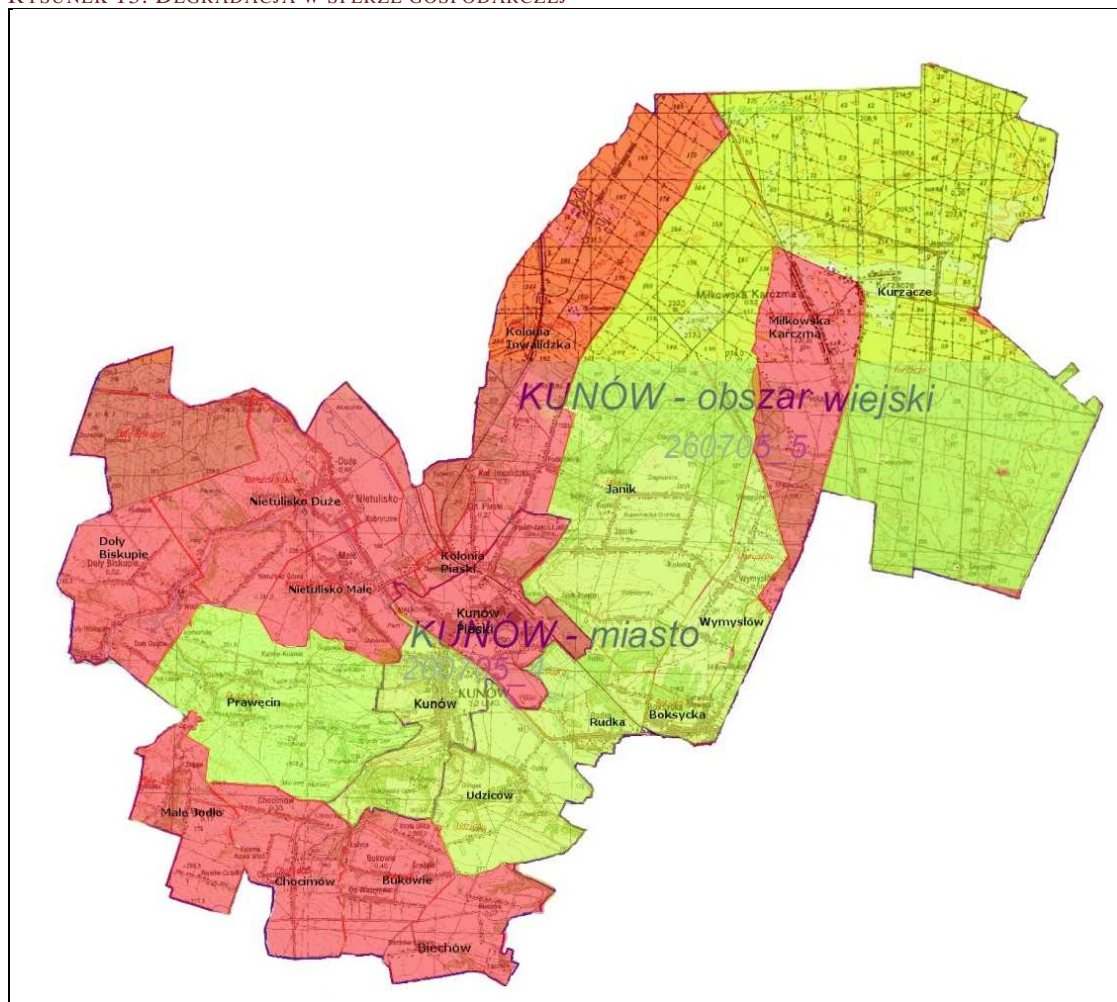
TABELA 46. DEGRADACJA W SFERZE GOSPODARCZEJ - SALDO DZIAŁAJĄCYCH FIRM W OKRESIE 2012 - 2016

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Podsumowanie			
			bilans w okresie 2012 - 2016	bilans na 100 mieszkańców	bilans podmiotów stand.	bilans podmiotów na 100 mieszkańców stand.
1.	Bukowie	364	-3,00	-0,82	-1,41	-1,32
2.	Chocimów	314	-1,00	-0,32	-0,98	-0,93
3.	Nietulisko Duże	833	-2,00	-0,24	-1,20	-0,87
4.	Biechów	65	0,00	0,00	-0,77	-0,69
5.	Doły Biskupie	444	0,00	0,00	-0,77	-0,69
6.	Nietulisko Małe	474	1,00	0,21	-0,55	-0,53
7.	Osiedle Kunów Piaski	1680	6,00	0,36	0,52	-0,42
8.	Osiedle Kunów	1325	5,00	0,38	0,31	-0,40

9.	Miłkowska Karczma	447	2,00	0,45	-0,34	-0,35
10.	Kolonia Inwalidzka	359	2,00	0,56	-0,34	-0,26
11.	Małe Jodło	145	1,00	0,69	-0,55	-0,16
12.	Janik	1084	11,00	1,01	1,59	0,08
13.	Prawęcın	270	3,00	1,11	-0,12	0,16
14.	Boksycka	709	8,00	1,13	0,95	0,17
15.	Wymysłów	558	9,00	1,61	1,16	0,54
16.	Udziców	121	2,00	1,65	-0,34	0,57
17.	Kurzacze	57	1,00	1,75	-0,55	0,65
18.	Rudka	390	10,00	2,56	1,38	1,27
19.	Kolonia Piaski	256	13,00	5,08	2,02	3,18

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

RYSUNEK 13. DEGRADACJA W SFERZE GOSPODARCZEJ

Źródło: opracowanie własne

2. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej

Elementem koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych jest również degradacja środowiskowa, ograniczająca potencjał i możliwości rozwojowe danego obszaru. Przekroczenie standardów środowiskowych czy występowanie odpadów zagrażających życiu w sposób bezpośredni wpływa na jakość życia mieszkańców. Problemy środowiskowe ograniczają zarówno potencjał do rozwoju turystyki, rekreacji, wypoczynku, jak również w sposób bezpośredni zagrażają życiu codziennemu mieszkańców. Ograniczają rozwój osadnictwa, wpływają na koszty chorób i problemów wynikających z zanieczyszczenia środowiska naturalnego. W ten sposób problemy środowiskowe stanowią jeden z kluczowych elementów degradacji wpływającej również na degradację społeczną.

Analizę negatywnych zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej oparto o analizę występowania szkodliwego na życie ludzkie azbestu w obszarze miasta i gminy Kunów. W tym celu przeanalizowano występowanie zinventaryzowanego na terenie gminy azbestu przewidzianego do usunięcia.

Inwentaryzacja uwidoczniała obszary najbardziej zagrożone negatywnym oddziaływaniem azbestu. Do takich obszarów, w lokalizacji których znajduje się najwięcej składowanych jeszcze wyrobów azbestowych należą: Osiedle Kunów, Janik, Nietulisko Duże, Bukowie, Doły Biskupie, Osiedle Kunów Piaski, Prawęcín, Chocimów, Nietulisko Małe.

Kluczowym powodem występowania azbestu na wskazanych terenach jest znacząca przewaga starszego budownictwa mieszkaniowego i przemysłowego. Analiza obrazuje niższy poziom rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Analiza pokazuje, w których obszarach zmiany gospodarcze (w budownictwie) następowały szybciej, lub w jakich obszarach mieszkańcy finansowo byli w stanie dokonać stosownych remontów, czy budowy nowych obiektów. Analiza pozytywnych zmian w liczbie występowania materiałów azbestowych, pokrywa się z dynamiką rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy, którego najwięcej przybywa w otoczeniu miasta Ostrowiec Świętokrzyski.

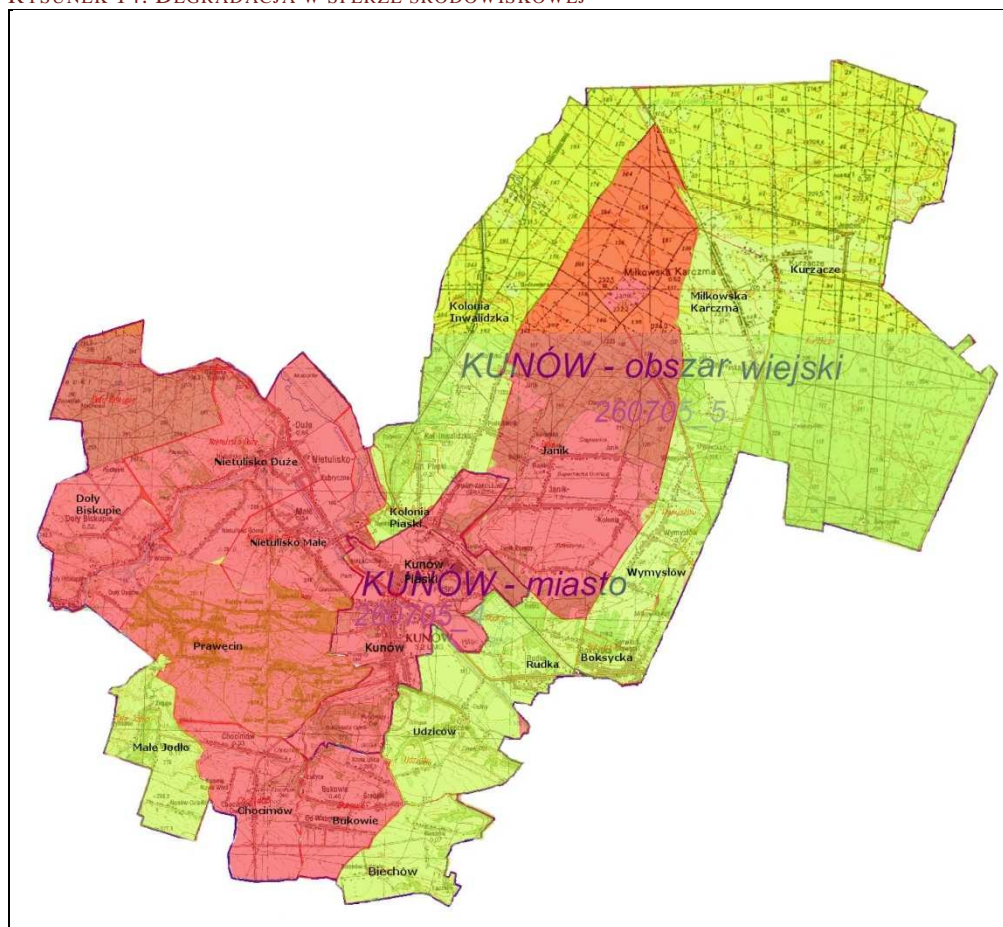
Występowanie azbestu wpływa negatywnie na potencjał danego obszaru do jego rozwoju, w szczególności w obszarze mieszkalnictwa. Definiuje również charakter i dotychczasowe zmiany na badanych terenach. Wyroby azbestowe skorelowane są z zabudową starego typu, o czym świadczy potencjał rozwojowy danego obszaru. Występowanie azbestu w ten sposób wykazuje zarówno charakter ograniczający jakość życia, wpływający na zdrowie i życie mieszkańców, jak również charakter ograniczający rozwój społeczno – gospodarczy danego obszaru, zarówno w obszarze mieszkalnictwa, jak również w obszarze rozwoju gospodarczego i społecznego.

TABELA 47. INWENTARYZACJA AZBESTU NA TERENIE GMINY KUNÓW

miejscowość	zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia			wskaźnik stand.
	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	
Osiedle Kunów	455 411	454 004	1 407	61 742	61 742	0	393 669	392 262	1 407	-1,68
Janik	405 790	405 790	0	40 348	40 348	0	365 442	365 442	0	-1,43
Nietulisko Duże	384 296	384 296	0	37 378	37 378	0	346 918	346 918	0	-1,26
Bukowie	328 460	328 460	0	23 122	23 122	0	305 338	305 338	0	-0,89
Doły Biskupie	328 372	328 372	0	23 518	23 518	0	304 854	304 854	0	-0,89
Osiedle Kunów Piaski	345 290	335 290	10 000	46 806	46 806	0	298 484	288 484	10 000	-0,83
Prawęcín	314 787	314 787	0	20 009	20 009	0	294 778	294 778	0	-0,80
Chocimów	260 304	260 304	0	14 531	14 531	0	245 773	245 773	0	-0,36
Nietulisko Małe	238 447	238 447	0	23 518	23 518	0	214 929	214 929	0	-0,09
Małe Jodło	198 242	198 242	0	1 320	1 320	0	196 922	196 922	0	0,07
Kolonia Inwalidzka	195 723	195 723	0	8 712	8 712	0	187 011	187 011	0	0,16
Boksycka	146 388	146 388	0	25 311	25 311	0	121 077	121 077	0	0,75
Rudka	148 335	148 335	0	35 332	35 332	0	113 003	113 003	0	0,82
Wymysłów	122 067	122 067	0	18 040	18 040	0	104 027	104 027	0	0,90
Miłkowska Karczma	110 825	110 825	0	7 568	7 568	0	103 257	103 257	0	0,91
Udziców	114 081	114 081	0	11 132	11 132	0	102 949	102 949	0	0,91
Biechów	100 067	100 067	0	3 850	3 850	0	96 217	96 217	0	0,97
Kolonia Piaski	86 427	86 427	0	15 378	15 378	0	71 049	71 049	0	1,20
Kurzacze	32 428	32 428	0	0	0	0	32 428	32 428	0	1,54

Dane: UMiG Kunów;

RYSUNEK 14. DEGRADACJA W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ

Dane: Opracowanie własne;

3. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

Kolejnym elementem delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie gminy Kunów jest ocena degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej. Zgodnie z wytycznymi zjawiska kryzysowe w analizowanej sferze mogą obejmować niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług publicznych lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów ogólnodostępnych – publicznych.

Degradacja w sferze przestrzenno – funkcjonalnej w sposób bezpośredni wpływa na niższą jakość życia mieszkańców, ograniczoną dostępnością do podstawowej oferty usług publicznych, czy niską jakością świadczonych usług przez Gminę na rzecz zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców. Skutkiem wskazanej degradacji jest wyludnianie się ludności z obszarów zagrożonych degradacją, lub znaczące ograniczenie w obszarze rozwoju mieszkalnictwa. Niska dostępność do usług publicznych powoduje wzrost frustracji społecznych, poczucie wykluczenia społecznego i niższy poziom życia mieszkańców. Niska dostępność do infrastruktury komunalnej w sferze środowiskowej powoduje dodatkowo negatywne oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi, co stanowi istotny problem dla mieszkańców danego obszaru.

W celu analizy występowania negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno – funkcjonalnej przeanalizowano dostępność mieszkańców do podstawowej infrastruktury publicznej, jaką są drogi lokalne. Komunikacja na terenie gminy stanowi istotne znaczenie dla rozwoju i potencjału danego obszaru, w szczególności w obszarze demograficznym, jak również gospodarczym. Stan jakości dróg w sposób bezpośredni wpływa na jakość życia mieszkańców na danym analizowanym w programie obszarze. Determinuje rozwój osadnictwa, dostępność lokalizacyjną, czy zdolność do powstawania nowych podmiotów gospodarczych. Niska jakość dróg publicznych jest jednym z podstawowych wyzwań Gminy Kunów w obszarze corocznie podejmowanych inwestycji, stąd uwzględnienie wskaźnika jakości dróg w analizie degradacji poszczególnych obszarów.

Analizę jakości stanu dróg lokalnych – drogi gminne i powiatowe oparto o dane przedstawione w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020. W analizie przyjęto kryteria oceny wyszczególnione w tabeli poniżej.

Poziom pożądany	Klasa A - stan dobry	Nawierzchnie nowe, odnowione i eksploatowane, dopuszczalne występowanie sporadycznych uszkodzeń, nawierzchnie nie wymagające remontów
	Klasa B - stan zadowalający	
Poziom ostrzegawczy	Klasa C - stan niezadowalający	Nawierzchnie ze znaczącymi uszkodzeniami, wymagane zaplanowanie remontu
Poziom krytyczny	Klasa D - stan zły	Nawierzchnie z licznymi i rozległymi uszkodzeniami, wymagany natychmiastowy remont

18.	Podlubienik - Sadłowizna	C/D						1,50											
19.	Kunów Piaski przez wieś	D																	1,00
20.	Doly Biskupie – Prawęcín Górny	B/D				2,00								2,00					
21.	Prawęcín przez wieś	D												1,00					
22.	Prawęcín Górny – Kol. Kunów – do drogi Prawęcín-Chocimów	C/D												1,50				1,50	
23.	Prawęcín Dolny – do drogi Kunów - Chocimów	C												2,00					
24.	Prawęcín –Doly Opacie	C												2,00					
25.	Doly Biskupie - Gębice	C/D					1,50												
26.	Bukowie- Kozianka	B			3,00			3,00											
27.	Kolonia Chocimów przez wieś	C				2,00													
28.	Nietulisko Małe- Kolonia Piaski	C/D							1,50					1,50					
29.	Boksycka – do drogi Kunów - Ostrowiec	B			3,00														
30.	Kunów-Rudka Kolonia	C/D													1,50				1,50
31.	Biechów - Działkowice (do studni)	D	1,00																
32.	od drogi powiatowej do Biechowa - Działkowice	D	1,00																
33.	od drogi powiatowej do Biechowa – Działkowice	D	1,00																
34.	Nietulisko Duże – Podlesie – Doly	D					1,00							1,00					

6.	Pękosławice – Nosów- Działki – Piotrów -Waśniów	C			2,00																
7.	Kunów- Chocimów – Kolonia Chocimów – Śnieżkowice – Strupice – Gaj – Boksyce (gm. Waśniów)	C			2,00														2,00		
8.	Kunów- Janik – Wymysłów – Ostrowiec Świętokrzyski	B					3,00											3,00		3,00	
9.	Kunów- Kolonia Piaski – Kolonia Inwalidzka – Podlubienik – Janik	C					2,00	2,00	2,00											2,00	
10.	Miłkowska Karczma – Kolonia Miłkowska – Ostrowiec Świętokrzyski	B										3									
11.	Miłkowska Karczma – Kurzacze – Nowa Dębowa Wola – Dębowa Wola	C/D								1,5		1,5									
12.	Kunów-Udziców - Chmielów	B/C																	2,5		
13.	Bukowie - Świrna	C/D			1,5																
14.	Kunów – Kozia Ulica – Bukowie - Chocimów	C/D			1,5	1,5													1,5		
ŚREDNIA OCENA JAKOŚCI DRÓG			Biechów	Boksycka	Bukowie	Chocimów	Dół Biskupie	Janik	Kolonia Inwalidzka	Kolonia Piaski	Kurzacze	Małe Jodło	Miłkowska Karczma	Nietulisko Duże	Nietulisko Małe	Prawęcín	Rudka	Udziców	Wymysłów	Osiedle Kunów	Osiedle Kunów Piaski
			1,17	2,00	1,81	1,92	1,75	2,14	1,40	1,50	1,25	2,00	1,58	1,50	2,25	1,88	2,38	1,83	1,88	2,20	1,63

Źródło: UMiG Kunów;

Najtrudniejsza sytuacja w dostępności do wymaganej jakości dróg publicznych występuje na terenie: Biechowa, Kurzaczy, Kolonii Inwalidzkiej, Kolonii Piaski, Nietuliska Dużego, Miłkowskiej Karczmy, Osiedla Kunów Piaski i Dołów Biskupich.

Niska jakość dróg na terenie Osiedla Kunów Piaski w głównej mierze wpływa na ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorczości na tym terenie. Degradacja przestrzenno – funkcjonalna na tym obszarze bezpośrednio wpływa na degradację gospodarczą, ze względu na położenie „kunowskiej strefy inwestycyjnej”.

Na pozostałych obszarach jakość lokalnych dróg przekłada się na utrudnione warunki do rozwoju mieszkalnictwa, małej przedsiębiorczości, wpływając jednocześnie na jakość życia mieszkańców. Degradacja ogranicza możliwości rozwojowe wskazanych obszarów, wpływając na ich marginalizację społeczno – gospodarczą.

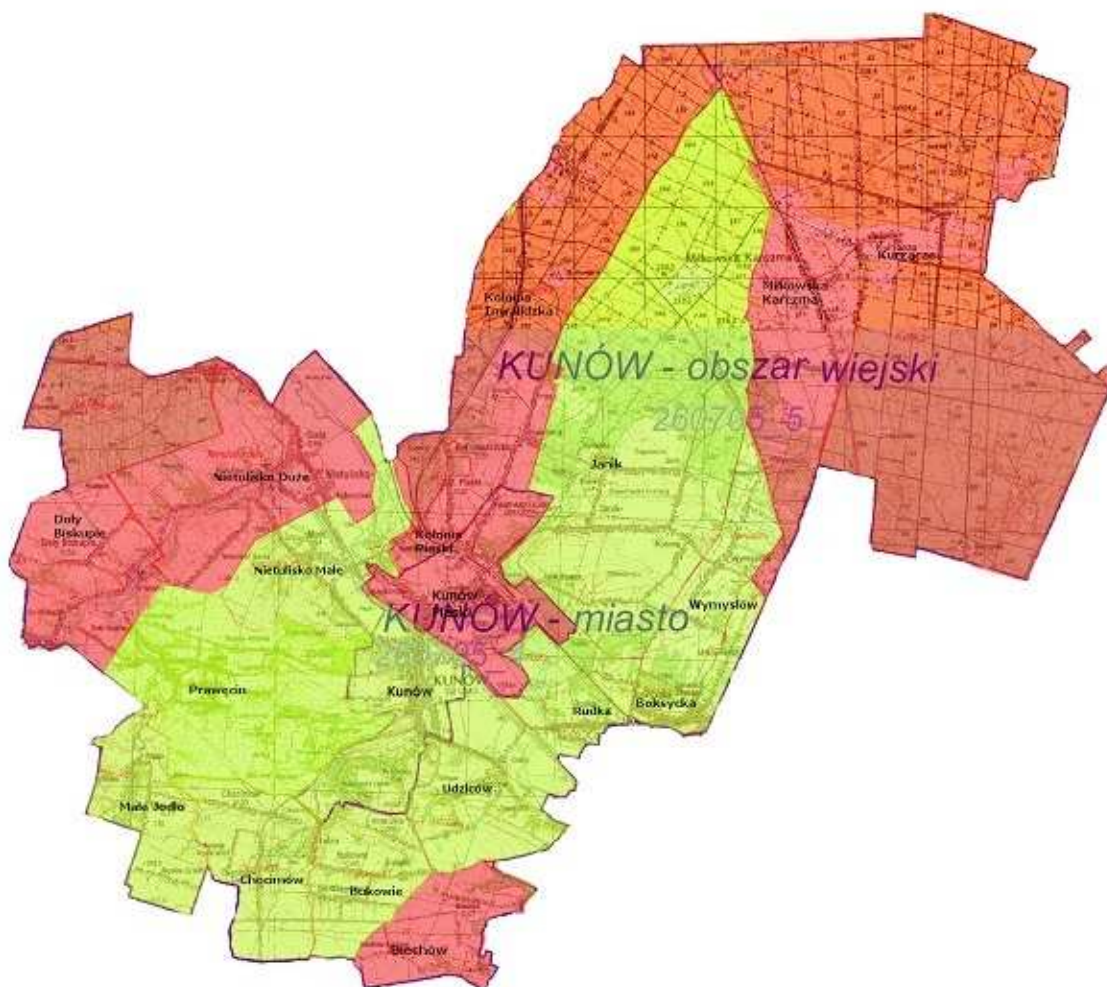
Degradacja w dostępie do funkcjonalnej komunikacji skutkuje niskim wskaźnikiem rozwoju społeczno – gospodarczego i występowaniem bezrobocia, które dotyczy w tym przypadku: Kurzaczy, Kolonii Inwalidzkiej, Kolonii Piaski, Nietuliska Dużego, Miłkowskiej Karczmy i Dołów Biskupich. Przekłada się na niską jakość rozwoju przedsiębiorczości, co wyrażone jest degradacją gospodarczą na terenach: Biechowa, Kolonii Inwalidzkiej, Kolonii Piaski, Nietuliska Dużego, Miłkowskiej Karczmy, Osiedla Kunów Piaski i Dołów Biskupich.

TABELA 49. DEGRADACJA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA

Obszary	Jakość dróg			
	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Stan jakości dróg	Stan jakości dróg stand.
jednostka miary	os.	ha		
Biechów	65	262	1,17	-1,86
Kurzacze	57	2 473	1,25	-1,61
Kolonia Inwalidzka	359	1 003	1,40	-1,17
Kolonia Piaski	256	117	1,50	-0,87
Nietulisko Duże	833	689	1,50	-0,87
Miłkowska Karczma	447	516	1,58	-0,62
Osiedle Kunów Piaski	1 680	404	1,63	-0,50
Doły Biskupie	444	802	1,75	-0,13
Bukowie	364	273	1,81	0,06
Udziców	121	422	1,83	0,12
Prawęcín	270	723	1,88	0,25
Wymysłów	558	264	1,88	0,25
Chocimów	314	343	1,92	0,37
Boksycka	709	136	2,00	0,62
Małe Jodło	145	284	2,00	0,62
Janik	1 084	1 700	2,14	1,04
Osiedle Kunów	1 325	323	2,20	1,21
Nietulisko Małe	474	390	2,25	1,36
Rudka	390	233	2,38	1,73

Dane: Obliczenia własne na podstawie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2014 – 2020;

TABELA 50. DEGRADACJA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Źródło: Opracowanie własne;

4. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze technicznej

Ostatnim elementem oceny występowania negatywnych zjawisk kryzysowych na terenie miasta i gminy Kunów jest ocena degradacji technicznej. Ocena może obejmować analizę degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych w poszczególnych obszarach lub niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z infrastruktury publicznej.

W obszarze gminy Kunów analizie poddano dostępność do podstawowej infrastruktury komunalnej, w tym w dostępie do sieci kanalizacyjnej, jako elementu warunkującego dostępność do podstawowej infrastruktury technicznej na terenie miasta i gminy Kunów.

Na terenie gminy Kunów z infrastruktury kanalizacyjnej korzystają jedynie mieszkańcy miejscowości:

TABELA 51. DOSTĘPNOŚĆ DO SIECI KANALIZACYJNEJ NA TERENIE GMINY KUNÓW

Lp.	Miejscowość	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej
1.	Kunów	1265
2.	Kunów Piaski	1325
3.	Rudka	390
4.	Nietulisko Małe	439
5.	Nietulisko Duże	652
6.	Boksycka	705
7.	Janik	19
8.	Miłkowska Karczma	46
9.	Wymysłów	523
	Razem	3997

Dane: UMiG Kunów;

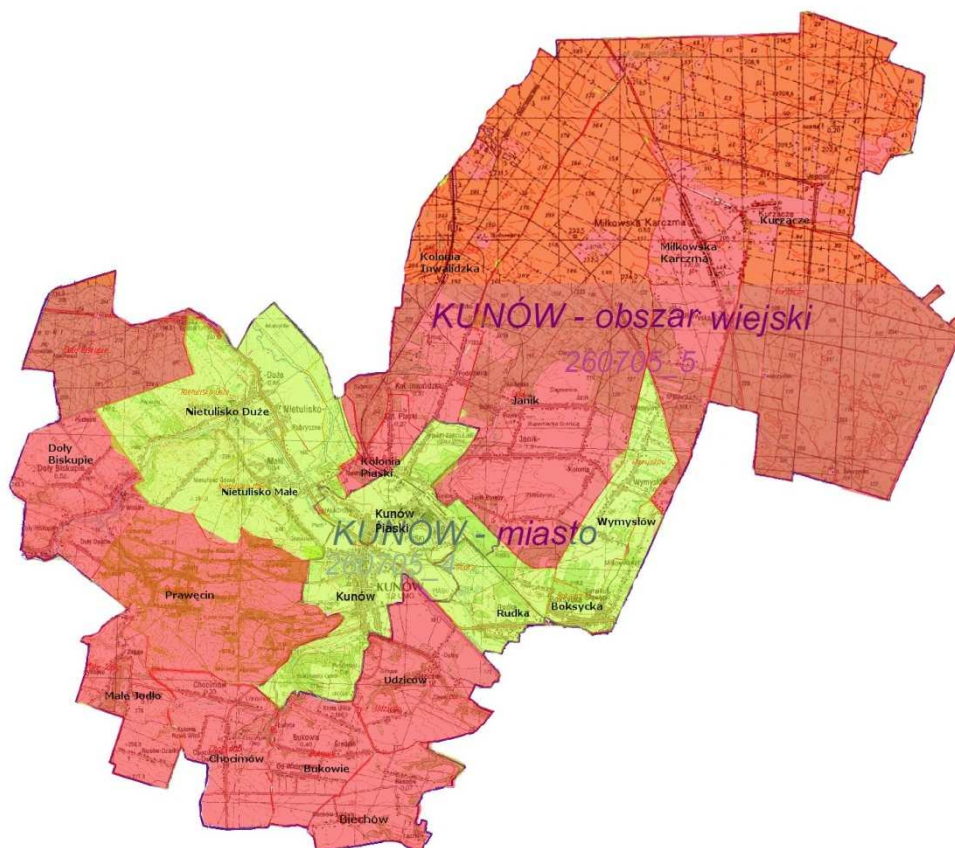
W ten sposób mieszkańcy pozostałych miejscowości zagrożeni są degradacją techniczną. Na podstawie wskaźnika liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej do liczby mieszkańców danego obszaru wyliczono poziom degradacji technicznej obszarów na terenie gminy Kunów. Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w najwyższym stopniu występują na terenie miejscowości: Biechów, Bukowie, Chocimów, Doły Biskupie, Kolonia Inwalidzka, Kolonia Piaski, Kurzacze, Małe Jodło, Prawęcín, Udzićów, Janik i Miłkowska Karczma.

TABELA 52. DEGRADACJA TECHNICZNA

Obszary	Dane podstawowe		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej		
	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru	Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej		
jednostka miary	os.	ha	os.	%	wskaźnik stand.
Biechów	65	262	0	0,00	-0,76
Bukowie	364	273	0	0,00	-0,76
Chocimów	314	343	0	0,00	-0,76
Doły Biskupie	444	802	0	0,00	-0,76
Kolonia Inwalidzka	359	1003	0	0,00	-0,76
Kolonia Piaski	256	117	0	0,00	-0,76
Kurzacze	57	2473	0	0,00	-0,76
Małe Jodło	145	284	0	0,00	-0,76
Prawęcín	270	723	0	0,00	-0,76
Udzićów	121	422	0	0,00	-0,76
Janik	1084	1700	19	0,02	-0,72
Miłkowska Karczma	447	516	46	0,10	-0,53
Nietulisko Duże	833	689	652	0,78	0,98
Osiedle Kunów Piaski	1680		1325	0,79	0,99
Nietulisko Małe	474	390	439	0,93	1,30
Wymysłów	558	264	523	0,94	1,32
Osiedle Kunów	1325	727	1265	0,95	1,36
Boksycka	709	136	705	0,99	1,45
Rudka	390	233	390	1,00	1,46

Dane: Obliczenia własne na podstawie danych UMiG Kunów;

TABELA 53. DEGRADACJA TECHNICZNA

Źródło: opracowanie własne;

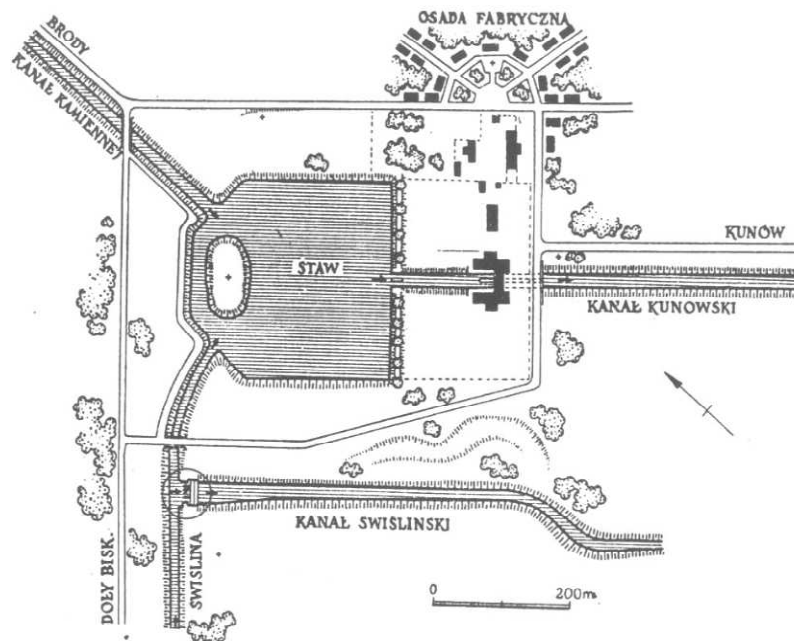
Degradacja techniczna obejmuje również degradację stanu technicznego budynków i obiektów pełniących funkcję mieszkaniową lub publiczną na terenie gminy. W analizie jakościowej uwzględniono degradację techniczną obiektów zabytkowych, stanowiących istotny potencjał do rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i gminy Kunów, jako szans i możliwości do podniesienia jakości życia mieszkańców.

Na terenie gminy Kunów znajdują się liczne i unikalne zabytki architektury, które w dużej części stanowią lub mogą stanowić doskonałą ofertę turystyczną, lecz jednocześnie znajdują się w stanie degradacji technicznej.

Na terenie miejscowości Miłkowska Karczma zlokalizowana jest najstarsza w Polsce wolno stojąca kaplica Świętej Katarzyny, wzniesiona w stylu gotyckim, ufundowana w 1430r. przez biskupa Zbigniewa Oleśnickiego na terenie nie istniejącej już wsi Kaplica (obecnie usytuowana na pograniczu wsi Miłkowska Karczma, przy dawnym trakcie Iłżeckim). Kaplica jest w stanie wymagającym remontu i odnowienia.

RYSUNEK 15. KAPLICA ŚW. KATARZYNY⁶

Na terenie Nietuliska Dużego znajdują się ruiny walcowni żelaza wchodzącej w skład Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, będącego świadectwem dobrze rozwijającego się przemysłu z pierwszej połowy XIX. Obszar walcowni stanowi jednocześnie historyczne tereny poprzemysłowe, po byłym Staropolskim Okręgu Przemysłowym.

RYSUNEK 16. WALCOWNIA W NIETULISKU DUŻYM – UKŁAD PRZESTRZENNY⁷

W Nietulisku zachowały się również monumentalne ruiny wzniesionych w panującym ówczesnie stylu klasycystycznym hal, ciekawie rozplanowane osiedle mieszkaniowe dla pracowników, budynek zarządu (obecnie szkoła) oraz pozostałości dawnego ujęcia wodnego. Stan obecny zabytku jest w stanie degradacji technicznej.

⁶ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

⁷ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

RYSUNEK 17. POZOSTAŁOŚCI HALI WALCOWNICZEJ⁸

W miejscowości Doły Biskupie znajduje się zespół przemysłowy dawnej fabryki tektury "Witulin" z pocz. XX w., której głównymi współwłaścicielami byli rodzice Witolda Gombrowicza. Obiekt o walorach historyczno – kulturowych, z potencjałem do rozwoju turystycznego, obecnie znajduje się w stanie degradacji technicznej, nie stanowi oferty turystycznej i nie jest wykorzystywany w tym celu.

RYSUNEK 18. DAWNA FABRYKA TEKTURY "WITULIN"⁹

Następnym zabytkiem na terenie gminy jest XVII- wieczny kunowski kościół p.w. św. Władysława z pięknie rzeźbionymi przez miejscowych kamieniarzy ołtarzami oraz murowana dzwonnica wzniesiona w 1896r. wg. projektu Wojciecha Gersona. Obiekt znajduje się w stanie dobrym, obiekty są eksploatowane.

⁸ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

⁹ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

RYSUNEK 19. WIDOK KOŚCIOŁA P.W. ŚW. WŁADYSŁAWA OD POŁUDNIOWEGO – WSCHODU¹⁰

Na terenie Nietuliska Małego znajduje się okazałe grodzisko powstałe na odciętej suchej fosie cyplu, tworzące zespół parkowo-dworski z XIX w.; w Chocimowie zespół parkowo-dworski wraz z murowanym dworem z 1868 r (Dwór Popielów).

RYSUNEK 20. DWÓR POPIELÓW Z 1868 ROKU (OD POCZ. XX W. OŚNIAŁOWSKICH) – ELEWACJA FRONTOWA¹¹

Warto podkreślić, że większość z opisanych wyżej obiektów została wpisana do rejestru zabytków nieruchomych woj. świętokrzyskiego. Wykaz wszystkich obiektów z tereny Gminy Kunów wpisanych do ww. rejestru zabytków przedstawia poniższa tabela.

¹⁰ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

¹¹ Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kunów na lata 2015 – 2020;

TABELA 54. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO Z TERENU GMINY KUNÓW¹²

Miejscowość	Nazwa obiektu	Nr w rejestrze
Chocimów	park dworski – 1 poł. XIX w.	A.606 z 12.12.1957
Doły Biskupie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ założenie przestrzenno-przemysłowe: - pozostałości d. fabryki tektury „Witulin”, - kotłownia - magazyn wyrobów gotowych - magazyn techniczny - hala odwadniania - turbinownia - d. śrutownia (budynek nr 44) - magazyn żela - urządzenia hydrotechniczne (kanał roboczy i jaz na rz. Świślinie) 	A.607/1 - 6 z 30.10.1980 i z 10.12.2010
Kaplica (miejscowość obecnie nie istnieje)	kaplica pw. św. Katarzyny wraz z otoczeniem	A.608 z 27.04.1984 z 28.09.1989
Kunów	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zespół kościoła par. pw. św. Władysława: - kościół, - dzwonnica, - cmentarz par. - kostnica, - cmentarz przy kościele, - ogrodzenie, - cmentarz rzym.-kat. Ul, Kościelna. 	A.609/1 – 2 z 18.03.1957 i z 15.04.1967, A.609/3 - 5 z 31.03.2015, A.9 z 22.03.2007
Nietulisko Duże	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zespół urbanistyczno -przemysłowy: - ruina walcowni; - ruina suszarni; - ruina magazynu; - budynek administracyjny dyrekcji; - budynek wagi; - budynek wartowni; - ogrodzenie (pozostałości murowanych filarów); - 3 mosty (na kanale świślińskim, na kanale rz. Kamiennej, nad kanałem roboczym); - śluza wpustowa; - jaz piętrzący; - jaz piętrzący – ulgowy; - układ wodny (staw z wyspą, fragmenty kanałów); - osiedle fabryczne; - układ przestrzenny. 	318 z 01.12.1956; 436 z 21.06.1967
Nietulisko Małe	park.	A.611 z 1 3.12.1957

¹² Źródło: Rejestr zabytków nieruchomości woj. świętokrzyskiego (stan z dnia 31.12.2014 r.)

IV. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Degradacja społeczna

Na podstawie przeprowadzonej analizy występowania negatywnych zjawisk społecznych w obszarze bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, demografii, aktywności obywatelskiej i poziomu edukacji wyznaczono obszary zdegradowane na terenie miasta i gminy Kunów.

W oparciu o Wskaźnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych ustalono, iż największe natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej występuje na terenie obszarów: Miłkowska Karczma, Doły Biskupie, Wymysłów, Boksycka, Kolonia Inwalidzka, Małe Jodło, Nietulisko Duże, Kolonia Piaski, Kurzacze, Osiedle Kunów Piaski oraz Janik.

Degradacja gospodarcza

Analizę degradacji gospodarczej oparto o ocenę kondycji lokalnie działających firm na terenie gminy Kunów. Największy potencjał do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Kunów wykazują obszary: Kolonia Piaski, Rudka, Kurzacze, Udzieców i Wymysłów.

Do terenów zdegradowanych w sferze gospodarczej należą miejscowości: Bukowie, Chocimów, Nietulisko Duże, Biechów, Doły Biskupie, Nietulisko Małe, Osiedle Kunów Piaski, Miłkowska Karczma, Kolonia Inwalidzka i Małe Jodło. W tym obszarach występuje najbardziej niekorzystne saldo firm nowo rejestrowanych i wyrejestrowywanych z rejestru REGON w okresie ostatnich 4 lat. Obrazuje to w sposób bezpośredni tendencje do rozwoju przedsiębiorczości i ograniczony potencjał do tworzenia i utrzymywania działających rentownych firm na obszarach zdegradowanych w sferze gospodarczej.

Degradacja środowiskowa

Analizę degradacji w sferze środowiskowej oparto o analizę występowania materiałów i wyrobów azbestowych zagrażających życiu i zdrowiu mieszkańców. Inwentaryzacja azbestu wskazała obszary gminy najbardziej zagrożone negatywnym oddziaływaniem azbestu. Do zdegradowanych w sferze środowiskowej należą: Osiedle Kunów, Janik, Nietulisko Duże, Bukowie, Doły Biskupie, Osiedle Kunów Piaski, Prawęcina, Chocimów, Nietulisko Małe.

Degradacja przestrzenno – funkcjonalna

Ocenę występowania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno – funkcjonalnej oparto o analizę dostępności mieszkańców do funkcjonalnej o wymaganych parametrach technicznych infrastruktury publicznej, w tym przypadku w ocenie uwzględniono jakość dróg w poszczególnych obszarach. Najtrudniejsza sytuacja w dostępności do wymaganej jakości dróg publicznych występuje na terenie: Biechowa, Prawęcina, Kurzaczy, Małego Jodła, Miłkowskiej Karczmy, Janika, Rudki i Kolonii Inwalidzkiej. W przedstawionej lokalizacji w najwyższym stopniu koncentrują się zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno – funkcjonalnej.

Degradacja techniczna

Analizę degradacji w sferze technicznej oparto o ocenę dostępności mieszkańców do wymaganej infrastruktury publicznej. W analizie uwzględniono dostępność do podstawowej oferty usług komunalnych – dostępność do sieci kanalizacyjnej. Na podstawie wskaźnika liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej do liczby mieszkańców danego obszaru wyliczono poziom degradacji technicznej obszarów na terenie gminy Kunów. Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej w najwyższym stopniu występują na terenie miejscowości: Biechów, Bukowie, Chocimów, Doły Biskupie, Kolonia Inwalidzka, Kolonia Piaski, Kurzacze, Małe Jodło, Prawęcín, Udzićów, Janik i Miłkowska Karczma.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z definicją przedstawioną w Wytycznych obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk o innym charakterze, tj. zjawisk gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno – funkcjonalnych lub technicznych.

W ten sposób podstawowym warunkiem uznania obszaru za zdegradowany jest nałożenie się problemów i zjawisk kryzysowych w obszarze społecznym i w zależności od specyfiki obszaru zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

W oparciu o przygotowaną diagnozę społeczno – gospodarczą analiza występowania czynników warunkujących degradację, za obszary zdegradowane na terenie miasta i gminy Kunów należy uznać:

- Kolonia Inwalidzka;
- Doły Biskupie;
- Nietulisko Duże;
- Janik;
- Kurzacze;
- Małe Jodło;
- Osiedle Kunów Piaski;
- Miłkowska Karczma;
- Kolonia Piaski;
- Boksycza;
- Wymysłów.

Analiza zjawisk kryzysowych we wszystkich analizowanych sferach na podstawie sumarycznego wskaźnika syntetycznego wykazała najwyższy udział występowania zjawisk kryzysowych spośród obszarów zdegradowanych na obszarze miejscowości: Kolonia Inwalidzka. Skala występowania zjawisk kryzysowych w analizowanych obszarach degradacji wynosi:

1. Kolonia Inwalidzka	- 2,38 pkt.
2. Doły Biskupie	- 2,23 pkt.
3. Nietulisko Duże	- 1,74 pkt.
4. Janik	- 0,84 pkt.
5. Kurzacze	- 0,78 pkt.
6. Małe Jodło	- 0,58 pkt.
7. Osiedle Kunów Piaski	- 0,32 pkt.
8. Miłkowska Karczma	0,21 pkt.
9. Kolonia Piaski	1,54 pkt.
10. Boksycza	3,10 pkt.
11. Wymysłów	3,38 pkt.

TABELA 55. OBSZARY ZDEGRADOWANE

Obszary	Występowanie zjawisk kryzysowych					Wskaźnik syntetyczny
	Degradacja społeczna	Degradacja środowiskowa	Degradacja gospodarcza	Degradacja techniczna	Degradacja przestrzenno - funkcjonalna	
Kolonia Inwalidzka	degradacja		degradacja	degradacja	degradacja	-2,38
Doły Biskupie	degradacja	degradacja	degradacja	degradacja	degradacja	-2,23
Nietulisko Duże	degradacja	degradacja	degradacja		degradacja	-1,74
Janik	degradacja	degradacja		degradacja		-0,84
Kurzacze	degradacja			degradacja	degradacja	-0,78
Małe Jodło	degradacja		degradacja	degradacja		-0,58
Osiedle Kunów Piaski	degradacja	degradacja			degradacja	-0,32
Miłkowska Karczma	degradacja			degradacja	degradacja	0,21
Kolonia Piaski	degradacja			degradacja	degradacja	1,54
Boksycka	degradacja					3,10
Wymysłów	degradacja					3,38
Biechów			degradacja	degradacja	degradacja	-3,00
Bukowie		degradacja	degradacja	degradacja		-2,68
Prawęcín		degradacja	degradacja	degradacja		-1,78
Chocimów		degradacja	degradacja	degradacja		-1,36
Udziców				degradacja		0,42
Osiedle Kunów		degradacja				1,28
Nietulisko Małe		degradacja	degradacja			2,14
Rudka						5,62

Dane: Obliczenia własne;

TABELA 56. WSKAŹNIK SYNTETYCZNY OBRAZUJĄCY POZIOM DEGRADACJI

Obszary	Występowanie zjawisk kryzysowych					Wskaźnik syntetyczny
	Degradacja społeczna	Degradacja środowiskowa	Degradacja gospodarcza	Degradacja techniczna	Degradacja przestrzenno - funkcjonalna	
Biechów	0,76	0,97	-1,35	-0,76	-1,86	-3,00
Bukowie	0,55	-0,89	-1,09	-0,76	0,06	-2,68
Kolonia Inwalidzka	-0,61	0,16	-0,61	-0,76	-1,17	-2,38
Doły Biskupie	-0,43	-0,89	-0,46	-0,76	-0,13	-2,23
Prawęcín	0,33	-0,80	-0,46	-0,76	0,25	-1,78
Nietulisko Duże	-0,43	-1,26	-0,59	0,98	-0,87	-1,74
Chocimów	0,36	-0,36	-0,61	-0,76	0,37	-1,36
Janik	-0,08	-1,43	0,27	-0,72	1,04	-0,84
Kurzacze	-0,32	1,54	0,05	-0,76	-1,61	-0,78
Małe Jodło	-0,06	0,07	-0,51	-0,76	0,62	-0,58
Osiedle Kunów Piaski	-0,03	-0,83	0,02	0,99	-0,50	-0,32
Miłkowska Karczma	-1,13	0,91	0,46	-0,53	-0,62	0,21
Udziców	0,72	0,91	0,14	-0,76	0,12	0,42
Osiedle Kunów	0,11	-1,68	0,39	1,36	1,21	1,28
Kolonia Piaski	-0,18	1,20	1,98	-0,76	-0,87	1,54
Nietulisko Małe	0,41	-0,09	-0,43	1,30	1,36	2,14
Boksycka	-0,20	0,75	0,29	1,45	0,62	3,10
Wymysłów	-0,19	0,90	0,91	1,32	0,25	3,38
Rudka	0,41	0,82	1,61	1,46	1,73	5,62

Dane: Obliczenia własne

2. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji według definicji przedstawionej w Wytycznych stanowi obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno – gospodarczej i ocenie występowania zjawisk kryzysowych, w tym delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie gminy Kunów ustalono granice obszaru rewitalizacji obejmującego jednostki urbanistyczne – sołectwa na terenie miasta i gminy Kunów: Doły Biskupie, Nietulisko Duże i Osiedle Kunów Piaski.

Sołectwa Doły Biskupie i Nietulisko Duże znajdują się na terenie wiejskim gminy, natomiast Osiedle Kunów Piaski na terenie miasta Kunów. Obszar rewitalizacji obejmuje teren o powierzchni 1 895 ha (16,69% powierzchni gminy), zamieszkuje na nim 2 957 mieszkańców, co stanowi 29,88% mieszkańców gminy Kunów. W ten sposób obszar rewitalizacji spełnia warunki związane z powierzchnią i liczbą mieszkańców obszaru rewitalizowanego w stosunku do całej gminy objętej analizą.

TABELA 58. OBSZARY REWITALIZACJI

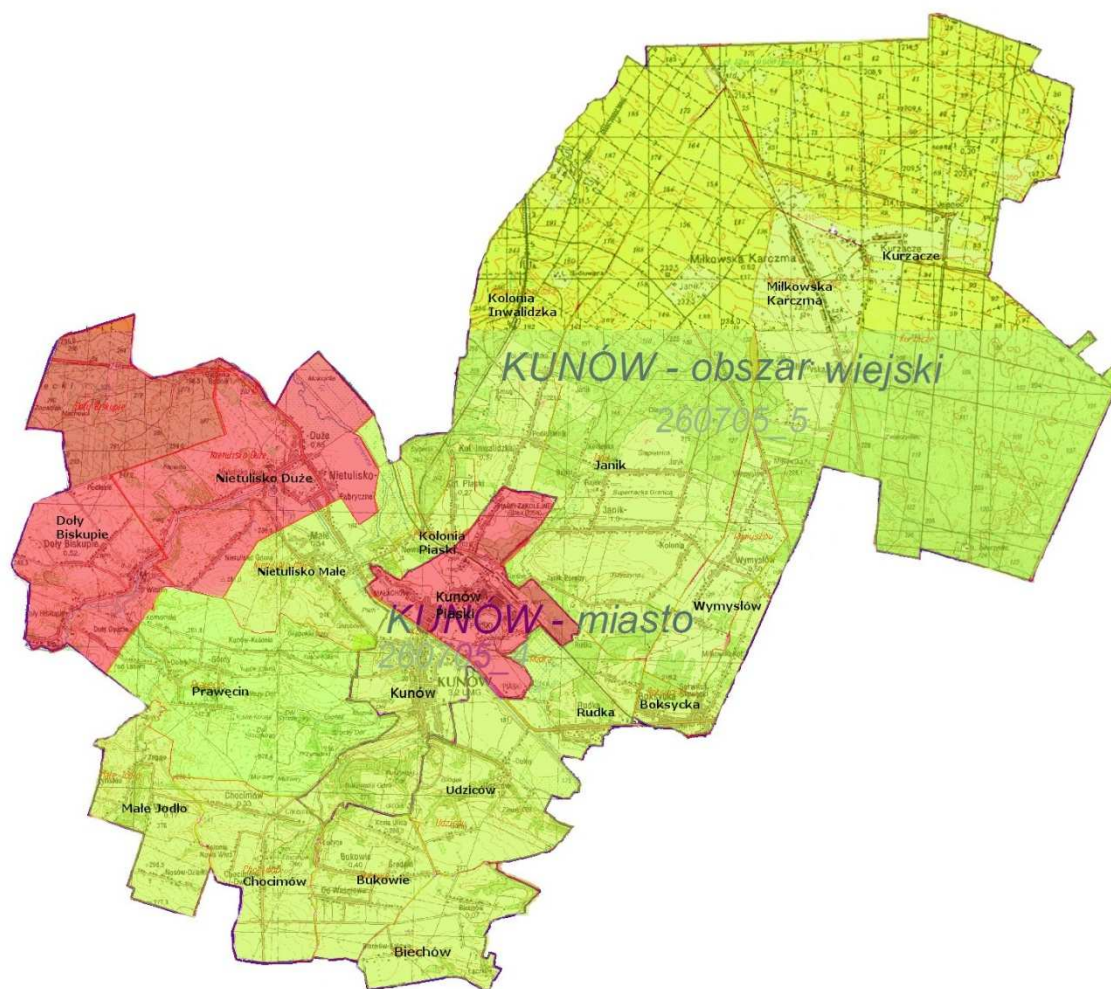
Obszary objęte analizą			
L.p.	Obszary	Liczba mieszkańców	Powierzchnia obszaru
	jednostka miary	os.	ha
1.	Biechów	65	262
2.	Boksycka	709	136
3.	Bukowie	364	273
4.	Chocimów	314	343
5.	Doły Biskupie	444	802
6.	Janik	1 084	1 700
7.	Kolonia Inwalidzka	359	1 003
8.	Kolonia Piaski	256	117
9.	Kurzacze	57	2 473
10.	Małe Jodło	145	284
11.	Miłkowska Karczma	447	516
12.	Nietulisko Duże	833	689
13.	Nietulisko Małe	474	390
14.	Prawęcín	270	723
15.	Rudka	390	233
16.	Udziców	121	422
17.	Wymysłów	558	264
18.	Osiedle Kunów	1 325	323
19.	Osiedle Kunów Piaski	1 680	404
Gmina Kunów		9 895	11 357

Obszar rewitalizacji			
L.p.	Obszary jednostka miary	Liczba mieszkańców os.	Powierzchnia obszaru ha
1.	Doły Biskupie	444	802
2.	Nietulisko Duże	833	689
3.	Osiedle Kunów Piaski	1680	404
Razem		2 957	1 895
Udział %		29,88%	16,69%

Dane: Obliczenia własne;

Obszar rewitalizacji cechuje występowanie negatywnych zjawisk społecznych, w tym również degradacja środowiskowa, gospodarcza, przestrzenno – funkcjonalna i techniczna. W ten sposób działania rewitalizacyjne koncentrowane będą na obszarach sołectw: Doły Biskupie, Nietulisko Duże na obszarze wiejskim gminy oraz Osiedle Kunów Piaski na terenie miasta Kunów.

TABELA 59. OBSZAR REWITALIZACJI

Źródło: opracowanie własne;

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji kumulują się następujące zjawiska kryzysowe:

➤ **w obszarze problemów społecznych:**

na terenie sołectwa Doły Biskupie:

bezrobocie

- liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych powyżej średniej dla gminy, 28 osób zarejestrowanych na terenie sołectwa, wskaźnik standaryzowany -0,36;
- liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych powyżej średniej dla gminy, 20 osób zarejestrowanych na terenie sołectwa, wskaźnik standaryzowany -0,85;
- liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki, 6 osób pobierało zasiłki w roku 2016, wskaźnik wyniósł - 0,49;

ubóstwo

- liczba pobierających zasiłki, 5 osób pobierało zasiłki, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,16;
- liczba osób pobierających zasiłki celowe 12 osób, wskaźnik -0,26;
- liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej 1 osoba, wskaźnik wynosi -1,70;
- liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie 22 osoby, wskaźnik – 0,47;

edukacja

- średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej, najniższy wskaźnik na terenie gminy, średni wynik z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej 53,22% przy średniej dla gminy 58,80%, wskaźnik standaryzowany -2,78;

na terenie sołectwa Nietulisko Duże:

bezrobocie

- liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych powyżej średniej dla gminy, 49 osób zarejestrowanych na terenie sołectwa, wskaźnik standaryzowany -0,09;
- liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych powyżej średniej dla gminy, 28 osób zarejestrowanych na terenie sołectwa, wskaźnik standaryzowany -0,01;
- liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki, 11 osób pobierało zasiłki w roku 2016, wskaźnik wyniósł -0,44;

ubóstwo

- liczba osób pobierających zasiłki stałe wynosi 13 osób, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,74;
- liczba pobierających zasiłki okresowe wynosi 13 osób, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,13;
- liczba pobierających zasiłki celowe wynosi 24 osoby, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,39;
- liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności 69 osób, wskaźnik -1,16;
- liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie 37, wskaźnik -0,19;
- liczba osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej 3 osoby, wskaźnik najwyższy na terenie gminy -2,99;

przestępczość

- liczba interwencji wg ulic w roku 2016 wyniosła 117 interwencji, wskaźnik -0,76;
- liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia 5, wskaźnik -0,10;

aktywność obywatelska

- niska frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r., 49,47% frekwencji wyborczej, wskaźnik -0,49;

demografia

- ujemny wskaźnik salda migracji, który w roku 2016 wyniósł -1, wskaźnik standaryzowany -0,13;

na terenie sołectwa Osiedle Kunów Piaski:***bezrobocie***

- liczba osób bezrobotnych pobierających zasiłki, liczba osób pobierających w/w zasiłek wyniosła 19 osób, wskaźnik standaryzowany -0,12;

ubóstwo

- liczba osób pobierających zasiłki stałe 21 osób, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,33;
 - liczba pobierających zasiłki okresowe wynosi 32 osoby, wskaźnik standaryzowany wyniósł – 0,53;
 - liczba pobierających zasiłki celowe wynosi 48 osób, wskaźnik standaryzowany wyniósł - 0,37;
 - liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności 107 osób, wskaźnik -0,38;

przestępczość

- liczba interwencji wg ulic w roku 2016 wyniosła 268 interwencji, wskaźnik -1,21;
 - liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia 21 (wspólnie z Osiedlem Kunów), wskaźnik -1,66;

demografia

- wysoki wskaźnik liczby osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym, w roku 2016 wyniósł 0,31, wskaźnik standaryzowany -1,24;

➤ **w obszarze degradacji środowiskowej:****na terenie sołectwa Doły Biskupie:**

- wysoki udział materiałów azbestowych podlegających unieszkodliwieniu – wskaźnik -0,89;

na terenie sołectwa Nietulisko Duże:

- wysoki udział materiałów azbestowych podlegających unieszkodliwieniu – wskaźnik -1,26;

na terenie sołectwa Osiedle Kunów Piaski:

- wysoki udział materiałów azbestowych podlegających unieszkodliwieniu – wskaźnik -0,83;

➤ **w obszarze degradacji gospodarczej:****na terenie sołectwa Doły Biskupie:**

- niski poziom przedsiębiorczości wyrażony bilansem podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze CEiDG w okresie 2012 – 2016, bilans na terenie sołectwa w tym okresie wyniósł 0, wskaźnik -0,69;

na terenie sołectwa Nietulisko Duże:

- bilans podmiotów w CEiDG na terenie Nietuliska Dużego wyniósł -2 podmioty, wskaźnik -0,87;

➤ **w obszarze degradacji technicznej:****na terenie sołectwa Doły Biskupie:**

- niski wskaźnik osób korzystających z infrastruktury kanalizacyjnej, na terenie Dołów Biskupich nie funkcjonuje przedstawiony zakres infrastruktury publicznej, do przedstawionego sołectwa nie jest doprowadzona instalacja kanalizacyjna, wskaźnik standaryzowany wyniósł -0,76;

- degradacja techniczna obiektów kulturowych z potencjałem do rozwoju turystycznego, degradacja techniczna zespołu przemysłowego dawnej fabryki tektury "Witulin" z pocz. XX w., której głównymi współwłaścicielami byli rodzice Witolda Gombrowicza;

na terenie sołectwa Nietulisko Duże:

- degradacja techniczna obiektów kulturowych z potencjałem do rozwoju turystycznego, degradacja techniczna, w stanie zdegradowanym znajdują się ruiny walcowni żelaza wchodzącej w skład Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, będącego świadectwem dobrze rozwijającego się przemysłu z

pierwszej połowy XIX. Obszar walcowni stanowi jednocześnie historyczne tereny przemysłowe, po byłym Staropolskim Okręgu Przemysłowym. W stanie zdegradowanym znajdują się również monumentalne ruiny wzniesionych w panującym ówczesnie stylu klasycystycznym hal, ciekawie rozplanowane osiedle mieszkaniowe dla pracowników, budynek zarządu (obecnie szkoła) oraz pozostałości dawnego ujęcia wodnego.

➤ **w obszarze degradacji przestrzenno - funkcjonalnej:**

na terenie sołectwa Doły Biskupie:

- niska jakość dróg publicznych, ocena stanu jakości dróg występuje poniżej średniej dla gminy, wskaźnik standaryzowany -0,13;

na terenie sołectwa Nietulisko Duże:

- niska jakość dróg publicznych, ocena stanu jakości dróg występuje poniżej średniej dla gminy, wskaźnik standaryzowany -0,87;

na terenie sołectwa Osiedle Kunów Piaski:

- niska jakość dróg publicznych, ocena stanu jakości dróg występuje poniżej średniej dla gminy, wskaźnik standaryzowany -0,50.

Charakterystyka obszaru rewitalizacji

1. Obszar rewitalizacji: Osiedle Kunów Piaski, Sołectwo Doły Biskupie i Nietulisko Duże.

Obszar rewitalizacji został wyznaczony w oparciu o przeprowadzoną diagnozę społeczno – gospodarczą, w szczególności na podstawie analizy kumulacji zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej w badanych jednostkach urbanistycznych. Przy wyborze obszaru kierowano się również jego potencjałem, szansami rozwojowymi, tworzącymi podstawy do wprowadzenia istotnych zmian przeciwdziałających określonym problemom i zjawiskom kryzysowym na obszarze rewitalizacji. W analizie uwzględniono w głównej mierze nawarstwiający się problemy społeczne związane z poziomem bezrobocia, poziomem ubóstwa i jakości nauczania. W kryteriach wyboru przyjęto również ocenę degradacji gospodarczej, jak również ocenę możliwości rozwoju i potencjału obszarów rewitalizacji. Przedstawione do rewitalizacji obszary spełniają określone wskaźniki degradacji społecznej i degradacji w pozostałych sferach, jednocześnie wykazują potencjał do rozwoju społeczno – gospodarczego całej gminy Kunów. Kluczowym czynnikiem jest potencjał do rozwoju przedsiębiorczości i rozwoju turystyki.

2. Cechy obszaru, degradacja, potencjał rozwojowy

Obszar rewitalizacji na terenie miasta i gminy Kunów stanowią tereny administracyjne gminy obejmujące obszar Osiedla Kunów Piaski oraz sołectwa Doły Biskupie Nietulisko Duże. Osiedle Kunów Piaski stanowi część północną miasta Kunów, na terenie Osiedla zlokalizowana jest tzw. kunowski obszar gospodarczy. Na terenie północnej części Kunowa znajdują się tereny przemysłowe po byłej Fabryce Maszyn Rolniczych „AGROMET” w Kunowie. W wyniku restrukturyzacji przemysłu w/w fabryka po wielu przekształceniach własnościowych została zlikwidowana, a jej majątek został wyprzedany. Część terenów przemysłowych i obiektów zakupiła Gmina i dokonała przekształceń nadając im nowe funkcje społeczne: m.in. były biurowiec administracyjny został przekształcony na placówkę oświatową (obecnie działające Gimnazjum w Kunowie). Zakładowa stołówka została przebudowana i zaadoptowana na stołówkę dla potrzeb

gimnazjum. Część obiektów, ze względu na stan techniczny (zdegradowany budynek OSP, stara kotłownia węglowa, wartownia i kino) zostało wyburzone, w ich miejscu wybudowano nowoczesną halę gimnastyczną, kotłownię gazową, boiska i parkingi. Obiekty sportowe o stołówka szkolna współfinansowane były ze środków ZPORR w okresie 2004 – 2007. Gmina dysponuje również obiektem szkolnym po byłym Zespole Szkół Zawodowych, w którym obecnie zlokalizowane jest Stowarzyszenie Akademii Rozwoju Socjoterapii, prowadzące Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Kunowie.

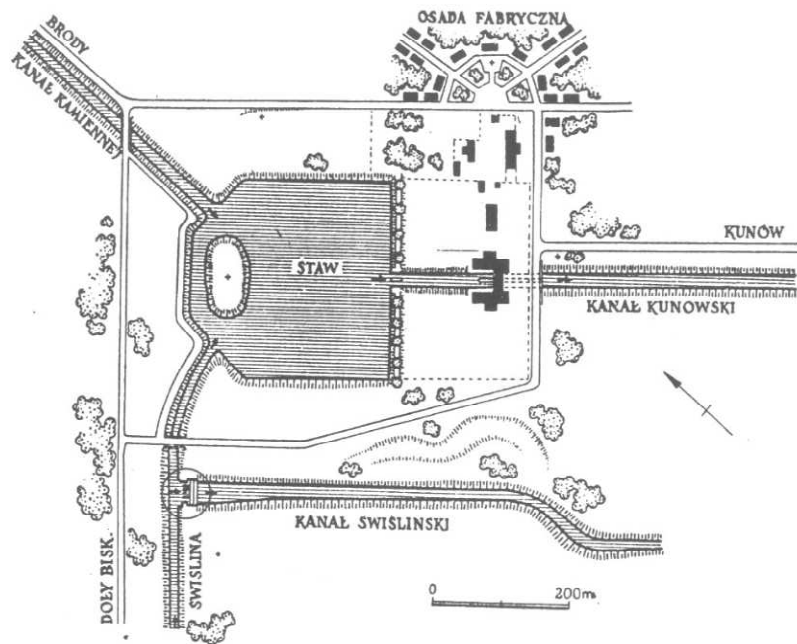
W ramach restrukturyzacji Gmina Kunów przejęła dodatkowo istniejącą infrastrukturę wodno – kanalizacyjną i drogową. W skład infrastruktury weszły: ujęcia wody, zbiorniki wyrównawcze oraz stacja wodociągowa. Obiekty te zostały przebudowane, a sieć wodociągowa została rozbudowana w kierunku osiedla mieszkaniowego przy ul. Prostej oraz w kierunku ul. Grabowieckiej. Rozbudowa stworzyła możliwości zaopatrzenia w wodę północnej części gminy z ujęć wody Kunów Fabryczna. Przedstawione działania współfinansowane były z ZPORR 2004 – 2007.

Na obszarze rewitalizowanym obecnie znajduje się kilkadziesiąt podmiotów gospodarczych, zatrudniających mieszkańców gminy. Na terenie Osiedla Kunów Piaski zlokalizowany jest kunowski obszar gospodarczy, związany z terenami przemysłowymi, po byłej Fabryce Maszyn Rolniczych „AGROMET” w Kunowie. W obszarze działają firmy o szerokim zakresie działania: edukacyjno – oświatowym, handlowym, produkcyjnym w branżach samochodowej, konstrukcyjno – stalowej, rolniczej, stolarskiej i spożywczej. Obecny stan podstawowej infrastruktury wpływającej poziom i rozwój gospodarczy obszaru rewitalizowanego wymaga modernizacji. Prawidłowemu prowadzeniu działalności gospodarczej i przyciąganiu nowych inwestorów zagraża degradacja stanu technicznego:

- dróg i tras komunikacyjnych w kunowskim obszarze gospodarczym;
- stan techniczny infrastruktury wodno- kanalizacyjnej;
- brak doprowadzonych sieci telekomunikacyjnych.

Teren Osiedla Kunów Piaski to obszar, na którym działa jedyne funkcjonujące Gimnazjum na terenie gminy, przez co pełni istotną rolę w zakresie prowadzonej edukacji. Jest to również teren z zabudową mieszkaniową wielorodzinną i budownictwem jednorodzinne.

Nietulisko Duże to sołectwo gminy Kunów, obszar wiejski, z zabudową jednorodzinne. Sołectwo zlokalizowane jest w bezpośrednim położeniu do drogi krajowej Nr 9 Radom – Rzeszów, co podnosi dostępność komunikacyjną i potencjał tego terenu. Obszar Nietuliska Dużego cechuje bogate urzeźbienie terenu, różnorodność gleb oraz stosunkowo duże zalesienie. Podstawową cechą omawianego terenu jest występowanie zabytków stanowiących swoisty potencjał obecnie niewykorzystany przez Gminę. Na terenie Nietuliska Dużego znajdują się ruiny XIX wiecznej walcowni żelaza wchodzącej w skład Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.

RYSUNEK 21. RUINY WALCOWNI

Na terenie Nietuliska Dużego znajdują się również monumentalne ruiny wzniesionych w panującym ówczesnie stylu klasycystycznym hal, ciekawie rozplanowane osiedle mieszkaniowe dla pracowników, budynek zarządu (obecnie szkoła) oraz pozostałości dawnego ujęcia wodnego.

RYSUNEK 22. POZOSTAŁOŚCI HALI WALCOWNICZEJ

Zespół urbanistyczno-przemysłowy Nietuliska Fabrycznego został wpisany do rejestru zabytków nieruchomości (nr rej.: 318 z 01.12.1956; 436 z 21.06.1967)

- zespół urbanistyczno –przemysłowy wpisany do rejestru zabytków:
  - ruina walcowni;
  - ruina suszarni;

- ruina magazynu;
- budynek administracyjny dyrekcji;
- budynek wagi;
- budynek wartowni;
- ogrodzenie (pozostałości murowanych filarów);
- 3 mosty (na kanale święlińskim, na kanale rz. Kamiennej, nad kanałem roboczym);
- śluza wpustowa;
- jaz piętrzący;
- jaz piętrzący – ulgowy;
- układ wodny (staw z wyspą, fragmenty kanałów);
- osiedle fabryczne;
- układ przestrzenny.

Wskazane zabytki stanowią swoisty potencjał do rozwoju turystycznego, jednak ich postępująca degradacja techniczna uniemożliwia turystyczne i gospodarcze wykorzystanie. Obecnie wskazane obiekty nie stanowią oferty turystycznej o znaczeniu gospodarczym.

Wskazane tereny ze względu na postępującą degradację wymagają rewitalizacji, nadania nowych funkcji i wykorzystania na potrzeby rozwoju społeczno – gospodarczego obszaru rewitalizacji.

Obszar sołectwa Dołów Biskupich to również teren wiejski Gminy Kunów z zabudową jednorodzinną, położony w zachodniej części gminy. Jest to obszar z potencjałem do rozwoju turystyki, w oparciu o walory środowiska naturalnego:

- przez teren sołectwa przepływa urokliwa rzeka Świślina, przechodzą trzy szlaki turystyczne: niebieski szlak turystyczny z Łysej Góry do Pętkowic, niebieski szlak rowerowy ze Skarżyska – Kamiennej do Ostrowca Świętokrzyskiego oraz zielony szlak rowerowy im. Witolda Gombrowicza;
- na terenie sołectwa znajduje się były zespół przemysłowy dawnej fabryki „Witulin”, którego głównymi współwłaścicielami byli rodzice Witolda Gombrowicza. Nazwa fabryki związana była bezpośrednio z pisarzem, rodzice nazwali zakład w nawiązaniu do zdrobnienia jego imienia – Witulin. Zakład miał stanowić zabezpieczenie finansowe dla syna w przyszłości. Fabryka obecnie znajduje się w degradacji i podlega niszczeniu. Budynki są zrujnowane i nie stanowią oferty turystyczne w znaczeniu gospodarczym. Obecnie ten teren znajduje się w rękach prywatnych i wymaga natychmiastowej rewitalizacji.

Degradacja zabytku wprowadzonego na listę wpływa również na degradację społeczną tego terenu. Fabryka została wprowadzona na listę zabytków obejmując:

- pozostałości dawnej fabryki tektury „Witulin”,
- kotłownia
- magazyn wyrobów gotowych

- magazyn techniczny
- hala odwadniania
- turbinownia
- dawna śrutownia (budynek nr 44)
- magazyn żela
- urządzenia hydrotechniczne (kanał roboczy i jaz na rz. Świślinie).

3. Zidentyfikowane problemy na obszarze rewitalizacji (pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji)

W ramach diagnozy społeczno – gospodarczej zidentyfikowano kluczowe problemy i zjawiska kryzysowe na obszarze rewitalizacji:

➤ **wysoki poziom bezrobocia, w tym na podstawie:**

- liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych 168 osób (28,72% gminy);
- liczby zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych 102 osoby (30,82 % gminy);
- liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych pobierających zasiłki 36osób (30,25% gminy);

➤ **wysoki wskaźnik ubóstwa, na podstawie:**

- liczby osób pobierających zasiłki stałe 39 osób (36,45%);
- liczby osób pobierających zasiłki okresowe 51 osób (33,33%);
- liczby osób pobierających zasiłek celowy 84 osoby (33,33%);
- liczby osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności 193 osoby (35,54%);
- liczby osób kierowanych (współfinansowany pobyt) do domów pomocy społecznej 4 osoby (66,67%);

➤ **niski poziom edukacji, na podstawie:**

- średniej wyników ze sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej poniżej średniej dla gminy 61,09 % dla obszaru rewitalizacji przy 62,17% dla całej gminy;

➤ **wysokiego poziomu przestępczości, na podstawie:**

- liczba interwencji wg ulic 422 (33,12% gminy);
- liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia 28 (51,85%);

➤ **negatywnych zmian demograficznych, na podstawie:**

- ujemny przyrost naturalny (- 2);
- wysoki udział grupy mieszkańców wieku poprodukcyjnym do grupy w wieku produkcyjnym 28,14 % (średnia dla gminy 26%);
- ujemnym saldem migracji (- 4)

➤ **degradacją środowiskową, na podstawie:**

- zagrożenia występowaniem materiałów i wyrobów azbestowych (24,38% materiałów na terenie gminy);

➤ **degradacją gospodarczą, na podstawie:**

- niskiego poziomu przedsiębiorczości wyrażonego bilansem podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze CEiDG w okresie 2012 – 2016, bilans na terenie rewitalizacji w tym okresie wyniósł 4 firmy, co stanowi jedynie 5% dla badanego okresu i dla całej gminy;

➤ **degradacją techniczną, na podstawie:**

- niskiego wskaźnika osób korzystających z infrastruktury kanalizacyjnej, na terenie rewitalizacji dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada jedynie 36,86% mieszkańców z liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, infrastruktura kanalizacyjna nie występuje na terenie sołectwa Doły Biskupie, natomiast na terenie Osiedla Kunów piaski w szczególności w obszarze kunowskiej strefy gospodarczej wymaga gruntownej przebudowy, modernizacji i budowy nowych odcinków;

➤ **degradacją przestrzenno – funkcjonalną, na podstawie:**

- niskiej jakości dróg lokalnych, wskaźnik jakości dróg lokalnych występuje poniżej średniej dla gminy i wynosi 1,63, przy średniej dla gminy na poziomie 1,79;

- degradacja techniczna dróg lokalnych na terenie kunowskiej strefy gospodarczej;

- degradacja obiektów turystycznych na obszarze Nietuliska Dużego i Dołów Biskupich.

Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji

Analizę problemów oparto dodatkowo o pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji. W ramach diagnozy przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Badanie obejmowało analizę kluczowych problemów i zjawisk kryzysowych bezpośrednio dotyczących mieszkańców obszaru według 4 – stopniowej skali:

- ocena 1 – brak problemu;
- ocena 2 – niskie zagrożenie problemem;
- ocena 3 – średnie zagrożenie problemem;
- ocena 4 – wysokie zagrożenie problemem.

W ten sposób oceny pozytywne dotyczy skali od 1 do 2, natomiast negatywne powyżej 2 do 4 w zależności od natężenia występowania zjawiska kryzysowego.

Badanie na terenie miejscowości Doły Biskupie

ocena degradacji społecznej

W obszarze degradacji społecznej mieszkańcy wskazują na kluczowe problemy:

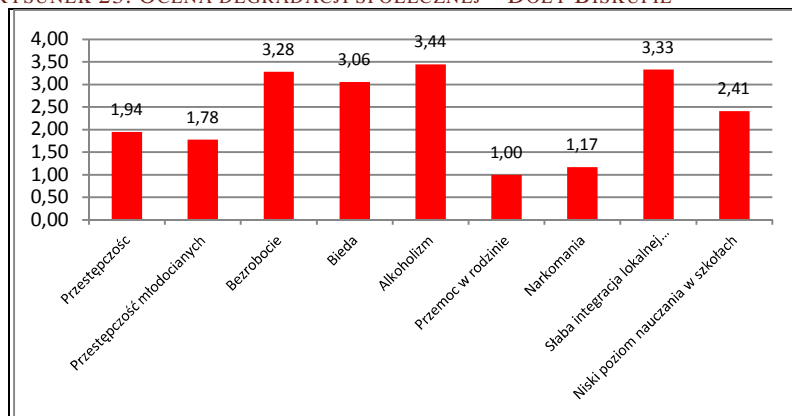
- alkoholizm - ocena 3,44;
- słaba integracja lokalnej społeczności – ocena 3,33;
- bezrobocie – ocena 3,28;
- bieda (ubóstwo) – ocena 3,06;
- niski poziom nauczania w szkołach – ocena 2,41.

Pozytywnie oceniane jest zagrożenie związane z:

- przestępczością – ocena 1,94;
- przestępczością wśród młodocianych – ocena 1,78;
- narkomanią – ocena 1,17;
- przemocą w rodzinie – ocena 1,0.

RYSUNEK 23. OCENA DEGRADACJI SPOŁECZNEJ – DOŁY BISKUPIE

Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

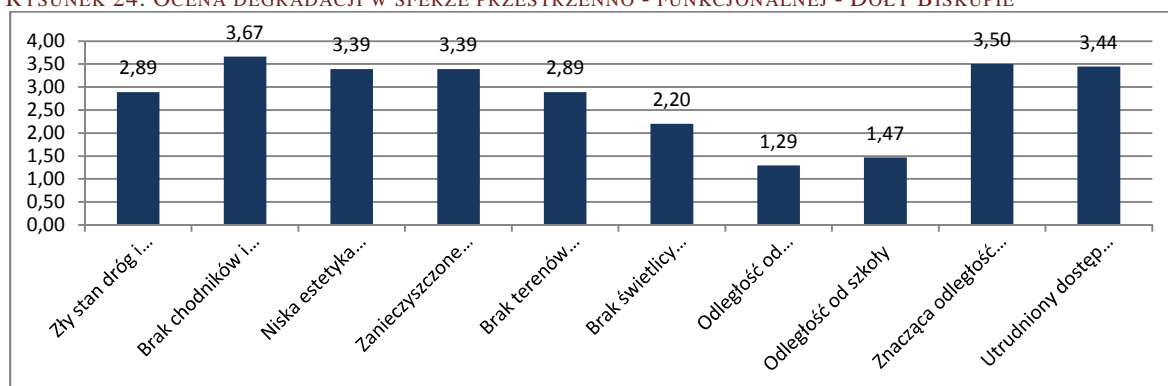
Do kluczowych problemów mieszkańcy zaliczają:

- brak chodników i ścieżek rowerowych – ocena 3,67;
- znacząca odległość od terenów rekreacyjnych, sportowych – ocena 3,5;
- utrudniony dostęp do usług zdrowotnych – ocena 3,44;
- niska estetyka otoczenia - niska jakość urządzeń małej architektury (np. ławki, place zabaw, śmietniki itp.) – ocena 3,39;
- zanieczyszczone ulice, trawniki, nieprzyjemne zapachy – ocena 3,39;
- zły stan dróg i chodników – ocena 2,89;
- brak terenów zielonych, rekreacyjnych, placów zabaw, boisk sportowych – ocena 2,89;
- brak świetlicy wiejskiej, remizy, biblioteki – ocena 2,2;

Pozytywnie oceniane jest:

- odległość od przedszkola – ocena 1,29;
- odległość od szkoły 1,47.

RYSUNEK 24. OCENA DEGRADACJI W SFERZE PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNEJ - DOŁY BISKUPIE

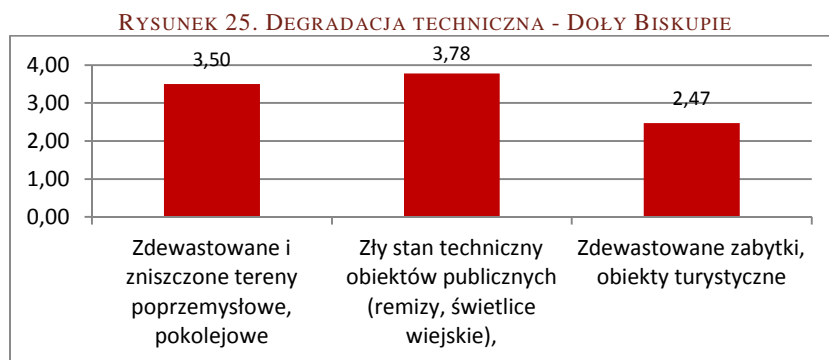

Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze technicznej

Mieszkańcy wskazują na problemy związane z :

- zdewastowanymi i zniszczonymi terenami przemysłowymi i kolejowymi – ocena 3,5;
- złym stanem technicznym obiektów publicznych (remizy, świetlice wiejskie) – ocena 3,78;
- zdewastowanymi zabytkami, obiektami turystycznymi – ocena 2,47.

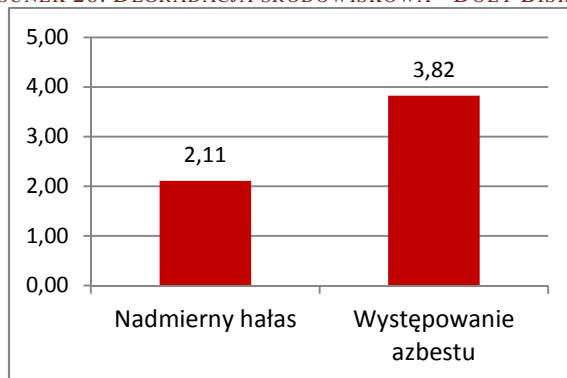
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze środowiskowej

W zakresie degradacji w sferze środowiskowej mieszkańcy wskazują na:

- występowanie azbestu – ocena 3,82;
- nadmierny hałas – ocena 2,11.

RYSUNEK 26. DEGRADACJA ŚRODOWISKOWA - DOŁY BISKUPIE

Źródło: badanie ankietowe;

Badanie na terenie miejscowości Nietulisko Duże

ocena degradacji społecznej

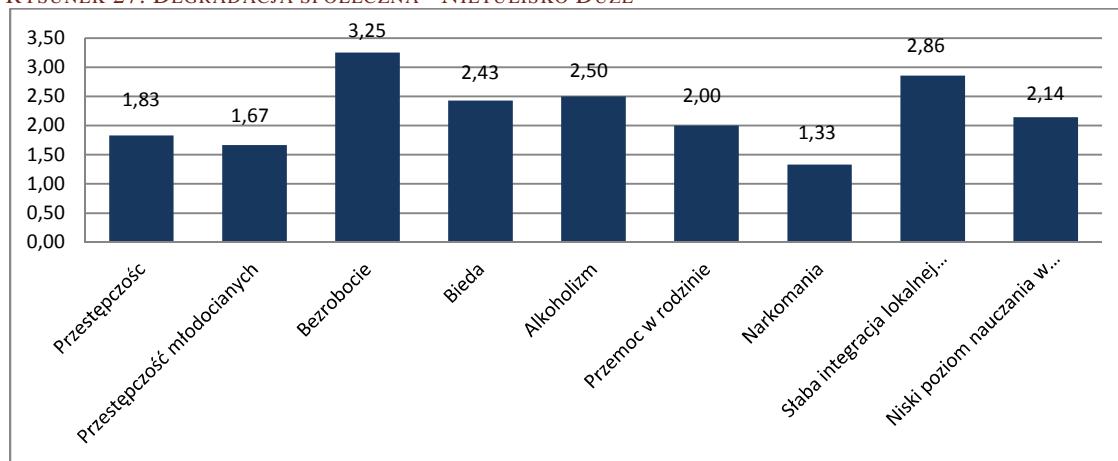
W obszarze degradacji społecznej mieszkańcy wskazują na kluczowe problemy:

- bezrobocie – ocena 3,25;
- alkoholizm – ocena 2,5;
- bieda – ocena 2,43;
- słaba integracja lokalnej społeczności – ocena 2,14.

Na niskim poziomie występowania oceniane są zjawiska:

- przemoc w rodzinie;
- przestępczość, w tym przestępczość małoletnich;
- narkomania.

RYSUNEK 27. DEGRADACJA SPOŁECZNA - NIETULISKO DUŻE

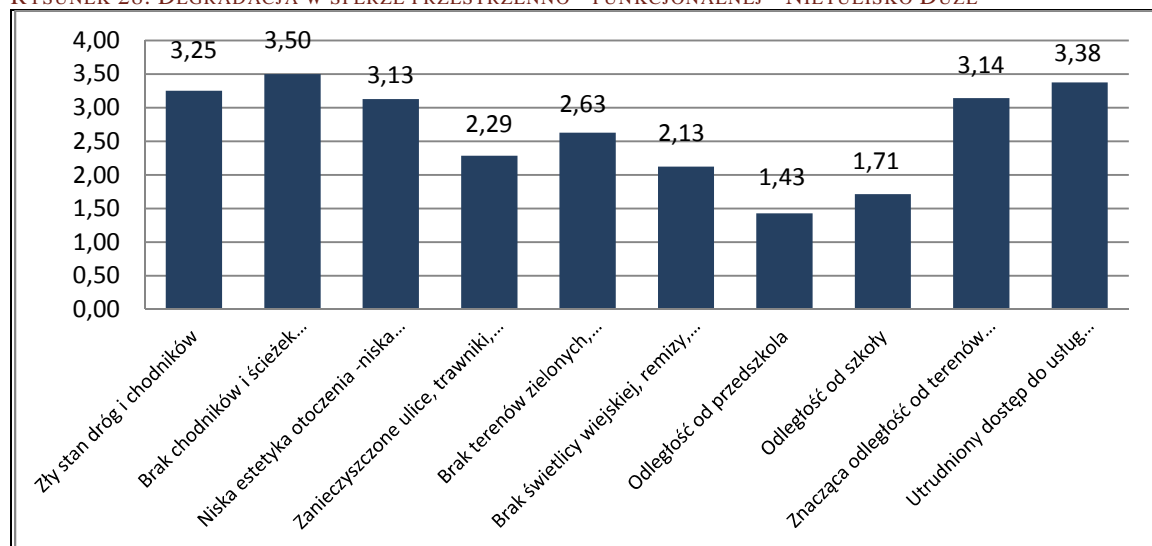
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

W ocenie degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej mieszkańcy wskazują na problemy:

- brak chodników i ścieżek rowerowych – ocena 3,5;
- utrudniony dostęp do usług zdrowotnych – ocena 3,38;
- zły stan dróg i chodników – ocena 3,25;
- znacząca odległość od terenów rekreacyjnych, sportowych – ocena 3,14;
- niska estetyka otoczenia -niska jakość urządzeń małej architektury (np. ławki, place zabaw, śmietniki itp.) – ocena 3,13;
- brak terenów zielonych, rekreacyjnych, placów zabaw, boisk sportowych – ocena 2,63;
- zanieczyszczone ulice, trawniki, nieprzyjemne zapachy – ocena 2,29;
- brak świetlicy wiejskiej, remizy, biblioteki – ocena 2,13.

RYSUNEK 28. DEGRADACJA W SFERZE PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNEJ - NIETULISKO DUŻE

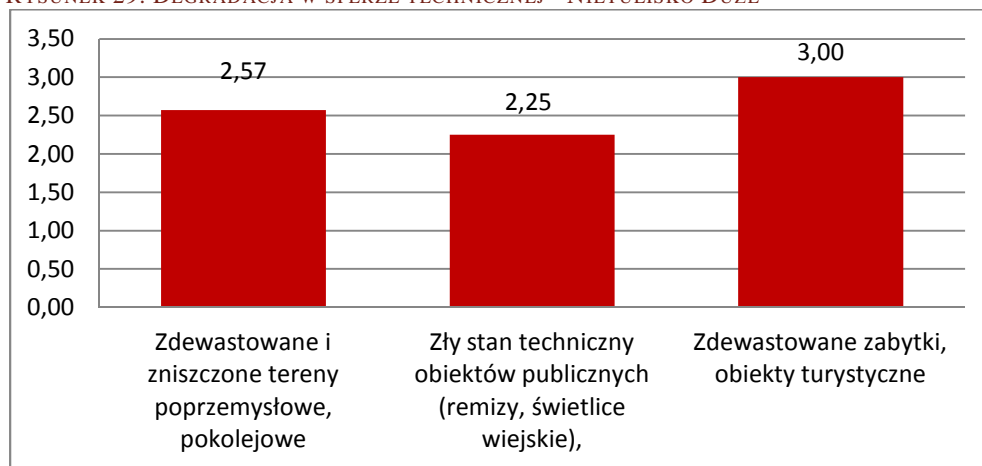
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze technicznej

Do kluczowych problemów mieszkańcy zaliczają:

- zdewastowane zabytki, obiekty turystyczne – ocena 3,0;
- zdewastowane i zniszczone tereny przemysłowe i pokolejowe – ocena 2,57;
- zły stan techniczny obiektów publicznych (remizy, świetlice wiejskie) – ocena 2,25.

RYSUNEK 29. DEGRADACJA W SFERZE TECHNICZNEJ - NIETULISKO DUŻE

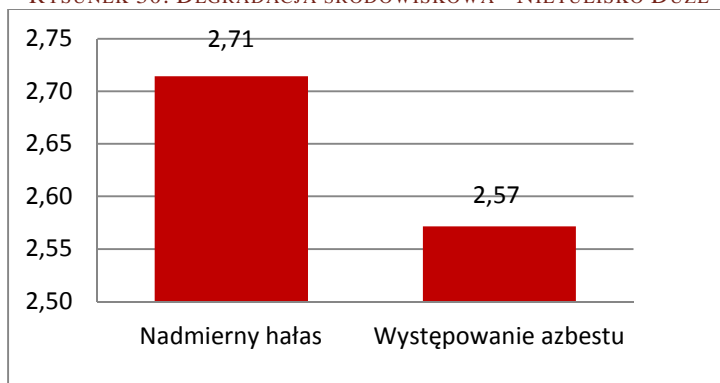
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze środowiskowej

W ocenie degradacji środowiskowej mieszkańcy definiują problemy w zakresie:

- nadmiernego hałasu – ocena 2,71;
- występowanie azbestu – ocena 2,57.

RYSUNEK 30. DEGRADACJA ŚRODOWISKOWA - NIETULISKO DUŻE

Źródło: badanie ankietowe;

Badanie na terenie Osiedla Kunów Piaski**Ocena degradacji w sferze społecznej**

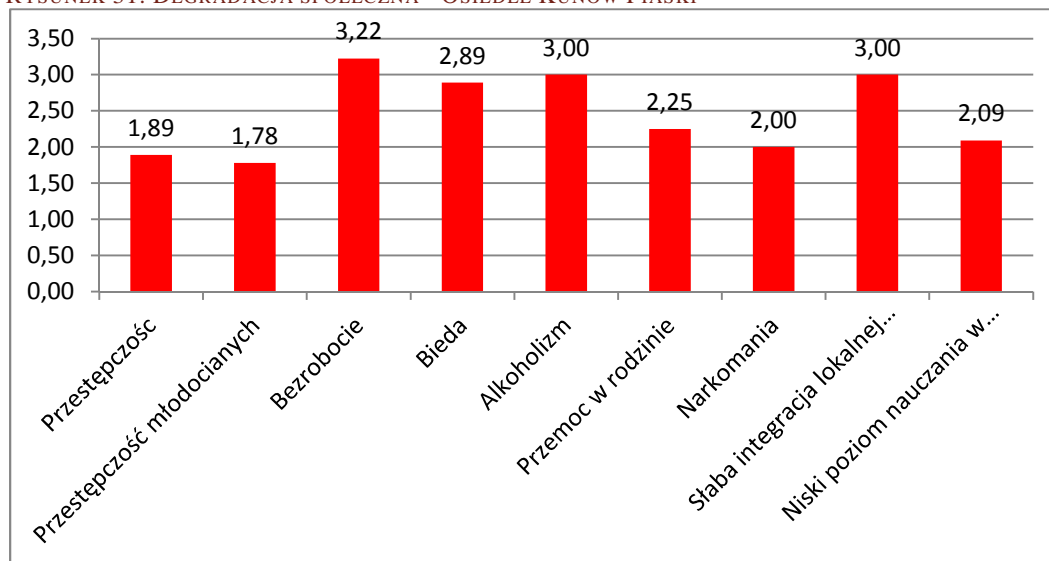
Do kluczowych problemów społecznych mieszkańcy zaliczają:

- bezrobocie – ocena 3,22;
- alkoholizm – ocena 3,00;
- słaba integracja lokalnej społeczności – ocena 3,00;
- bieda – ocena 2,89;
- przemoc w rodzinie – 2,25;
- niski poziom nauczania w szkołach – 2,09.

Korzystniej oceniane są zjawiska:

- narkomani;
- przestępczości;
- przestępczości młodocianych.

RYSUNEK 31. DEGRADACJA SPOŁECZNA - OSIEDLE KUNÓW PIASKI

Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

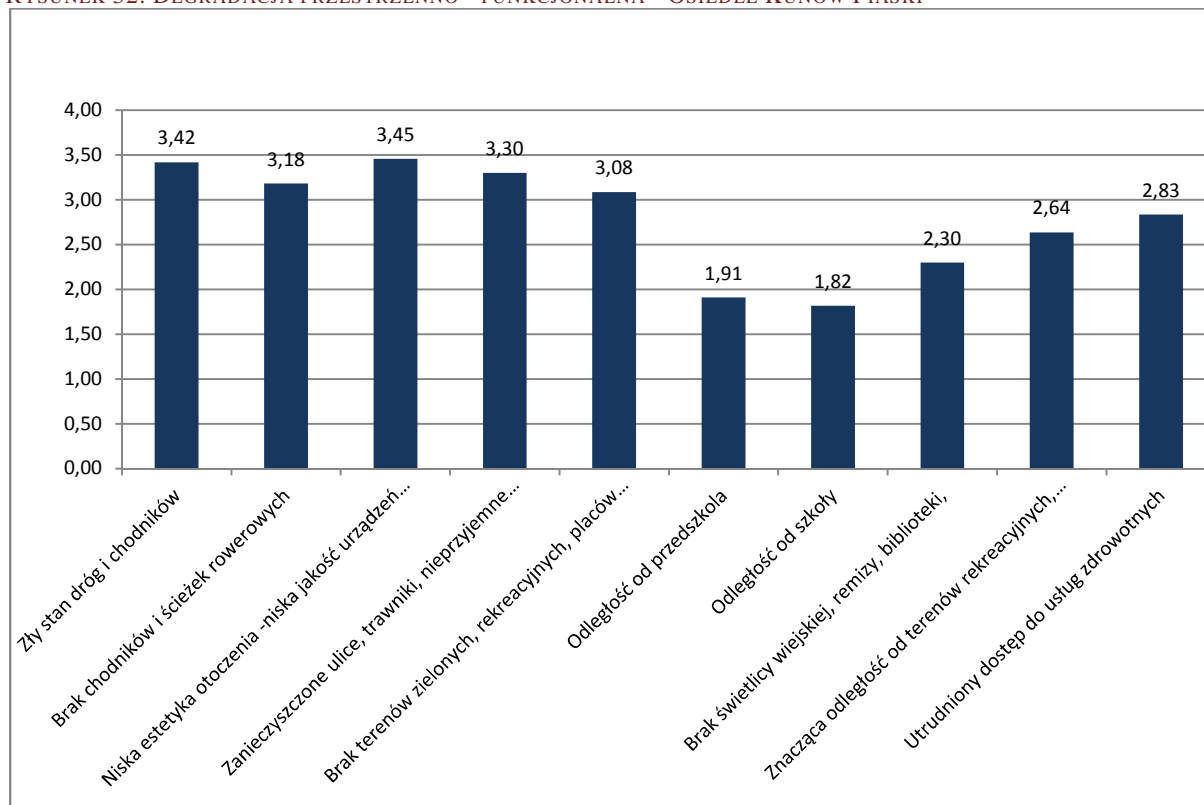
W ocenie degradacji w sferze przestrzenno – funkcjonalnej mieszkańcy wskazują na problemy:

- niska estetyka otoczenia -niska jakość urządzeń małej architektury (np. ławki, place zabaw, śmietniki itp.) – ocena 3,45;
- zły stan dróg i chodników – ocena 3,42;
- zanieczyszczone ulice, trawniki, nieprzyjemne zapachy – ocena 3,30;
- brak chodników i ścieżek rowerowych – ocena 3,18;
- brak terenów zielonych, rekreacyjnych, placów zabaw, boisk sportowych – ocena 3,08;
- utrudniony dostęp do usług zdrowotnych – 2,83;
- znacząca odległość od terenów rekreacyjnych, sportowych – 2,64;
- brak świetlicy wiejskiej, remizy, biblioteki – 2,3.

Korzystnie oceniane są:

- odległość od przedszkola;
- odległość od szkoły.

RYSUNEK 32. DEGRADACJA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA - OSIEDLE KUNÓW PIASKI

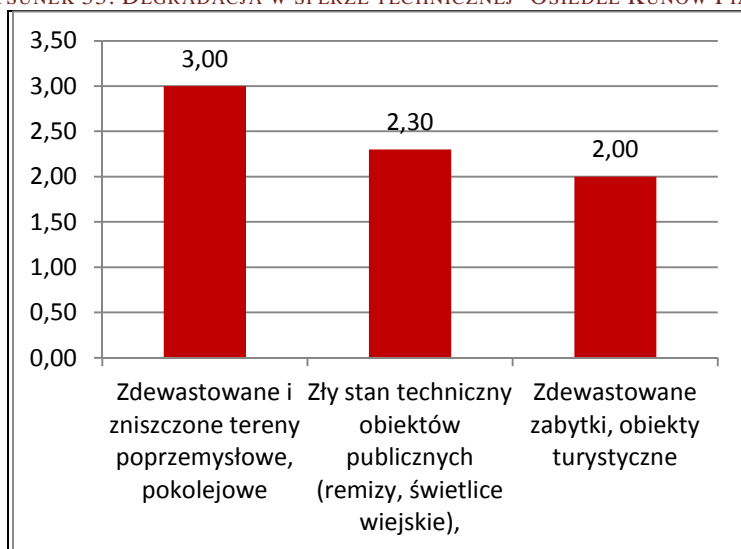
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze technicznej

Do kluczowych problemów mieszkańcy zaliczają:

- zdewastowane i zniszczone tereny przemysłowe i kolejowe – ocena 3,00;
- zły stan techniczny obiektów publicznych (remizy, świetlice wiejskie) – ocena 2,30.

RYSUNEK 33. DEGRADACJA W SFERZE TECHNICZNEJ- OSIEDLE KUNÓW PIASKI

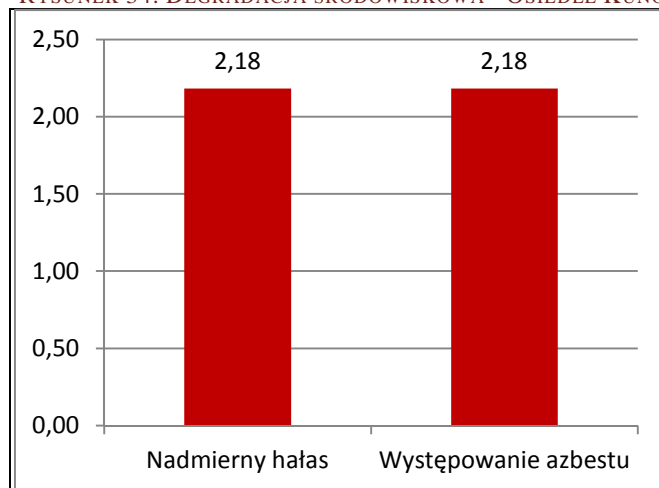
Źródło: badanie ankietowe;

Ocena degradacji w sferze środowiskowej

W ocenie degradacji środowiskowej mieszkańcy definiują problemy w zakresie:

- nadmiernego hałasu – ocena 2,18;
- występowanie azbestu – ocena 2,18.

RYSUNEK 34. DEGRADACJA ŚRODOWISKOWA - OSIEDLE KUNÓW PIASKI

Źródło: badanie ankietowe;

Przedstawiona analiza problemów uwidoczniała kluczowe zjawiska kryzysowe i bariery ograniczające rozwój obszaru rewitalizacji. W analizie widoczne są zarówno problemy społeczne, bezpośrednio dotyczące mieszkańców obszaru rewitalizacji, takie jak bezrobocie, czy ubóstwo, ale również problemy związane z jakością życia na wskazanym terenie i dostępnością do wymaganych usług publicznych.

Wskaźnikowa diagnoza społeczno – gospodarcza oceniająca poziom degradacji społecznej wskazała na kluczowe problemy obszaru rewitalizacji w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu nauczania i niskiej aktywności obywatelskiej, wyrażonej frekwencją wyborczą.

Zjawisko wysokiego poziomu bezrobocia na terenie obszaru rewitalizacji stanowi istotny problem społeczny, bowiem osoby bezrobotne z terenu rewitalizacji stanowią 29% ludności całej gminy, degradacja społeczna w zakresie problemu bezrobocia dotyczy mieszkańców całego obszaru rewitalizacji (Dołów Biskupich, Nietuliska Dużego i Osiedla Kunów Piaski). Liczba osób z terenu rewitalizacji, których dotyczy problem biedy i ubóstwa stanowi ponad 30% mieszkańców gminy, degradacją społeczną w obszarze ubóstwa objęci są mieszkańcy Dołów Biskupich, Nietuliska Dużego i Osiedla Kunów Piaski. Na obszarze Dołów Biskupich zdiagnozowano istotny problem mający wpływ na przedstawione powyżej zjawiska kryzysowe, jakim jest niski poziom nauczania. Wyniki ze sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej na terenie Dołów Biskupich wypadają niekorzystnie względem średniej dla gminy i średniej dla powiatu. Skutkuje to gorszymi warunkami przygotowania uczniów do zmieniających się wyzwań na rynku pracy.

Kolejnym istotnym problemem społecznym jest wysoki wskaźnik przestępczości, który w głównej mierze dotyczy obszary najgęściej zaludnione na terenie gminy, w tym mieszkańców sołectwa Nietulisko Duże i Osiedla Kunów Piaski. Wysoki wskaźnik interwencji i liczby przestępstw ogranicza poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, jest wynikiem patologii społecznych i elementem ubóstwa materialnego. Liczba zanotowanych interwencji na terenie rewitalizacji stanowi 33% ogólnej liczby dla całej gminy, natomiast liczba stwierdzonych przestępstw już prawie 52% ogólnej liczby dla całej gminy.

Degradacja społeczna obszaru rewitalizacji wyrażona jest również niską aktywnością obywatelską mieszkańców, którzy nie widzą szans poprawy swojej sytuacji, poprzez wprowadzane zmiany przez lokalny samorząd, czy zmiany ustawowe, systemowe wprowadzane przez administrację rządową. Mieszkańcy wykazują ograniczony poziom zaufania zarówno do władz lokalnych, jak

również władz krajowych. Wskaźnikiem tego jest niska frekwencja wyborcza, która poniżej średniej dla gminy w okresie analizy została odnotowana na terenie Nietuliska Dużego.

Niekorzystne zmiany społeczne i nakładające się zjawiska kryzysowe skutkują negatywnymi zmianami demograficznymi, które dotyczą migracji zarobkowej, niskim wskaźnikiem osiedlania się, czy przyrostu naturalnego, jak również wysokim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym, w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Degradacją demograficzną i stopniowym wyludnieniem się mieszkańców zagrożone są obszary Nietuliska Dużego i Osiedla Kunów Piaski. Mieszkańcy we wskazanych lokalizacjach nie widzą szans na zatrudnienie, osiedlanie się i zamieszkanie. Obszar rewitalizacji cechuje ujemny przyrost naturalny (-2), wysoki udział grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do grupy w wieku produkcyjnym 28,14 % (średnia dla gminy 26%) oraz ujemne saldo migracji (- 4). Skutkiem wskazanych problemów będzie stopniowe wyludnianie się mieszkańców z tych terenów i pogłębianie się kryzysów społecznych.

Analizę wskaźnikową potwierdza pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji. W badaniu ankietowym w obszarze problemów społecznych mieszkańcy obszaru rewitalizacji potwierdzali wysoki udział problemu bezrobocia i ubóstwa na całym analizowanym obszarze rewitalizacji. Dodatkowo wskazywali na problemy związane z alkoholizmem (Doły Biskupie, Nietulisko Duże, Osiedle Kunów Piaski), słabą integracją lokalnej społeczności (Doły Biskupie, Nietulisko Duże, Osiedle Kunów Piaski), co wynika z niskiej aktywności obywatelskiej i niskiego poziomu nauczania (Doły Biskupie, Osiedle Kunów Piaski). W przypadku Dołów Biskupich przedstawione problemy pokrywają się z analizą wskaźnikową. Mieszkańcy Osiedla Kunów Piaski wskazują również na istotny problem związany z przemocą w rodzinie.

Problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji wynikają ponadto z degradacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej analizowanego obszaru.

Degradacją gospodarczą zagrożone są obszary Dołów Biskupich i Nietuliska Dużego. Sytuacja i kondycja firm na tym terenie jest najmniej korzystna względem średniej dla całej gminy. W okresie 2012 – 2016 odnotowano ujemne saldo rejestrowanych firm w rejestrze CEiDG, co przekłada się na obniżający się poziom lokalnej przedsiębiorczości. Sytuacja kryzysowa w obszarze degradacji gospodarczej skutkuje problemem bezrobocia, ubóstwa i koniecznością migracji zarobkowej, poszukiwania zatrudnienia poza obszarem gminy. Obszar Dołów Biskupich i Nietuliska Dużego stanowi równocześnie swoisty potencjał do rozwoju przedsiębiorczości, opartej o posiadane zasoby kulturowo – historyczne. Dzisiaj analizowany potencjał turystyczny tego obszaru nie jest wykorzystywany, co wpływa na ograniczone możliwości rozwojowe lokalnej przedsiębiorczości.

Degradacją środowiskową zagrożony jest cały obszar rewitalizacji, na całym badanym terenie występują wyroby azbestowe negatywnie oddziałujące na zdrowie i życie mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji zinwentaryzowano 24,38% materiałów azbestowych z terenu całej gminy, wymagających usunięcia. Degradacja środowiskowa bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców, ogranicza zdolności rozwojowe obszarów, w szczególności tworząc bariery dla rozwoju mieszkalnictwa, czy zdolności i możliwości wykorzystania posiadanego potencjału w zakresie rozwoju turystyki. W badaniu ankietowym mieszkańcy potwierdzali problem zagrożenia azbestem, dodatkowo wskazywali na problem nadmiernego hałasu. Przedstawione problemy środowiskowe tworzą istotną barierę dla rozwoju społeczno – gospodarczego analizowanego obszaru rewitalizacji.

Kolejnym analizowanym czynnikiem wpływającym na marginalizację obszaru rewitalizacji jest degradacja przestrzenno – funkcjonalna, która wiąże się z ograniczeniem dostępności mieszkańców do w pełni funkcjonalnej infrastruktury publicznej, czy wymaganej oferty usług publicznych służących bezpośrednio mieszkańcom. Zgodnie z wytycznymi zjawiska kryzysowe w analizowanej sferze mogą obejmować niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług publicznych lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów ogólnodostępnych – publicznych. Analizę degradacji przestrzenno – funkcjonalnej oparto o badanie dostępności mieszkańców, przedsiębiorców do funkcjonalnej infrastruktury komunikacyjnej. W tym obszarze degradacją objęty jest cały teren rewitalizacji. Stan i jakość dróg publicznych na obszarze rewitalizacji występuje zdecydowanie poniżej średniej dla całej gminy. Na terenie rewitalizacji znajduje się najwięcej dróg wymagających remontu. W szczególności dotyczy to terenu Osiedla Kunów Piaski, na którym kiepska jakość dróg lokalnych ogranicza rozwój przedsiębiorczości. Niska dostępność do funkcjonalnej infrastruktury

komunikacyjnej wpływa bezpośrednio na jakość codziennego życia mieszkańców, przekłada się również w sposób ograniczający kluczowe dla rozwoju gminy sektory: przedsiębiorczość, środowisko, usługi publiczne, rozwój społeczny i demograficzny. W pogłębionej analizie mieszkańcy obszaru rewitalizacji w ramach degradacji przestrzenno – funkcjonalnej wskazywali na problemy związane z niską dostępnością lub brakiem chodników i ścieżek rowerowych, znaczącą odległością od terenów rekreacyjnych, sportowych, utrudnionym dostępem do usług zdrowotnych, niską estetyką otoczenia, niską jakością urządzeń małej architektury (np. ławki, place zabaw, śmietniki itp.), zanieczyszczonymi ulicami, trawnikami, nieprzyjemnym zapachem, złym stanem dróg i chodników, co potwierdza analizę ilościową, niską dostępnością lub brakiem terenów zielonych, rekreacyjnych, placów zabaw, boisk sportowych oraz niską dostępnością lub brakiem świetlic wiejskich, remiz, biblioteki. Pozytywnie oceniana była dostępność i odległość od placówek przedszkolnych i szkół.

Ostatnim elementem analizy wskazującym na problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji jest degradacja techniczna, wyrażona dostępnością do podstawowej infrastruktury komunalnej, w tym przypadku w dostępie do sieci kanalizacyjnej, jako elementu warunkującego dostępność do podstawowej infrastruktury technicznej na terenie miasta i gminy Kunów. Niski wskaźnik dostępności do sieci kanalizacyjnej dotyczy mieszkańców miejscowości Doły Biskupie, do której nie doprowadzono jeszcze sieci kanalizacyjnej. Efektem jest marginalizacja i degradacja społeczna tego obszaru, bezpośrednio skutkującą niższym poziomem życia. Degradacja techniczna stanowi również istotną barierę rozwojową tego terenu, w szczególności w obszarze mieszkalnictwa i rozwoju demograficznego. Degradacja techniczna obejmuje również degradację i stopniową dewastację obiektów historyczno – kulturowych mających wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy obszaru rewitalizacji i obszaru gminy, jako ważnych obiektów z potencjałem do turystycznego wykorzystania. Na terenie Dołów Biskupich degradacja techniczna dotyczy stopniowej dewastacji zespołu przemysłowego dawnej fabryki tektury "Witulini" z pocz. XX w., której głównymi współwłaścicielami byli rodzice Witolda Gombrowicza. Na terenie Nietuliska Dużego w stanie zdegradowanym znajdują się ruiny walcowni żelaza wchodzącej w skład Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, będącego świadectwem dobrze rozwijającego się przemysłu z pierwszej połowy XIX. Obszar walcowni stanowi jednocześnie historyczne tereny poprzemysłowe, po byłym Staropolskim Okręgu Przemysłowym. W stanie zdegradowanym znajdują się również monumentalne ruiny wzniesionych w panującym ówczesnie stylu klasycystycznym hal, ciekawie rozplanowane osiedle mieszkaniowe dla pracowników, budynek zarządu (obecnie szkoła) oraz pozostałości dawnego ujęcia wodnego. Przedstawiona degradacja techniczna stanowi zarówno element obniżania się estetyki miejsc publicznych, jak również element utraty podstawowych walorów i dewastacji mocnych stron obszaru, związanego z potencjałem turystycznym, będącym szansą do zmiany niekorzystnej sytuacji społecznej na terenie rewitalizacji.

Przedstawione powyżej zjawiska kryzysowe wywierają kluczowy wpływ na sytuację społeczno – gospodarczą, marginalizację i depopulację obszaru rewitalizowanego. Degradacja gospodarcza, środowiskowa, techniczna i przestrzenno – funkcjonalna skutkuje degradacją społeczną, problemami, które bezpośrednio dotyczą mieszkańców, w szczególności problemem bezrobocia i ubóstwa. Analizowany obszar rewitalizacji o określonych i zdefiniowanych zjawiskach kryzysowych, posiada również istotne walory, które mogą stanowić swoistą szansę wydzwignięcia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Zaplanowane działania, ściśle odpowiadające przedstawionym problemom, będą skutkować pozytywną zmianą sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji, terenów Dołów Biskupich, Nietuliska Dużego i Osiedla Kunów Piaski.

4. Potencjał obszaru rewitalizacji

Do szans rozwojowych obszaru rewitalizacji należą:

- wydzielone obszary rozwoju gospodarczego – „kunowski obszar gospodarczy” – Osiedle Kunów Piaski;
- działające przedsiębiorstwa i ich wpływ na rozwój społeczno – gospodarczy gminy na terenie obszaru gospodarczego;
- bliskie i dogodne położenie przy trasie krajowej Nr 9;
- centralne położenie na terenie gminy;

- zabytki kultury materialnej o wysokim znaczeniu historycznym: ruiny XIX wiecznej walcowni żelaza w Nietulisku Dużym, zespół przemysłowy dawnej fabryki „Witulini”, którego głównymi współwłaścicielami byli rodzice Witolda Gombrowicza;
- dobra infrastruktura edukacyjna na terenie rewitalizacji, w szczególności na obszarze Osiedla Kunów Piaski,
- dobre skomunikowanie z pozostałą częścią miasta;
- bliskie położenie przy ośrodku miejskim Ostrowiec Świętokrzyski.

5. Planowane rezultaty rewitalizacji

- rozwój potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji, podniesienie warunków infrastrukturalnych do rozwoju gospodarczego;
- wzrost jakości infrastruktury publicznej;
- obniżenie poziomu bezrobocia i ubóstwa;
- powstanie nowych zakładów pracy i nowych miejsc pracy;
- wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowo – przyrodniczego na potrzeby rozwoju turystyki;
- podniesienie dostępności do podstawowych usług publicznych;
- stworzenie nowych produktów turystycznych.

WIZJA
ROZWOJU OBSZARU
REWITALIZACJI

V. Określenie wizji i celów prowadzonej rewitalizacji

1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

WIZJA ROZWOJU OBSZARU REWITALIZACJI

Wizja stanu obszaru po procesie rewitalizacji związana jest z rozwojem gospodarczym opartym o posiadany potencjał do rozwoju turystyki ponadlokalnej i rozwoju przedsiębiorczości, podstawowych mechanizmów rozwoju lokalnej gospodarki.

Stanem oczekiwanym w procesie rewitalizacji jest dostępność osób wykluczonych społecznie z podstawowych usług socjalnych i zdrowotnych. Obszar rewitalizacji to miejsce rozwoju gospodarczego, turystycznego, zapewniające opiekę dla osób wykluczonych społecznie z dostępem do wymaganej infrastruktury publicznej i usług publicznych.

2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Celem strategicznym Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów jest podniesienie jakości życia mieszkańców na zdiagnozowanych obszarach zdegradowanych, poprzez realizację zintegrowanych, wzajemnie się uzupełniających i zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Celem LPR jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i eliminowanie negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych prowadzących do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Rewitalizacja prowadzona będzie w wymiarze społecznym, uwzględniając przeciwdziałanie i marginalizację zjawisk społecznych, w wymiarze gospodarczym, tworząc strefę aktywności gospodarczej i wspierając rozwój przedsiębiorczości, a także w wymiarze infrastrukturalnym, wychodząc naprzeciw degradacji przestrzeni publicznej, w obszarach degradacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej i technicznej.

Rewitalizacja prowadzona będzie na zdiagnozowanym i ściśle określonym obszarze zdegradowanym na terenie Miasta i Gminy Kunów. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne tworzą kompleksowy program wsparcia prowadzący do ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych występujących na wskazanym terenie, a w ten sposób prowadząc do wyprowadzenia wskazanego obszaru z sytuacji stanu kryzysowego. Projekty dotyczą zarówno przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom na obszarze rewitalizacji, jak również wykorzystania potencjału i walorów obszaru rewitalizowanego.

CEL NADRZĘDNY

Podniesienie jakości życia mieszkańców na zdiagnozowanych obszarach zdegradowanych Miasta i Gminy Kunów, przeciwdziałanie problemom społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno – funkcjonalnym i technicznym, realizując zintegrowane i zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele szczegółowe LPR:**Cel Nr 1. Rozwój przedsiębiorczości na terenie rewitalizacji i wzrost zatrudnienia (obniżenie poziomu bezrobocia)****Kierunki działań:**

- rozwój terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod działalność gospodarczą;
- tworzenie nowej oferty gospodarczej;
- podniesienie potencjału kunowskiego obszaru gospodarczego;
- rozwój ekonomii społecznej;
- organizacja szkoleń i kursów;
- doradztwo zawodowe;
- tworzenie partnerstw pomiędzy samorządem, przedsiębiorcami i organizacjami społecznymi;
- wykorzystanie dziedzictwa kulturowo – przyrodniczo - historycznego na potrzeby rozwoju przedsiębiorczości i budowy komercyjnej oferty turystycznej.

Cel Nr 2. Rozwój usług socjalnych na rzecz rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększenie dostępności do usług socjalnych i zdrowotnych dla osób z grupy wykluczenia społecznego**Kierunki działań:**

- tworzenie zespołu asysty rodzinnej;
- organizacja warsztatów edukacyjnych;
- tworzenie centrum wsparcia dziennego;
- budowanie spójnego systemu wsparcia rodzin;
- budowa świetlicy środowiskowo – profilaktycznej;
- organizacja zajęć dla dzieci z rodzin patologicznych, wykluczonych społecznie;
- poradnictwo;
- podnoszenie kwalifikacji pracowników socjalnych;
- rozwój budownictwa socjalnego dla mieszkańców;
- zwiększenie dostępności mieszkańców do placówek socjalnych;
- tworzenie programów dla grup wykluczonych społecznie, m.in. seniorów;

Cel Nr 3. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowo – historycznego na potrzeby utworzenia nowej rozwojowej oferty turystycznej

- tworzenie nowej oferty turystycznej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
- budowa nowej oferty turystycznej w oparciu o posiadane walory historyczno – kulturowe;
- rozwój małej gastronomii;
- rozwój turystyki edukacyjnej i historycznej;
- rozwój infrastruktury rekreacyjnej;
- budowa ścieżek rowerowych, edukacyjnych, pieszych;
- zachowanie zabytków dziedzictwa kulturowo – historycznego wpisanych do Rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- stworzenie bazy turystycznej;
- rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki;

Cel Nr 4. Rozwój aktywności mieszkańców w obszarze edukacji i kultury

- rozwój usług i form aktywności kulturalnej;
- organizacja wydarzeń kulturalnych integrujących i aktywizujących mieszkańców;
- organizacja pikników integracyjnych, pobudzających mieszkańców do działania;
- warsztaty edukacyjne, plastyczne, muzyczne i inspirujące do rozwoju;
- rozbudowa infrastruktury kulturalnej;

Cel Nr 5. Pobudzanie mieszkańców do aktywności i wspólnego działania.

- wspieranie działania organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju obszarów rewitalizowanych;
- tworzenie partnerstw na rzecz wspólnego działania i rozwoju;
- organizacja wydarzeń rekreacyjno - kulturalnych aktywizujących mieszkańców.

Cel Nr 6. Rozwój podstawowych usług publicznych na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców.

- nadanie nowych funkcji publicznym budynkom zdegradowanym, zdewastowanym;
- rozwój infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej;
- podniesienie warunków kształcenia;
- podniesienie warunków realizacji usług socjalnych i zdrowotnych;
- podniesienie warunków realizacji działań publicznych, w tym w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym;

Cel Nr 7. Przeciwdziałanie zmianom klimatu i ochrona środowiska

- projekty termomodernizacyjne
- rozwój OZE;
- zmiana świadomości mieszkańców i edukacja ekologiczna.

3. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych**LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PODSTAWOWYCH**

Przedsięwzięcie Nr 1	
Tytuł projektu	Rewitalizacja zdegradowanych terenów przemysłowych po byłej Fabryce Maszyn Rolniczych AGROMET w Kunowie
Cel projektu	Poprawa infrastruktury na terenie poprzemysłowym.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Osiedle Kunów Piaski
Zakres planowany	Zlikwidowanie starej kompresorowni i budowa myjni dla samochodów ciężarowych i osobowych wraz z zagospodarowaniem terenu - około 3 stanowiska. Przebudowa istniejącej sieci wodociągowej - około 2,00 km, kanalizacji sanitarnej - około 2,00 km oraz kanalizacji burzowej - około 0,50 km. Przebudowa i odtworzenie układu komunikacyjnego wraz z zagospodarowaniem terenu - około 1,5 km. Rewitalizacja usprawni i poprawi układ komunikacyjny.
Rezultaty	- podniesienie potencjału gospodarczego, rozwój potencjału kunowskiego obszaru gospodarczego; - powstanie nowych miejsc pracy i powstanie nowych zakładów pracy.
Monitoring	- umowy o pracę; - liczba zarejestrowanych i działających podmiotów w obszarze rewitalizacji – raport;
Budżet projektu	4 000 000,00 PLN, w tym 3 800 000,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020, budżet Miasta i Gminy Kunów

Przedsięwzięcie Nr 2	
Tytuł projektu	Rewitalizacja terenu walcowni w Nietulisku Dużym
Cel projektu	Poprawa infrastruktury turystycznej.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów, Powiat Ostrowiecki, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”
Miejsce realizacji	Nietulisko Duże
Zakres planowany	Zakres projektu obejmuje zabezpieczenie ruin starej walcowni dla turystycznego udostępnienia osobom zwiedzającym. Przygotowanie infrastruktury służącej aktywizacji przestrzeni terenu zabytkowego. Przeznaczenie części terenu w celu rekonstrukcji starożytnej osady związanej z hutnictwem. Remonty obiektów starej walcowni, które będą nawiązywały do działalności produkcyjnej Staropolskiego Okręgu Przemysłowego.

Przewiduje się podjęcie działań służących rewitalizacji terenu dawnej walcowni powstałej z inicjatywy Stanisława Staszica (1816), której budowa finansowana była przez księcia Ksawerego Druckiego – Lubeckiego i Bank Polski (1833-1846), a następnie zniszczonej przez powódź w roku 1903. Obecnie pozostałości budynków użytkowane są przez Szkołę Podstawową im. Stanisława Staszica w Nietulisku oraz pozostawione jako trwała ruina na terenie będącym własnością Skarbu Państwa. Dawny zbiornik wodny i wyspa są nieużytkami we władaniu Gminy Kunów.

1. Projektowane działanie obejmowałoby część terenu wpisanego do rejestru zabytków, położoną na południowy-zachód od DK nr 9, będącą obecnie we władaniu Skarbu Państwa (dz. nr ewid. 686/5) i Gminy Kunów (dz. nr ewid. 686/2, 686/7, 687, 693, 677, 686/6). W działaniu pośrednio, na zasadzie współpracy uczestniczyłaby szkoła (dz. nr ewid. 686/8).

2. Pod względem formalnym najkorzystniejsza dla możliwości aplikowania o środki służące działaniu byłoby przekazanie we władanie Gminy Kunów terenów zarządzanych obecnie przez Starostwo Powiatowe w Ostrowcu Świętokrzyskim (dz. nr ewid. 685/5 będąca własnością Skarbu Państwa), a następnie określenie formy użyczenia całości terenów, poza gruntem zarządzanym przez szkołę (dz. nr ewid. 686/8), dla stowarzyszenia (np. długoletnia dzierżawa). Użyczenie może być uwarunkowane podjęciem przez stowarzyszenie konkretnych działań określonych w akcie notarialnym.

3. Rewitalizacja obejmowałaby dwa główne nurty związane z charakterystyką terenu Nietuliska Fabrycznego:

- Przygotowanie projektu i zabezpieczenie pozostałości architektonicznych dawnej walcowni oraz zwiększenie dostępności ruin dla turystów.
- Zagospodarowanie dawnego zbiornika wodnego i wyspy w formie ekspozycji terenowej obrazującej różne oblicza zdobyczy cywilizacyjnych związanych ze starożytnym hutnictwem świętokrzyskim i okresem rzymskim, w tym porównania cywilizacji śródziemnomorskiej do warunków życia codziennego na terenie tzw. *Barbaricum*.

4. Pierwszy nurt działań uwarunkowany będzie od wytycznych uzyskanych od Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ŚWKZ) i ukierunkowany na zachowawcze działania zmierzające do uczynienia struktur zabytkowych i ich ekspozycję dla potrzeb turystycznych.

5. Drugi nurt nawiązywać będzie do modelu wypracowanego w ramach autorskiego projektu Świętokrzyskiego Stowarzyszenia Dziedzictwa Przemysłowego (ŚSDP) pn. „Człowiek i Żelazo w pierwszych wiekach naszej ery”, jednak tym razem forma działania ulegnie znacznej modyfikacji. Poszczególne etapy rekonstrukcji prowadzone byłyby wyłącznie przy użyciu sił i środków dostępnych w starożytności tzn. poza pozyskanie z zewnątrz materiałów i ich transportem, wszelkie prace wykonywane byłyby metodami znanymi na podstawie źródeł archeologicznych i historycznych – bez użycia nowoczesnych narzędzi. Założeniem projektu jest bowiem włączenie do tych działań wolontariuszy z terenu gminy, otwartych na taką formę edukacji oraz aranżacja poszczególnych etapów z udziałem zwiedzających, dla których byłyby one formą warsztatów, umożliwiających praktyczne zaznajomienie się z antycznymi technologiami, zarówno z terenu dawnych prowincji rzymskich, jak i obecnych ziem polskich. W Europie znany jest dotychczas jeden realizowany w podobny sposób projekt, dotyczący jednak okresu średniowiecza, zatem całe działanie, przewidziane jako program wieloletni, będzie posiadało unikatowy charakter. Nurt ekspozycyjno –

	<p>edukacyjny będzie również wymagał uzgodnień z ŚWKZ, jednak mogą być one podzielone na etapy i większość z nich będzie posiadało charakter innych działań przy zabytku, a nie prac budowlanych.</p> <p>Zaplecze kadrowe ŚSDP wliczając jego współpracowników oraz dotychczasowe doświadczenia i posiadany sprzęt, pozwalają na rzetelne przygotowanie obu nurtów rewitalizacji obiektu oraz zwiększenie jego znaczenia dla lokalnej społeczności i regionu.</p>
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie oferty turystycznej; - utworzenie nowych miejsc pracy; - podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - umowy o pracę; - liczba zarejestrowanych i działających podmiotów w obszarze rewitalizacji, oferta turystyczna – raport;
Budżet projektu	3 500 000,00 PLN, w tym 3 325 000,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020, budżet Miasta i Gminy Kunów

Przedsięwzięcie Nr 3

Tytuł projektu	Utworzenie świetlicy środowiskowej dla mieszkańców - Doły Biskupie, poprzez remont budynku remizy strażackiej.
Cel projektu	<p>Ułatwienie dostępu i podnoszenie jakości usług społecznych poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - profilaktykę społeczną skierowaną do dzieci i rodzin w ramach działalności placówek wsparcia dziennego - świetlicy środowiskowej; - zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, opieka nad dziećmi i młodzieżą, działalność koła gospodyń wiejskich, edukacja społeczna i obywatelska, konsultacje i debaty, przygotowanie i wsparcie indywidualnych działań i programów środowiskowych.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Doły Biskupie
Zakres planowany	Miejscowość Doły Biskupie to tzw. Doły - Dolne czyli Witulin, tu znajduje się centrum kultury zlokalizowane w szkole, natomiast świetlica środowiskowa to Doły Górne – tam jest remiza strażacka, którą należy dostosować do jeszcze jednego celu - świetlicy środowiskowej. Budynek ten będzie spełniał dwa zadania, które będą integrować mieszkańców w tamtym terenie – w miejscu ich zamieszkania. Pełnił będzie funkcje remizy strażackiej oraz świetlicy środowiskowej dla mieszkańców.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - integracja i aktywizacja mieszkańców; - wsparcie rodzin i edukacji uczniów; - opieka socjalna.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze świetlicy - raport; - liczba zajęć – raport;
Budżet projektu	150 000,00 PLN, w tym 142 500,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020, budżet Miasta i Gminy Kunów

Projekty EFS – komplementarne do działań inwestycyjnych

EFS

Przedsięwzięcie Nr 4	
Tytuł projektu	Utworzenie spółdzielni socjalnej – aktywizacja osób bezrobotnych.
Cel projektu	Stworzenie możliwości zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Obszar rewitalizacji
Zakres planowany	<p>Działanie obejmuje zainicjowanie i wsparcie w zakresie powstania podmiotu ekonomii społecznej, którego działalność opierać się będzie na tworzonej ofercie turystycznej i gospodarczej obszaru rewitalizacji.</p> <p>Tworzona spółdzielnia socjalna będzie mogła opierać się na prowadzeniu utworzonej myjni samochodów ciężarowych i osobowych w ramach rewitalizacji gospodarczej obszaru zdegradowanego. Oferta spółdzielni obejmować będzie również możliwość prowadzenia działalności gospodarczej w obszarze tworzonej nowej oferty turystycznej, związanej z rewitalizacją terenu walcowni w Nietulisku Dużym. Do działań spółdzielni w tym zakresie będzie prowadzenie działalności turystycznej, gastronomicznej lub noclegowej. W ramach projektu przewiduje się stworzenie spółdzielni lub spółki o wymiarze socjalnym, do której wejdzie 5 osób z grupy wykluczenia społecznego.</p> <p>Zakres projektu obejmuje część inwestycyjną związaną z nabyciem niezbędnego sprzętu i wyposażenia, robotami budowlanymi, jak również wsparciem pomostowym na pierwszy rok działania podmiotu ekonomii społecznej.</p> <p>Projekt realizowany będzie w ramach projektu systemowego we współpracy z Świętokrzyskim Ośrodkiem Wspierania Ekonomii Społecznej.</p>
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie 5 nowych miejsc pracy; - aktywizacja osób bezrobotnych; - wsparcie osób zagrożonych degradacją społeczną; - aktywizacja obszaru zdegradowanego.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - liczba stworzonych miejsc pracy w ramach ekonomii społecznej (umowa podmiotu, umowa o pracę) - liczba powstałych podmiotów ekonomii społecznej (umowa podmiotu);
Budżet projektu	176 000,00 PLN, w tym 110 000,00 PLN dotacji inwestycyjnej oraz 66 000,00 PLN wsparcia pomostowego z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020 - Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej.

Przedsięwzięcie Nr 5	
Tytuł projektu	Utworzenie świetlicy środowiskowej w budynku remizy strażackiej w Dołach Biskupich.
Cel projektu	Aktywizacja osób bezrobotnych.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Doły Biskupie

Zakres planowany	<p>Projekt obejmuje stworzenie świetlicy środowiskowej prowadzącej działania w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej osób wykluczonych społecznie, w szczególności w zakresie powrotu na rynek pracy. Działania świetlicy obejmować będą kompleksową i zindywidualizowaną aktywizację społeczno – zawodową wykorzystującą w zależności od potrzeb elementy aktywizacji edukacyjnej, społecznej i zawodowej, w tym obejmującą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kursy, szkolenia i inne zajęcia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych; - terapię oraz poradnictwo indywidualne i grupowe (w tym psychologiczne i psychospołeczne) wspierające umiejętności społeczne i zawodowe umożliwiające powrót do życia społecznego, w tym aktywizację zawodową i powrót na rynek pracy; <p>W ramach projektu przewiduje się objęcie wsparciem 20 osób bezrobotnych z terenu obszaru rewitalizacji, w ramach którego uczestnicy projektu skorzystają z możliwości odbycia kursu czy szkolenia zawodowego dostosowanego indywidualnie do potrzeb i możliwości danej osoby, jak również skorzystają z indywidualnego doradztwa zawodowego.</p> <p>Kursy i szkolenia dobierane będą na podstawie predyspozycji danej osoby, ale również w nawiązaniu do tworzonej oferty turystycznej i gospodarczej obszaru rewitalizacji. Gmina w procesie rewitalizacji tworzy ofertę dla rozwoju i aktywizacji zawodowej mieszkańców z obszaru rewitalizacji.</p> <p>Projekt obejmuje realizację kosztów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - biuro obsługi projektu (okres trwania 12 miesięcy); - organizacja/współfinansowanie kursów, szkoleń dla 20 uczestników; - doradztwo zawodowe dla 20 uczestników projektu.
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - nabycie nowych umiejętności zawodowych przez 20 uczestników projektu; - 20 osób skorzysta z indywidualnego doradztwa zawodowego; - aktywizacja osób bezrobotnych; - wsparcie osób zagrożonych degradacją społeczną; - aktywizacja obszaru zdegradowanego.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z oferty (lista obecności); - liczba zajęć – raport;
Budżet projektu	135 600,00 PLN, w tym 115 260,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020 – działanie 9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie (projekty konkursowe) oraz wkład własny Miasta i Gminy Kunów w kwocie 20 340,00 PLN
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020 - działanie 9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie (projekty konkursowe).

LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ UZUPEŁNIAJĄCYCH

Przedsięwzięcie Nr 6	
Tytuł projektu	Zabezpieczenie i przebudowa obiektów gospodarczych dawnej walcowni żelaza w Nietulisku Fabrycznym z dostosowaniem ich do funkcji

	turystycznych i kulturalnych.
Cel projektu	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie i zabezpieczenie obiektów gospodarczych, zabytków techniki o dużej wartości naukowej i randze dokumentu historycznego; - wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego i turystycznego Staropolskiego Okręgu Przemysłowego; - korzystny wpływ na gospodarkę lokalną i regionalną, poprzez wzrost ruchu turystycznego i rozwój ekoturystycznej działalności gospodarczej.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów, Stowarzyszenie „Nietulisko nad Świśliną”
Miejsce realizacji	Nietulisko Duże
Zakres planowany	<p>Projekt realizowany będzie na terenie zabytkowego układu urbanistyczno – przemysłowego w Nietulisku Fabrycznym (Nietulisko Duże), w skład którego wchodziły: walcownia żelaza, układ wodny i osiedle fabryczne. Na osi podłużnej obiektu, nazywanej produkcyjną, umiejscowiono zbiornik wodny, kanał i budynek walcowni. Na osi poprzecznej, nazywaną komunikacyjną, wzniesiono zabudowania fabryczne (suszarnia, portiernia, wartownia, stajnia mała, budynek zarządu dyrekcji, budynek stajni i magazynu wyrobów).</p> <p>Projekt przewiduje przebudowę małej stajni na schronisko turystyczne i połączenie go z budynkiem zarządu, w którym mieści się szkoła podstawowa. Na parterze przewiduje się kuchnię, świetlicę, małą salę gimnastyczną i łazienki, na piętrze pokoje noclegowe i łazienki. Z kuchni, świetlicy i sali gimnastycznej będą mogli korzystać dzieci z przedszkola mieszczącego się w budynku portierni, jak również uczniowie szkoły i turyści. Przebudowie małej stajni towarzyszyć będzie konserwacja więźby dachowej budynku zarządu (szkoła) i wymiana pokrycia dachowego. Na dachu przebudowywanego budynku małej stajni zamontowane zostaną baterie słoneczne, które zmniejszą koszty utrzymania schroniska i szkoły.</p> <p>W ramach projektu przebudowany zostanie budynek stajni i magazynu wyrobów z dostosowaniem go do prowadzenia działalności kulturalnej. Zostaną zabezpieczone mury, wstawione otwory, wyrównane i wykonane trwałe podłoże, wykonane zadaszenie, wewnątrz budynku przewiduje się wykonanie łazienek, pomieszczenia do gry w squasha, świetlicę do spotkań i wydarzeń kulturalnych. Obiekt wykorzystywany będzie głównie w sezonie wiosna – lato. Zagospodarowany zostanie również teren wokół budynku.</p> <p>Przebudowa małej stajni i stajni z magazynem wyrobów spowoduje wykorzystanie wszystkich obiektów gospodarczych walcowni, nadania im nowych funkcji użytkowych. Stanowi to I etap rewitalizacji zabytkowej walcowni żelaza w Nietulisku Dużym. Odbiorcami projektu będą turyści, mieszkańcy gminy Kunów, uczniowie przedszkola i szkoły podstawowej.</p>
Rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie oferty turystycznej; - utworzenie nowego produktu turystycznego; - zachowanie zabytków dziedzictwa kulturowo – historycznego wpisanych do Rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; - wykorzystanie potencjału turystycznego na potrzeby rozwoju gospodarczego, - tworzenie nowych miejsc pracy, - powstanie nowych podmiotów gospodarczych;
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - umowy o pracę; - liczba zarejestrowanych i działających podmiotów w obszarze rewitalizacji – raport; - oferta turystyczna – raport;
Budżet projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. dokumentacja projektowa z koncepcją architektoniczną w drodze konkursu 400 000,00 PLN; 2. roboty budowlane 3 500 000,00 zł; 3. zakup środków trwałych i wyposażenia 320 000,00 zł; 4. nadzór inwestorski 120 000,00 zł;

	5. promocja 50 000,00 zł. Wartość całkowita zadania: 4 390 000,00 zł, w tym 4 170 500,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020 Działanie 4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Przedsięwzięcie Nr 7	
Tytuł projektu	Adaptacja budynku po byłym Zespole Szkół w Kunowie ul. Fabryczna 1
Cel projektu	Zwiększenie dostępności do usług społecznych.
Beneficjent	Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kunowie, Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Osiedle Kunów Piaski
Zakres planowany	Projekt realizowany będzie w budynku byłego Zespołu Szkół w Kunowie, który zlokalizowany jest pod adresem Kunów, ul. Fabryczna 1. Parter budynku zostanie dostosowany do potrzeb środowiskowego domu pomocy społecznej. Natomiast piętro budynku przebudowane na mieszkania socjalne dla mieszkańców. Odbiorcami powyższego projektu będą osoby starsze, dla których zostanie zorganizowany dom dziennego pobytu.
Rezultaty	- zwiększenie dostępności mieszkańców obszaru rewitalizacji do placówek socjalnych - Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej – Dziennego Pobytu;
Monitoring	- liczba osób objętych opieką (umowy, raporty) - liczba mieszkań socjalnych (umowy);
Budżet projektu	1 000 000,00 PLN, w tym 950 000,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020 – działanie 7.3, budżet Miasta i Gminy Kunów

Przedsięwzięcie Nr 8	
Tytuł projektu	W dolinie rzeki Świśliny i zapory Wióry – wycieczki rowerowe szlakiem Gombrowicza- od Małoszyc do Dołów Biskupich.
Cel projektu	- zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, odnowa, ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego, poprzez stworzenie bazy turystycznej i rekreacyjnej; - utworzenie bazy rowerowej, poprzez publiczne wypożyczalnie rowerów; - współpraca stowarzyszeń – utworzenie ścieżek edukacyjnych w regionie, przez który prowadzi szlak turystyczny lub ścieżka rowerowa.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Doły Biskupie – obszar miasta i Gminy Kunów
Monitoring	- liczba zaangażowanych podmiotów – raport; - oferta turystyczna – liczba punktów turystycznych – raport;
Zakres planowany	Zapoznanie z historią nieistniejącej fabryki tektury Witulin (nazwa fabryki związana jest z Witoldem Gombrowiczem, którego rodzice utworzyli fabrykę tektury), dziejami rodziny Gombrowiczów i ich związki z lokalną społecznością. Miejscowość Doły Biskupie i Nietulisko położone są w dolinie rzeki, Świśliny, na której zbudowano w części zaporę Wióry. Miejsce jest pięknie i

	<p>malowniczo położone. Wioska posiada nieczynne kamieniołomy, w wyrobisku skalnym boisko sportowe, na rzece zbudowano elektrownię, droga powiatowa łączy się z drogą krajową nr 9 oraz łączy się z drugiej strony zaporą wióry trzy gminy – Kunów, Waśniów i Pawłów, prowadzi tu szlak Gombrowicza, do szkoły im Gombrowicza (historia miejscowości jest związana z Gombrowiczem). Tędy też prowadzi droga do sanktuarium w Kałkowie.</p> <p>Czysta woda w rzece, czyste powietrze, lasy, oraz niepowtarzalny krajobraz skalny, to atuty naturalne środowiska, wszystko to można połączyć ścieżką rowerową, na której można wyznaczyć obiekty – ścieżki dydaktyczne. Zainteresowanie miejscowej ludności rozwojem turystyki i rekreacji to w konsekwencji, rozwój małej przedsiębiorczości – agroturystyka, wędkarstwo, turystyka żeglarska, spływy kajakowe... itp.</p>
Rezultaty	Stworzenie oferty turystycznej, aktywizacja i integracja mieszkańców.
Budżet projektu	100 000,00 PLN, wkład własny Miasta i Gminy Kunów i interesariuszy.
Źródła finansowania	Budżet Miasta i Gminy Kunów, środki własne,

Przedsięwzięcie Nr 9	
Tytuł projektu	Stworzenie kompleksu turystyczno – sportowego nad rzeką Świśliną w dawnych posiadłościach Witulin - rodziny Gombrowiczów.
Cel projektu	Zachowanie dziedzictwa kulturowego, rozwój zasobów kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i kulturowego, tworzenie szlaków turystycznych sportowych i kulturowych – promocja środowiska, w którym żył Witold Gombrowicz czyli „szlakiem Gombrowicza – do Dołów Biskupich”. Utworzenie muzeum pisarza, odtworzenie parku, który istniał za życia pisarza oraz stworzenie kompleksu sportowo rekreacyjnego nad rzeką Świśliną. Obok parku - plac zabaw, siłownie zewnętrzne, przechowalnia i wypożyczalnia sprzętu wodnego, po remoncie budynku tzw. wagi, którego jeszcze na krótko właścicielem jest konserwator - kajaki, rowery wodne – propagowanie sportów wodnych na rzece Świślinie – zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, odnowa, ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego, poprzez stworzenie bazy turystycznej i rekreacyjnej.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Doły Biskupie
Zakres planowany	<p>W zakresie części majątku Gombrowiczów w tym rejonie, którego właścicielem jest konserwator zabytków - gmina rozpoczęła procedurę przejścia od konserwatora na rzecz gminy Kunów - budynek tzw. „waga” , pozostałości parku, przy rzece – (jeżeli uporządkujemy prawo własności i właścicielem stanie się gmina) na tym terenie przewiduje się budowę kompleksu sportowo – rekreacyjnego.</p> <p>Miejscowość Doły Biskupie i Nietulisko położone są w dolinie rzeki, Świśliny, na której zbudowano w części zaporę Wióry. Wioska posiada nieczynne kamieniołomy, w wyrobisku skalnym boisko sportowe, na rzece zbudowano elektrownię, droga powiatowa łączy się z drogą krajową Nr 9 oraz łączy z drugiej strony zaporą Wióry trzy gminy – Kunów, Waśniów i Pawłów. Prowadzi tu szlak Gombrowicza, do szkoły im. Gombrowicza, historia</p>

	<p>miejsowości związana jest z Gombrowiczem. Tędy też prowadzi droga do sanktuarium w Kałkowie.</p> <p>Czysta woda w rzece, czyste powietrze, lasy oraz niepowtarzalny krajobraz skalny, to atuty naturalne środowiska, wszystko to można połączyć w edukację ekologiczną, rekreację i turystykę, na której można wyznaczyć obiekty – ścieżki dydaktyczne śladami Gombrowicza. Zainteresowanie miejscowej ludności itp. rozwojem turystyki, sportu i rekreacji to w konsekwencji, rozwój małej przedsiębiorczości – agroturystyka, wędkarstwo, turystyka żeglarska, spływy kajakowe.</p> <p>Przewiduje się również utworzenie izby pamięci o Gombrowiczu w budynku miejscowej szkoły, która nosi imię pisarza.</p>
Rezultaty	Stworzenie nowej oferty turystycznej, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój turystyki i przedsiębiorczości.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> - umowy o pracę; - liczba zarejestrowanych i działających podmiotów w obszarze rewitalizacji – raport; - oferta turystyczna – raport;
Budżet projektu	340 000,00 PLN, w tym 323 000,00 PLN z RPO WŚ na lata 2014 – 2020.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020 – działanie 4.4, budżet Miasta i Gminy Kunów

Przedsięwzięcie Nr 10	
Tytuł projektu	W dolinie rzeki Świśliny i do zapory Wióry - utworzenie bazy noclegowej - czyli agroturystyka.
Cel projektu	Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego - przyrodniczego, skały piaskowca, pomniki przyrody, obszar natura 2000, poprzez stworzenie agroturystyki i małej gastronomii dla rozwoju bazy turystycznej i rekreacyjnej, sportowej.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Obszar rewitalizacji, obszar miasta i gminy Kunów
Zakres planowany	<p>W dolinie rzeki Świśliny i do zapory Wióry – jeżeli powstanie kompleks sportowo rekreacyjny, rejon stanie się czynny sportowo, dlatego konieczne będzie utworzenie bazy noclegowej - czyli agroturystyki, oraz stworzenie małej gastronomii.</p> <p>Miejscowość Doły Biskupie i Nietulisko położone są w dolinie rzeki, Świśliny, na której zbudowano w części zapórę Wióry. Wioska posiada nieczynne kamieniołomy, w wyrobisku skalnym boisko sportowe, na rzece zbudowano elektrownię, droga powiatowa łączy się z drogą krajową Nr 9 oraz łączy z drugiej strony zaporą Wióry trzy gminy – Kunów, Waśniów i Pawłów. Prowadzi tu szlak Gombrowicza, do szkoły im Gombrowicza, historia miejscowości związana jest z Gombrowiczem. Tędy też prowadzi droga do sanktuarium w Kałkowie.</p> <p>Czysta woda w rzece, czyste powietrze, lasy oraz niepowtarzalny krajobraz skalny, to atuty naturalne środowiska, wszystko to można połączyć w edukację ekologiczną, rekreację i turystykę, na której można wyznaczyć obiekty – ścieżki dydaktyczne śladami Gombrowicza. Zainteresowanie miejscowej ludności itp. rozwojem turystyki, sportu i rekreacji to w konsekwencji, rozwój</p>

	małej przedsiębiorczości – agroturystyka, wędkarstwo, turystyka żeglarska, spływy kajakowe.
Rezultaty	Stworzenie nowych miejsc pracy.
Monitoring	- umowy o pracę; - liczba zarejestrowanych i działających podmiotów w obszarze rewitalizacji – raport; - oferta turystyczna – raport;
Budżet projektu	150 000,00 PLN
Źródła finansowania	Środki własne interesariuszy.

Przedsięwzięcie Nr 11

Tytuł projektu	Śladami dinozaurów nad zaporą Wióry – Bałtów – Doły Biskupie ścieżka rowerowa - lub szlak turystyczny.
Cel projektu	Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, odnowa, ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego - podczas budowy zapory Wióry odkryto ślady dinozaurów, które zabezpieczono i wywieziono do muzeum przyrodniczego w Starachowicach – miejsce znaleziska jest w Dołach Biskupich.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Doły Biskupie
Zakres planowany	Podczas budowy zapory Wióry odkryto ślady dinozaurów, które zabezpieczono i wywieziono do muzeum przyrodniczego w Starachowicach – miejsce znaleziska pozostało, warto wrócić do tego znaleziska i na tej bazie stworzyć przyrodniczą ścieżkę edukacyjną związaną ze znaleziskiem i odtworzyć historię, bo dinozaury żyły też w Dołach Biskupich, nie tylko w Bałtowie – szlakiem dinozaurów Bałtów – Doły Biskupie – ścieżka rowerowa.
Rezultaty	Stworzenie oferty turystycznej, rozwój przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy.
Monitoring	- długość wybudowanej ścieżki – raport;
Budżet projektu	50 000,00 PLN
Źródła finansowania	Środki własne Miasta i Gminy Kunów.

Przedsięwzięcie Nr 12

Tytuł projektu	Rozbudowa i termomodernizacja budynku remizy OSP w Nietulisku Dużym.
Cel projektu	Podniesienie standardów pracy strażaków OSP Nietulisko Duże, zapewnienie warunków sanitarnych oraz wypełnienie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz mieszkańców.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Nietulisko Duże
Zakres planowany	Zakresem rzeczowym projektu jest remont, rozbudowa, ocieplenie istniejącego budynku OSP, wymiana dachu oraz zagospodarowanie i wykorzystanie części świetlicowej. Z pozyskanych funduszy przewiduje się dobudowę garażu, pomieszczenia sanitarnego, szatni dla strażaków. Znajdujący się na remizie dach przykryty jest eternitem, co wpływa na degradację środowiskową obszaru rewitalizowanego. Część świetlicowa zostanie przeznaczona na organizację czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, poprzez organizację zajęć z aerobiku, zajęć komputerowych (w tym stworzenie pracowni komputerowej dla

	podniesienia poziomu nauczania dzieci w obszarze IT), czy organizacji kursów i zajęć dla strażaków.
Rezultaty	Podniesienie efektywności energetycznej budynku, obniżenie kosztów eksploatacji, stworzenie świetlicy, aktywizacja, edukacja i integracja mieszkańców.
Monitoring	- liczba budynków objętych termomodernizacją – raport; - zmiana efektywności energetycznej – raport;
Budżet projektu	100 000,00 PLN, w tym 95 000,00 PLN ze środków RPW WŚ na lata 2014 – 2020, działanie 3.3.
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020. Działanie 3.3, środki własne Miasta i Gminy Kunów.

Przedsięwzięcie Nr 13	
Tytuł projektu	Zadanie publiczne w ramach Programu Wieloletniego „Senior+”
Cel projektu	Wsparcie osób starszych.
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Osiedle Kunów Piaski
Zakres planowany	Zadanie publiczne w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015 - 2020, Realizacja zadania publicznego w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2015 - 2020 obejmuje utworzenie Dziennego Domu „Senior+” w Kunowie oraz jego funkcjonowanie (koniec grudnia 2017 r.), a następnie w okresie trwałości projektu, przez co najmniej 3 lata licząc od 1 stycznia 2018 r. Działalność bieżąca Dziennego Domu „Senior+” polegać będzie na realizacji podstawowych usług mających na celu udzielanie pomocy w czynnościach dnia codziennego, na zapewnieniu minimum jednego posiłku, w szczególności gorącego oraz innych usług wspomagających, dostosowanych do potrzeb seniorów. Dzienny Dom „Senior+” będzie zapewniać, co najmniej 8 godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku (z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy). Funkcjonować będzie w godzinach 8 ⁰⁰ -16 ⁰⁰ . Dzienny Dom „Senior+” będzie obejmować w szczególności usługi socjalne w tym posiłek, edukacyjne, kulturalno – oświatowe, aktywności ruchowej lub kinezyterapii, sportowo – rekreacyjne, aktywizujące społecznie, terapii zajęciowej. Grupa docelowa składać się będzie z 20 osób nieaktywnych zawodowo, które ukończyły 60 rok życia, spełniających warunki ustalone na podstawie art. 97 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej.
Rezultaty	Wsparcie w zakresie opieki socjalnej dla 20 osób nieaktywnych zawodowo, które ukończyły 60 rok życia, spełniających warunki ustalone na podstawie art. 97 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej.
Monitoring	- liczba osób objętych wsparciem – raport;
Budżet projektu	Moduł I: Utworzenie lub wyposażenie Dziennego Domu „Senior+”. Całkowity koszt zadania publicznego stanowi sumę kwoty dotacji oraz środków finansowych własnych Gminy Kunów i wynosi 221 617,82 zł. Koszt wkładu własnego Miasta i Gminy Kunów w realizację zadania wynosi 47 000,00 zł.
Źródła	Zadanie publiczne jest współfinansowane z dotacji ze środków Ministerstwa

finansowania	Rodziny Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015 - 2020.
--------------	--

Przedsięwzięcie Nr 14

Tytuł projektu	Rewitalizacja Spichlerza w Kunowie
Cel projektu	Nadanie funkcji społeczno - kulturalnej
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Osiedle Kunów Piaski
Zakres planowany	Modernizacja budynku w celu zachowania jego dotychczasowego charakteru. Zamontowanie instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i elektrycznej. Zagospodarowanie pozostałego terenu wokół spichlerza.
Rezultaty	Stworzenie nowej oferty turystyczno – kulturalnej.
Monitoring	- stworzenie oferty turystycznej, liczba usług – raport;
Budżet projektu	300 000,00 PLN, w tym 285 000,00 PLN ze środków RPW WŚ na lata 2014 – 2020, działanie 4.4
Źródła finansowania	RPO WŚ na lata 2014 – 2020. Działanie 4.4, środki własne Miasta i Gminy Kunów.

Przedsięwzięcie Nr 15

Tytuł projektu	Prowadzenie zajęć szachowych - nauka gry w szachy
Cel projektu	Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom
Beneficjent	Miasto i Gmina Kunów
Miejsce realizacji	Obszar rewitalizacji
Zakres planowany	Do prowadzenia zajęć szachowych wykorzystane zostaną świetlice wiejskie w miejscowościach: Nietulisko Duże, Doły Biskupie, Kunów Piaski. Program przygotowany jest dla osób w każdym wieku i ma na celu rozpowszechnienie wśród mieszkańców gry w szachy oraz umilać wolny czas. Organizowane będą również turnieje szachowe między sołectwami.
Rezultaty	Podniesienie poziomu edukacji mieszkańców, integracja i aktywizacja.
Monitoring	- liczba wydarzeń, liczba uczestników – raport;
Budżet projektu	30 000,00 PLN, w tym 50% ze środków grantodawców i 50% ze środków budżetu Miasta i Gminy Kunów.
Źródła finansowania	Środki własne, granty i dotacje.

4. Plan finansowy

Wartość zaplanowanych działań w ramach rewitalizacji obszaru zdegradowanego na terenie miasta i gminy Kunów wynosi 14 331 617,82 PLN. Przedstawione przedsięwzięcia realizowane będą ze środków własnych zaangażowanych grup interesariuszy w kwocie 1 051 000,00 PLN, co stanowi 7% udziału kosztów całkowitych zaprojektowanego procesu rewitalizacji oraz ze środków zewnętrznych, planowanych do pozyskania m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020, z budżetu Państwa, grantów i dotacji w kwocie 13 280 617,82 PLN, co stanowi 93% kosztów całkowitych programu.

Przedstawione przedsięwzięcia obejmują projekty podstawowe przewidziane do realizacji w ramach działania 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich oraz dofinansowane z instrumentu EFS z RPO WŚ na lata 2014 – 2020 w kwocie 7 650 000,00 zł, a także projekty uzupełniające realizowane z pozostałych źródeł finansowania w kwocie 6 681 617,82 zł. Wartość nakładów projektów podstawowych wynosi 53% wartości zaplanowanych wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

TABELA 60. PLAN FINANSOWY

L.p.	Plan finansowy	Wartość całkowita	Dofinansowanie	Wkład własny
1.	Projekty podstawowe	7 650 000,00	7 267 500,00	382 500,00
2.	Projekty uzupełniające	6 681 617,82	6 013 117,82	668 500,00
3.	RAZEM	14 331 617,82	13 280 617,82	1 051 000,00

TABELA 61. HARMONOGRAM RZECZOWO - FINANSOWY

I.p.	Sektor	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Koszty całkowite	Przewidywane dofinansowanie	Źródła finansowania	Jednostka odpowiedzialna/ podmiot realizujący	status	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Projekty podstawowe														
1.	Przedsiębiorczość	Rewitalizacja zdegradowanych terenów przemysłowych po byłej Fabryce Maszyn Rolniczych AGROMET w Kunowie	2018-2020	4 000 000,00	3 800 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 6.5	Miasto i Gmina Kunów	planowane						
2.	Turystyka, przedsiębiorczość	Rewitalizacja terenu walcowni w Nietulisku Dużym	2018-2020	3 500 000,00	3 325 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 6.5	Miasto i Gmina Kunów	planowane						
3.	Pomoc społeczna, kultura, edukacja	Utworzenie świetlicy środowiskowej dla mieszkańców- Doły Biskupie poprzez remont budynku remizy strażackiej	2018-2019	150 000,00	142 500,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 6.5	Miasto i Gmina Kunów	planowane						
Projekty uzupełniające														
4.	Turystyka, kultura, przedsiębiorczość	Zabezpieczenie i przebudowa obiektów gospodarczych dawnej walcowni żelaza w Nietulisku Fabrycznym z dostosowaniem ich do funkcji turystycznych i kulturalnych.	2019-2021	4 390 000,00	4 170 500,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 4.4	Miasto i Gmina Kunów	planowane						
5.	Pomoc społeczna,	Adaptacja budynku po byłym Zespole Szkół w Kunowie ul. Fabryczna 1	2019-2021	1 000 000,00	950 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 7.3	Miasto i Gmina Kunów	planowane						

6.	Turystyka	W dolinie rzeki Świśliny i zapory Wióry – wycieczki rowerowe szlakiem Gombrowicza- od Małoszyc do Dołów Biskupich	2018-2022	100 000,00	0,00	środki własne	Miasto i Gmina Kunów, interesariusze	planowane								
7.	Turystyka	Stworzenie kompleksu turystyczno –sportowego nad rzeką Świśliną w dawnych posiadłościach Witulin - rodziny Gombrowiczów	2019-2021	340 000,00	323 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 4.4	Miasto i Gmina Kunów	planowane								
8.	Turystyka, przedsiębiorczość	W dolinie rzeki Świśliny i do zapory Wióry - utworzenie bazy noclegowej - czyli agroturystyka.	2018-2022	150 000,00	0,00	środki własne	interesariusze	planowane								
9.	Turystyka, przedsiębiorczość	Śladami dinozaurów nad zaporą Wióry – Bałtów – Doły Biskupie ścieżka rowerowa- lub szlak turystyczny.	2018-2022	50 000,00	0,00	środki własne	Miasto i Gmina Kunów	planowane								
10.	Pomoc społeczna, edukacja	Rozbudowa i termomodernizacja budynku remizy OSP w Nietulisku Dużym.	2019-2021	100 000,00	95 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 3.3	Miasto i Gmina Kunów	planowane								
11.	Pomoc społeczna	Zadanie publiczne w ramach Programu Wieloletniego „Senior+”	2017-2020	221 617,82	174 617,82	Min. Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Miasto i Gmina Kunów	Miasto i Gmina Kunów	planowane								

12.	Turystyka, kultura	Rewitalizacja Spichlerza w Kunowie	2019-2022	300 000,00	285 000,00	RPO WŚ na lata 2014 - 2020, działanie 4.4	Miasto i Gmina Kunów	planowane						
13.	Edukacja	Prowadzenie zajęć szachowych - nauka gry w szachy	2017-2022	30 000,00	15 000,00	granty, dotacje	Miasto i Gmina Kunów	planowane						

5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności

Zaplanowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów przedsięwzięcia rewitalizacyjne wykazują komplementarność w różnych wymiarach, w szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno – instytucjonalnej, międzyokresowej i źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

W przygotowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono projekty podstawowe realizowane bezpośrednio na obszarze rewitalizacji, jak również projekty oddziałujące na mieszkańców i obszar rewitalizowany. W tym zakresie uwzględniono projekty realizowane przez różne grupy interesariuszy, zarówno projekty, które są lub będą realizowane na obszarze rewitalizacji, jak również poza obszarem, lecz oddziałujące na obszar rewitalizacji. W projektowaniu przedsięwzięć kierowano się zasadą synergii, oddziaływania na cały obszar rewitalizacji, a nie w sposób punktowy na wyznaczony obszar. Kluczowe projekty z wariantu podstawowego dotyczą problemów obszaru rewitalizacji i przyczyniają się do zmiany negatywnych zjawisk na całym obszarze.

Komplementarność problemowa

Plan przedsięwzięć rewitalizacyjnych projektowany był w sposób zapewniający wzajemne się uzupełnianie. Przedstawione projekty podejmują się realizacji działań w obszarze degradacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej. W ten sposób wykazują kompleksowe podejście do problemów obszaru zdegradowanego. Ponadto w diagnozie uwzględniono sytuację problemową na poziomie województwa, do której odnosi się również analiza przedstawiona w niniejszym programie.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

W procesie przygotowania i zarządzania uwzględniono udział różnych grup interesariuszy. W procesie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględnia się współdziałanie na poziomie realizacji, zarządzania i samej realizacji. Projekty infrastrukturalne współdziałają z działaniem różnych grup interesariuszy i podmiotów instytucjonalnych odpowiedzialnych za zakres wymaganych usług publicznych na rzecz mieszkańców miasta i gminy Kunów.

Za proces zarządzania Lokalnym Programem rewitalizacji odpowiedzialny będzie Referat Infrastruktury i Rozwoju w UMiG Kunów. Praca referatu będzie finansowana ze środków własnych Wnioskodawcy. W referacie zatrudnione są 3 osoby posiadające wieloletnie doświadczenie w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych, w tym także zadań realizowanych ze środków unijnych. Odpowiedzialność Wnioskodawcy koncentrowała się będzie na prawidłowości realizacji zaplanowanych działań, monitorowaniu postępu w realizacji wszystkich projektów, kontakt z interesariuszami projektu i przeprowadzenie procesu ewaluacji.

Komplementarność międzyokresowa

W projektowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono działania i ich efekty wynikające z poprzedniego okresu programowania. Działania przedstawione w programie oparte są o wnioski i efekty projektów zrealizowanych w poprzednim okresie programowania.

Komplementarność źródeł finansowania

W projektowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono różne źródła finansowania, w tym środki unijne oraz środki własne beneficjentów zaangażowanych w realizację przedstawionych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W ramach środków zewnętrznych uwzględniono różne instrumenty wsparcia, w tym w szczególności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny.

6. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

W proces przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji włączane były różne grupy interesariuszy. Proces partycypacji obejmował każdy z etapów przygotowania LPR.

Partycypacja w procesie przygotowania

W proces opracowania diagnozy społeczno – gospodarczej włączone zostały podmioty instytucjonalne odpowiedzialne za realizację zadań publicznych na terenie miasta i gminy Kunów oraz przedstawiciele pozostałych sektorów. W trakcie prowadzonego badania uwzględniono udział:

- Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim;
- Komendy Powiatowej Policji w Ostrowcu Świętokrzyskim, Posterunek Policji w Kunowie;
- Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kunowie;
- Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Chocimów;
- Urzędu Miasta i Gminy Kunów;
- Stowarzyszenia Prawęcin nad Węgierką;
- Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Boksycki;
- Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Bukowie i Okolic.

Proces opracowania programu rozpoczęto od utworzenia Komitetu ds. Rewitalizacji, do którego weszli przedstawiciele poszczególnych sektorów: oświaty, kultury, pomocy społecznej, gospodarki, bezpieczeństwa i jednostki samorządu lokalnego. Celem powołania Komitetu była koordynacja działań prowadzących do opracowania LPR, a następnie konsultowanie i opiniowanie poszczególnych etapów opracowania, w tym w zakresie podsumowania diagnozy społeczno – gospodarczej, wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji oraz opiniowania i przedstawienia projektów rewitalizacyjnych.

W dalszej kolejności dla grup interesariuszy zorganizowano dwa cykle warsztatów:

- 1). „Tworzenie projektów społecznych oraz Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych” – warsztaty dwudniowe.

Warsztaty obejmowały przedstawienie zasad prowadzonej rewitalizacji i przedstawienie definicji rewitalizacji zgodnie z Wytycznymi. Ponadto obejmowały wyniki przeprowadzonej diagnozy społeczno – gospodarczej, a także zasady przygotowania projektów społecznych, tworzenia projektów podejmujących cele rewitalizacji, w tym źródła finansowania.

- 2). „Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych z RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020”.

W warsztatach udział wzięli przedstawiciele powyżej wymienionych podmiotów, a także sołtysi, radni, pracownicy Urzędu Miasta i Gminy Kunów oraz mieszkańcy gminy.

W dalszej kolejności na stronie internetowej www.kunow.pl umieszczane były wszelkie informacje o prowadzonej rewitalizacji.

Partycypację społeczną programu uwzględniono również na etapie projektowania celów i działań rewitalizacyjnych. W tym celu przygotowano fiszkę projektową, na której zainteresowane podmioty, mieszkańcy i przedsiębiorcy mogli zgłaszać własne projekty rewitalizacyjne. Fiszki zbierane były przez Urząd Miasta i Gminy Kunów.

Udział mieszkańców w projektowaniu celów Programu zapewniono ponadto, poprzez uruchomioną elektroniczną i w wersji drukowanej ankietę problemów i potrzeb społecznych, pogłębiającą badanie potrzeb i problemów na obszarze rewitalizacji.

Ostatnim elementem partycypacji społecznej jest konsultacja społeczna Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów, poprzez umieszczenie programu na stronie internetowej – www.kunow.pl oraz uwzględnienie opinii i uwag przedstawianych przez przedstawicieli poszczególnych grup interesariuszy. Informacje o realizacji LPR przedstawione zostaną również w formie ogłoszeń i informacji przedstawianej w lokalnych mediach.

Partycypacja w trakcie zarządzania

Partycypacja społeczna programu zapewniona jest również na etapie zarządzania. Na przedstawionej stronie internetowej podawane będą istotne informacje o proponowanych działaniach rewitalizacyjnych, o rozpoczętych i zaplanowanych do realizacji projektach rewitalizacyjnych. Ponadto Miasto i Gmina Kunów główny interesariusz programu zapewnia możliwość wprowadzenia nowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na etapie wdrażania programu, jeżeli przedstawiane projekty będą wpisywać się w cele programu i przyczyniać się do zmiany negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Proces monitorowania obejmował będzie również zasady partycypacji społecznej.

Partycypacja społeczna w trakcie zarządzania, wdrażania i monitorowania obejmować będzie:

- publikacje materiałów i informacji na stronie www.kunow.pl;
- organizację okresowych spotkań i debat podsumowujących dany okres prowadzonej rewitalizacji i przygotowujących nowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne;

- okresowe konsultacje projektów rewitalizacyjnych i badania okresowe na stronie internetowej.
- inicjowanie do nowych działań, poprzez stronę internetową, spotkania z mieszkańcami, radnymi, ogłoszenia w lokalnych mediach i portalach społecznościowych.

7. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

System realizacji – wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów dostosowany jest do schematu organizacyjnego obowiązującego w Urzędzie Miasta i Gminy Kunów.

Bezpośrednio za proces zarządzania Lokalnym Programem rewitalizacji odpowiedzialny będzie Referat Infrastruktury i Rozwoju w UMiG Kunów. Praca referatu będzie finansowana ze środków własnych Wnioskodawcy. W referacie zatrudnione są 3 osoby posiadające wieloletnie doświadczenie w zakresie realizacji zadań inwestycyjnych, w tym także zadań realizowanych ze środków unijnych. Odpowiedzialność Wnioskodawcy koncentrowała się będzie na prawidłowości realizacji zaplanowanych działań, monitorowaniu postępu w realizacji wszystkich projektów, kontakt z interesariuszami projektu i przeprowadzenie procesu ewaluacji.

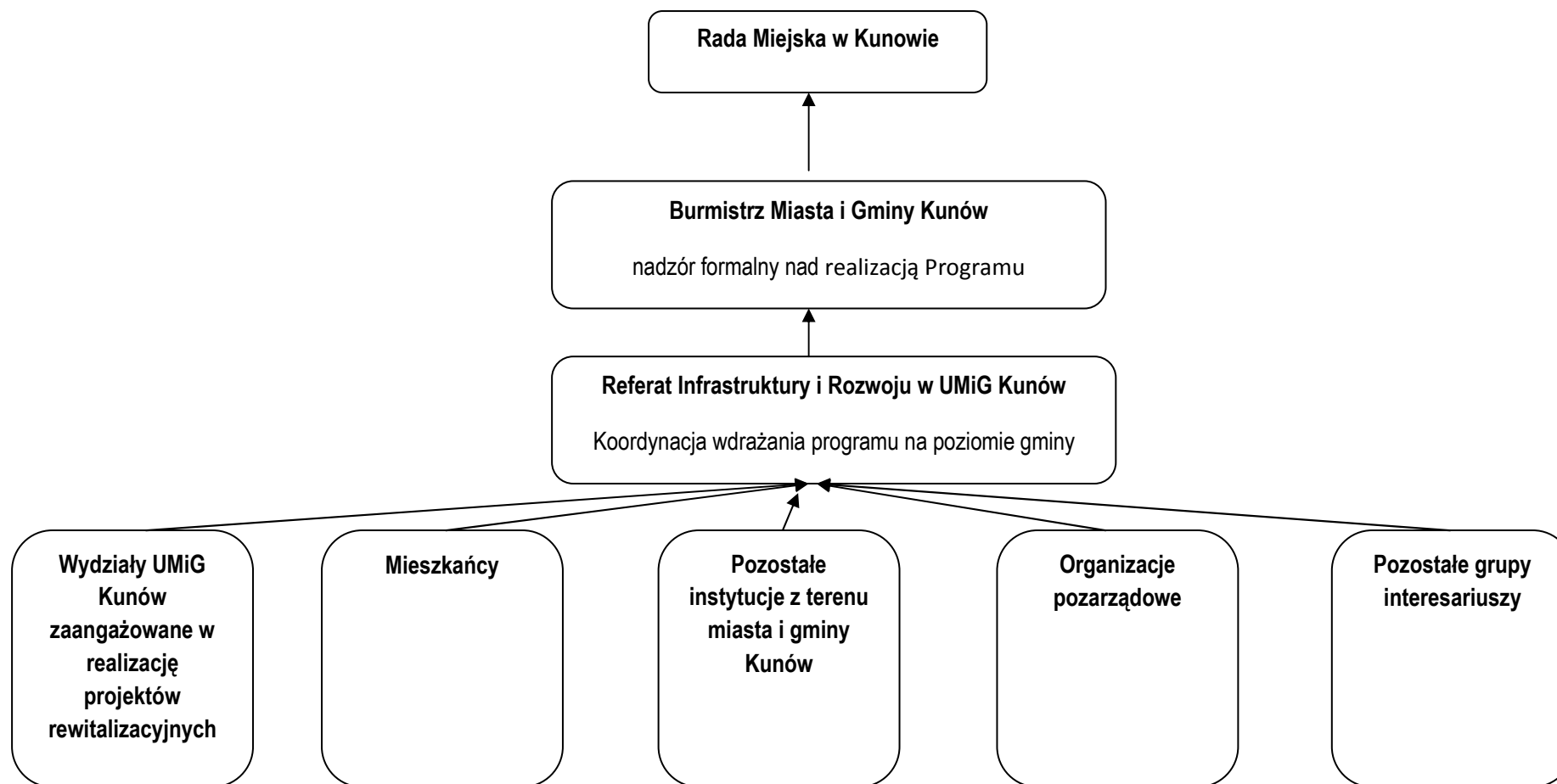
Do obowiązków referatu w zakresie prawidłowego zarządzania procesem realizacji programu rewitalizacji należeć będzie:

- prowadzenie monitoringu i ewaluacji rezultatów Programu
- systematyczna ocena przyjętych założeń, realizacji celów, a także wprowadzanie aktualizacji na podstawie gromadzonych materiałów, prowadzonych konsultacji, zgłaszanych uwag i przedstawianych nowych projektów rewitalizacyjnych;
- bezpośredni kontakt z interesariuszami programu;
- informacja i promocja Programu;
- koordynowanie strony internetowej utworzonej na potrzeby procesu rewitalizacji;
- organizacja działań partycypacyjnych;
- doradztwo przy przygotowywaniu projektów do dofinansowania ze środków unijnych;
- inne zadania zlecone w trakcie procesu wdrażania programu.

Bezpośredni nadzór nad procesem wdrażania programu sprawował będzie Burmistrz Miasta i Gminy Kunów. Na ręce Burmistrza corocznie składane będzie sprawozdanie z procesu realizacji programu. Burmistrz odpowiedzialny będzie za przekazywanie informacji o realizacji programu Radzie Miejskiej.

Za realizację poszczególnych przedsięwzięć przedstawionych w programie odpowiedzialni będą poszczególni zaangażowani beneficjenci programu. Do wskazanej grupy należeć będzie również informowanie głównego interesariusza planu – inicjatora Miasto i Gmina Kunów o postępach i zakresie realizowanych przedsięwzięć.

Proces wdrażania programu/przepływ informacji

8. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Monitoring stanowi bardzo ważną część procesu wdrażania i realizacji lokalnego programu rewitalizacji. Jest kluczowym elementem umożliwiającym prawidłową realizację założonych celów, na podstawie przyjętych wskaźników i narzędzi monitorowania. Monitoring prowadzony będzie w ramach zasobów własnych Urzędu Miasta i Gminy Kunów, nie powoduje generowania dodatkowych kosztów. Bezpośrednio za proces monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów odpowiedzialny będzie Referat Infrastruktury i Rozwoju w UMiG Kunów.

W ramach przygotowanego programu rekomendowane jest wykonywanie tzw. raportu z procesu wdrażania LPR w postaci „**Raportu z realizacji działań**”

Raport z realizacji działań przedstawiany będzie w odstępach rocznych, obejmować będzie weryfikację realizacji założonych i zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno z wariantu podstawowego, jak również z wariantu uzupełniającego.

Raport z realizacji działań zawierać będzie natomiast o charakterze jakościowym dotyczące procesu i etapu wdrażania działań przewidzianych w LPR. Obejmuje on również analizę bieżącej sytuacji oraz działania korygujące i zapobiegawcze.

Rekomendowane terminy raportowania:

„Raport z realizacji działań”	2017
	2018
	2019
	2020
	2021
	2022

Zasady aktualizacji i wprowadzania zmian w LPR.

1. Zmiany formalne niewpływające na zasadniczą zmianę celów, obszarów działania, listy dokonywane będą przez pracownika referatu odpowiedzialnego za zarządzanie, monitoring i wdrażanie LPR. Zmiany formalne mogą być dokonywane na bieżąco, po zaakceptowaniu przez Burmistrza Miasta i Gminy Kunów.
2. Zmiany wpływające na zakres i listę przedsięwzięć, zmianę celów i zmianę planu finansowego (obniżenie) wymagają zgody Rady Miasta i Gminy Kunów, jako podmiotu zatwierdzającego Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów.

9. Prawne aspekty realizacji LPR na obszarach podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody

LPR dla Miasta i Gminy Kunów obejmuje przedsięwzięcia, dla których zaplanowane zostały działania na terenach bezpośrednio objętych ochroną oraz w ich sąsiedztwie¹³. Realizując zadania zawarte w LPR należy przestrzegać zasad i zaleceń określonych we właściwych aktach prawnych regulujących warunki korzystania z obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Zgodnie z ww. ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe; rezerваты przyrody; parki krajobrazowe; obszary chronionego krajobrazu; obszary Natura 2000; pomniki przyrody; stanowiska dokumentacyjne; użytki ekologiczne; zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Przedstawione uwarunkowania oparte zostały o przygotowaną **Prognozę Oddziaływania na Środowisko LPR dla Miasta i Gminy Kunów**.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie kieleckim (Dz. Urz. z 1995 r. Nr 21, poz. 145). Główne wytyczne oraz aktualne granice określone są w uchwale Nr XXXV/617/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. dotycząca wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 3309). Zgodnie z ww. dokumentem na tym obszarze nakazuje się:

- a) zachowanie i ochronę zbiorników wód powierzchniowych naturalnych i sztucznych, utrzymanie meandrów na wybranych odcinkach cieków;
- b) zachowanie śródpolnych i śródleśnych torfowisk, terenów podmokłych, oczek wodnych, polan, wrzosowisk, muraw, niedopuszczenie do ich uproduktywnienia lub też sukcesji;
- c) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych;
- d) zachowanie i ewentualne odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych; 5)
- e) ochronę stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- f) szczególną ochronę ekosystemów i krajobrazów wyjątkowo cennych, poprzez uznawanie ich za rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne;
- g) zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej.

Na terenach tych zakazuje się:

- a) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- b) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- c) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

¹³ Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko LPR dla Miasta i Gminy Kunów;

d) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

Zakazy te nie obejmują:

a) terenów objętych ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;

b) terenów objętych ustaleniami projektów planów zagospodarowania przestrzennego lub projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;

c) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których procedura dotycząca oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;

d) ustaleń warunków zabudowy dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy zagrodowej oraz obiektów i urządzeń budowlanych niezbędnych do jej użytkowania, pod warunkiem zapewnienia minimum 30% powierzchni biologicznie czynnej na danym terenie.

Powyższe kryteria wyłączenia poszczególnych zakazów pozwalają podmiotom gospodarczym oraz osobom fizycznym na realizację przedsięwzięć, pod warunkiem zapewnienia ochrony wyróżniających się krajobrazów o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych na obszarze chronionego krajobrazu. Ponadto złagodzone w ten sposób zakazy pozwalają dostosować ograniczenia do lokalnych potrzeb i uwarunkowań na danym obszarze, co z kolei umożliwia prowadzenie właściwej polityki zrównoważonego rozwoju oraz gospodarczej i społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego.

Obszar Natura 2000

Zgodnie z art. 33 ust 1 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 poz.142) zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Odstąpienie od tych zapisów jest możliwe jedynie jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku, gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie to może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- ochrony zdrowia i życia ludzi;
- zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;

- uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Ochrona zwierząt, roślin i grzybów

W myśl art. 51 i 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2018 poz. 142) przedsięwzięcia muszą być tak zaplanowane by nie wpływać w negatywny sposób na wszelkie aspekty związane z ochroną przyrody. Konieczne jest uwzględnienie następujących zakazów w ramach ochrony dziko występujących roślin lub grzybów, w tym zakaz:

- umyślnego niszczenia;
- umyślnego zrywania lub uszkodzania;
- niszczenia ich siedlisk lub ostoi;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej lub niszczenia gleby w ostojach;
- hodowli;
- pozyskiwania lub zbioru;
- przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków;
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym;
- umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Odstępstwa w tym przypadku mogą dotyczyć:

- wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
- usuwania roślin oraz grzybów niszczących materiały lub obiekty budowlane (nie dotyczy gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).
- pozyskiwania gatunków, objętych ochroną ścisłą lub częściową przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
- przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, objętych ochroną ścisłą lub częściową, pozyskanych na podstawie stosownego zezwolenia
- przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

W stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- umyślnego zabijania;
- umyślnego okaleczania lub chwytania;
- umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych;
- transportu;

- chowu lub hodowli;
- zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków;
- niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków;
- wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia;
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących;
- fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie;
- umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

W stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy: umyślnego zabijania; umyślnego niszczenia ich jaj, postaci młodocianych lub form rozwojowych; transportu; chowu lub hodowli; przetrzymywania, posiadania lub preparowania okazów gatunków; zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu w celu sprzedaży okazów gatunków; wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków; umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

Odstępstwa w tym przypadku mogą dotyczyć:

- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;
- chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;
- chwytania zwierząt rannych lub osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania ich do ośrodków rehabilitacji zwierząt;
- zapobiegania poważnym szkodom w odniesieniu do upraw rolnych, inwentarza żywego, lasów, rybostanu, wody lub innych rodzajów mienia;
- pozyskiwania okazów gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
- przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, pozyskanych na podstawie stosownego zezwolenia;
- przetrzymywania, posiadania, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów pozyskanych poza granicą państwa i wwiezionych z

zagranicy na podstawie zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska;

- zbierania i przechowywania piór ptaków;
- wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej lub rolnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów (nie dotyczy gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

Drożność powiązań ekologicznych

Ochronę drożności przestrzennej powiązań ekologicznych zapewnia się poprzez:

- wykorzystanie odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej migrację zwierząt (np. mosty ekologiczne, przepusty, estakady itp.) w przypadku konieczności sytuowania nasypów ziemnych poprzecznie do osi korytarza;
- kształtowanie naturalnych alternatywnych sposobów łączności ekologicznej (obejść ekologicznych) w przypadku niemożności utrzymania naturalnych powiązań;
- utrzymywanie przestrzeni wolnej od zabudowy;
- stosowanie przepławek lub innych rozwiązań zapewniających zachowanie wymaganej drożności dla gatunków ryb, dla których wyznaczono korytarz rzeczny, w tym w szczególności dla ryb dwuśrodowiskowych,
- kształtowanie pasmowych struktur przyrodniczych (łąk, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych),
- zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia,
- restytucjężytków zielonych kosztem gruntów ornych w korytarzach dolinnych,
- odbudowę stosunków hydrologicznych.

Ochrona zasobów wodnych

Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE (RDW) zobowiązuje wszystkie państwa członkowskie do podjęcia działań na rzecz ochrony śródlądowych wód powierzchniowych, wód przejściowych, wód przybrzeżnych oraz wód podziemnych. Jej celem jest osiągnięcie do 2015 r. (a w uzasadnionych przypadkach do 2021 lub 2027 r.) dobrego stanu wód i ekosystemów od nich zależnych. Zapisy dyrektywy nakazują opracowanie planów gospodarowania wodami na poszczególnych obszarach dorzeczy istniejących w danym państwie.

Dokumenty te są podstawą do podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych, a ponadto określają zasady gospodarowania wodami w trakcie 6-letniego cyklu planistycznego. Przedmiotowa inwestycja zlokalizowana jest w obszarze dorzecza Wisły, dla którego opracowano Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Biorąc pod uwagę informacje zawarte ww. dokumencie cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych ustalonych na mocy RDW oparte zostały głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem nie pogarszania ich

stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie (potencjał ekologiczny), celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu (potencjału). Ustalając cele środowiskowe uwzględniono także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego stanu (potencjału) konieczne będzie dodatkowo utrzymanie, co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Zaplanowane zadania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Kunów powinny zostać tak zaprojektowane, aby nie wpłynęły ujemnie na stan ekologiczny wód powierzchniowych i podziemnych oraz na cele środowiskowe dla nich określone w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”.

Analiza oddziaływań możliwa będzie tylko w przypadku poznania konkretnej lokalizacji inwestycji, jej położenia względem wód powierzchniowych i ujęć wody.

Zgodnie z definicją umieszczoną w RDW dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony, jako co najmniej „dobry”.

RDW przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem, a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu. Ocena stanu chemicznego wód podziemnych prowadzona jest głównie na podstawie wartości progowych elementów fizykochemicznych określających stan chemiczny wód podziemnych odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu wg rozporządzenia w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Zgodnie z powyższym cele środowiskowe są reprezentowane przez wartości progowe, określone dla klasy III jakości wód podziemnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu zapisów mówiących, że stan chemiczny uznaje się za dobry w przypadku, gdy przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego występują, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników.

Ochrona zabytków

Dla 42 obiektów i zespołów obiektów objętych ochroną konserwatorską ustalono strefy ochrony w granicach działki danej nieruchomości (chyba, że rysunek stadium wskazuje inaczej). Na terenie miasta i gminy Kunów nakazuje się:

- zachowanie układów, założeń i obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz stanowisk archeologicznych;
- uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków działań związanych z adaptacją, remontami i przebudową obiektów wyszczególnionych w poniższym wykazie;
- uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków realizacji nowej zabudowy realizowanej w zabytkowym układzie urbanistycznym Kunowa, w strefie ochrony konserwatorskiej;

- rekonstrukcję zespołów parkowych oraz ich wykorzystanie jako terenów zieleni publicznej;
- zachowanie przebiegu dróg historycznych;
- zachowanie historycznego układu dróg w przypadku realizacji nowej zabudowy oraz nawiązanie do tradycyjnych dla regionu form architektury.

Uwarunkowania prawneodnośnie strefy ochrony i obserwacji archeologicznej:

- stanowiska archeologiczne stanowią dobra kultury prawnie chronione, objęte całkowitym zakazem prowadzenia w granicach działki, na której są zlokalizowane, takich działań niszczących jak: głęboka orka, prace wybierzyskowe, prace niwelacyjne;
- działalność inwestycyjna (melioracje, gazyfikacje, prace wodno - kanalizacyjne, energetyczne, teletechniczne oraz budowlane) może być warunkowo dopuszczona wyłącznie po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na określonych indywidualnie warunkach, który uzależni jej realizację od wykonania wyprzedzających badań, względnie prowadzenia prac inwestycyjnych pod specjalistycznym nadzorem archeologicznym zleconym przez inwestora osobie uprawnionej;
- przy ubieganiu się o pozwolenie na budowę na terenie obejmującym stanowiska archeologiczne z ewidencji konserwatorskiej należy przed jego wydaniem wystąpić o opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wytyczne ujęte w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego

W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego (Uchwała nr LVII/387/06 Rady Miejskiej w Kunowie z dnia 31.05.2006r w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kunów) również określono zasady ochrony środowiska przyrody i krajobrazu kulturowego. Ponad wytyczne określone w uchwale ustanawiającej OChK mpzp:

- wprowadza się zakaz lokalizacji wszelkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz tych, dla których raport może być wymagany, za wyjątkiem terenów przemysłowych, usług komercyjnych i obsługi produkcji rolniczej oraz układu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej;
- wprowadza się bezwzględny zakaz prowadzenia działalności, której uciążliwość wykraczałaby poza granice działki, na której będzie zlokalizowana. Nakaz stosowania rozwiązań opartych o "czyste" technologie, eliminujące i ograniczające emisje zanieczyszczeń;
- dla terenów zabudowy jednorodzinnej dopuszczalny poziom hałasu w środowisku powodowany ruchem drogowym w porze dziennej wynosi 55 dB, w porze nocnej - 50 dB, natomiast dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu wynosi odpowiednio 50 dB i 40 dB;
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami, mieszkaniowej wielorodzinnej oraz zagrodowej dopuszczalny poziom hałasu w środowisku powodowany ruchem drogowym w porze dziennej wynosi 60 dB, w porze nocnej - 50 dB, natomiast dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu wynosi odpowiednio 55 i 45 dB;
- dla terenów zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży dopuszczalny poziom hałasu w środowisku powodowany ruchem drogowym w porze dziennej wynosi 55 dB, w porze nocnej - 50 dB, natomiast dopuszczalny poziom hałasu powodowanego przez instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu wynosi odpowiednio 50 dB i 40 dB.
- nakaz utrzymania i ochrony różnych form zieleni (zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, zespoły parkowe, aleje przydrożne, itp.).

- wzdłuż cieków wodnych wyznacza się pas ochronny o szerokości min. 15m, w którym wprowadza się zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych, celem:
    - o umożliwienia swobodnego dostępu do wód w ramach powszechnego korzystania z wód,
    - o umożliwienia robót remontowych i konserwacyjnych w korytach cieków,
    - o ochrony otuliny biologicznej cieków;
  - inwestycje mogące spowodować kolizję z wodami publicznymi wymagają uzgodnienia ze Świętokrzyskim Zarządkiem Melioracji i Urządzeń Wodnych;
  - ustala się zagospodarowanie ww. pasów ochronnych jako łągi lub łąki i pastwiska (bez stałego pobytu bydła), z wykluczeniem lub ograniczeniem gruntów ornych;
  - zakaz składowania odpadów wszelkich typów na obszarze miasta i gminy, za wyjątkiem terenu istniejącego składowiska odpadów w Janiku oznaczonego symbolem G 50O.
  - dopuszcza się zbieranie odpadów, które ma na celu przygotowanie ich do transportu do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania;
  - dopuszcza się gromadzenie odpadów wytworzonych na własnej działce, ilość i czas gromadzenia muszą być uzasadnione stosowaną technologią wywozu i utylizacji.
  - zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu i wód powierzchniowych.
  - w celu ochrony ekologicznej i przeciwpożarowej kompleksów leśnych ustala się zasadę lokalizowania nowo realizowanej zabudowy niezwiązanej z obsługą gospodarki leśnej zgodnie z przepisami odrębnymi.
  - ustala się zakaz budowy ogrodzeń w odległości mniejszej niż 15m od terenów leśnych. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zmniejszenie tej odległości za zgodą administracji leśnej.
  - nakaz ochrony kompleksów gleb klas bonitacyjnych I - III przed zmianą sposobu ich użytkowania.
  - w celu ochrony kompleksów gleb wysokich klas bonitacyjnych, na terenach rolniczych (R) ogranicza się tworzenie nowej zabudowy zagrodowej do gospodarstw o minimalnej wielkości 5 ha.
  - w celu ochrony gleb i wód zaleca się rozwój rolnictwa ekologicznego.
- Wszelkie powyższe wymagania powinny być szczegółowo omówione na etapie planowania i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedsięwzięć mogących oddziaływać na obszar Natury 2000.

Spis tabel:

Tabela 1 Pomniki przyrody znajdujące się na terenie Gminy Kunów	11
Tabela 2. Obszary objęte diagnozą.....	14
Tabela 3. Poziom bezrobocia	20
Tabela 4. Liczba bezrobotnych.....	21
Tabela 5. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć beneficjentów	21
Tabela 6. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	22
Tabela 7. Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych.....	23
Tabela 8. Liczba osób pobierających zasiłki.....	24
Tabela 9. Podsumowanie poziomu bezrobocia	25
Tabela 10. Udział % mieszkańców korzystających	28
Tabela 11. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku	28
Tabela 12. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	29
Tabela 13. Liczba osób pobierających zasiłki stałe	30
Tabela 14. Liczba osób pobierających zasiłki okresowe	30
Tabela 15. Liczba osób pobierających zasiłki celowe	31
Tabela 16. Liczba osób pobierających zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności	32
Tabela 17. Liczba osób korzystających z pomocy na dożywianie	33
Tabela 18. Podsumowanie poziomu ubóstwa	34
Tabela 19. Przepięstwa stwierdzone w województwie świętokrzyskim w latach 2012 - 2016	37
Tabela 20. Intensywność występowania przestępstw w roku 2016	38
Tabela 21. Liczba przestępstw w gminie w okresie 2010 - 2014.....	39
Tabela 22. Liczba interwencji wg ulic	40
Tabela 23. Liczba przestępstw wg ulic zamieszkania i lokalizacji zdarzenia.....	40
Tabela 24. Podsumowanie przestępczości	41
Tabela 25. Frekwencja w wyborach do Sejmu 2015 roku w powiecie ostrowieckim	44
Tabela 26. Frekwencja w wyborach do Senatu 2015 w powiecie ostrowieckim.....	44
Tabela 27. Frekwencja w wyborach samorządowych 2014 w powiecie ostrowieckim	45
Tabela 28. Frekwencja wyborcza - na podstawie wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r.	46
Tabela 29. Frekwencja wyborcza – na podstawie wyborów samorządowych z 2014 r.	47
Tabela 30. Podsumowanie aktywności obywatelskiej mieszkańców.....	48
Tabela 31. Dane dot. sprawdzianu na zakończenie VI klasy w skali kraju	50
Tabela 32. Dane dot. sprawdzianu na zakończenie VI klasy w województwie świętokrzyskim.....	51
Tabela 33. Wyniki egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej część pierwsza w powiecie ostrowieckim	52
Tabela 34. Wyniki egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej z języka angielskiego w powiecie ostrowieckim	52
Tabela 35. Średnie wyniki z egzaminów w okresie 2014 - 2016 na terenie gminy Kunów	52
Tabela 36. Liczba uczniów w placówkach edukacyjnych na terenie gminy Kunów	53
Tabela 37. Wyniki egzaminu za zakończenie szkoły podstawowej w gminie Kunów	54
Tabela 38. Średnie wyniki z egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej w gminie Kunów	55
Tabela 39. Dane demograficzne	57
Tabela 40. Przyrost naturalny.....	58
Tabela 41. przyrost naturalny - delimitacja obszarów.....	59
Tabela 42. Saldo migracji - delimitacja obszarów.....	60
Tabela 43. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w grupie osób w wieku produkcyjnym.....	61

Tabela 44. Liczba firm zarejestrowanych w REGON na 10 tyś. mieszkańców.....	68
Tabela 45. Liczba firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych z CEIDG w okresie 2012 - 2016.....	70
Tabela 46. Degradacja w sferze gospodarczej - saldo działających firm w okresie 2012 - 2016.....	71
Tabela 47. Inwentaryzacja azbestu na terenie gminy Kunów.....	74
Tabela 48. OCENA JAKOŚCI DRÓG GMINNY I POWIATOWYCH.....	77
Tabela 49. Degradacja przestrzenno - funkcjonalna	82
Tabela 50. Degradacja przestrzenno – funkcjonalna	83
Tabela 51. Dostępność do sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Kunów.....	84
Tabela 52. Degradacja techniczna	84
Tabela 53. Degradacja techniczna	85
Tabela 54. Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych woj. świętokrzyskiego z terenu Gminy Kunów	89
Tabela 55. Obszary zdegradowane.....	92
Tabela 56. Wskaźnik syntetyczny obrazujący poziom degradacji	93
Tabela 57. Obszary zdegradowane.....	94
Tabela 58. Obszary rewitalizacji.....	95
Tabela 59. Obszar rewitalizacji.....	96
Tabela 60. Plan finansowy	132
Tabela 61. Harmonogram rzeczowo - finansowy	133

Spis rysunków:

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy	4
Rysunek 2. Udział powierzchni gruntów wg. wykorzystania	5
Rysunek 3. Grunty zabudowane i zurbanizowane wg. przeznaczenia	6
Rysunek 4. DEGRADACJA W OBSZARZE BEZROBOCIA (KOLOR CZERWONY)	26
Rysunek 5. Degradacja w obszarze ubóstwa (kolor czerwony)	36
Rysunek 6. Degradacja w obszarze przestępczości (kolor czerwony)	43
Rysunek 7. Degradacja w aktywności obywatelskiej (kolor czerwony)	49
Rysunek 8. Degradacja w jakości nauczania (kol. czerwony)	56
Rysunek 9. Degradacja w obszarze demografii (kol. czerwony)	63
Rysunek 10. Obszary zdegradowane na terenie miasta i gminy Kunów (kol. czerwony)	66
Rysunek 11. Liczba podmiotów na terenie gminy Kunów w roku 2016	69
Rysunek 12. Liczba firm wg rodzaju działalności	69
Rysunek 13. Degradacja w sferze gospodarczej	72
Rysunek 14. Degradacja w sferze środowiskowej	75
Rysunek 15. Kaplica Św. Katarzyny	86
Rysunek 16. Walcownia w Nietulisku Dużym – układ przestrzenny	86
Rysunek 17. Pozostałości hali walcowniczej	87
Rysunek 18. Dawna fabryka tektury "Witulini"	87
Rysunek 19. Widok kościoła p.w. św. Władysława od południowego – wschodu	88
Rysunek 20. Dwór Popielów z 1868 roku (od pocz. XX w. Ośniałowskich) – elewacja frontowa	88
Rysunek 21. Ruiny walcowni	101
Rysunek 22. Pozostałości hali walcowniczej	101
Rysunek 23. Ocena degradacji społecznej – Doły Biskupie	105
Rysunek 24. Ocena degradacji w sferze przestrzenno - funkcjonalnej - Doły Biskupie	105
Rysunek 25. Degradacja techniczna - Doły Biskupie	106
Rysunek 26. Degradacja środowiskowa - Doły Biskupie	106
Rysunek 27. Degradacja społeczna - Nietulisko Duże	107
Rysunek 28. Degradacja w sferze przestrzenno - funkcjonalnej - Nietulisko Duże	107
Rysunek 29. Degradacja w sferze technicznej - Nietulisko Duże	108
Rysunek 30. Degradacja środowiskowa - Nietulisko Duże	108
Rysunek 31. Degradacja społeczna - Osiedle Kunów Piaski	109
Rysunek 32. Degradacja przestrzenno - funkcjonalna - Osiedle Kunów Piaski	110
Rysunek 33. Degradacja w sferze technicznej- Osiedle Kunów Piaski	110
Rysunek 34. Degradacja środowiskowa - Osiedle Kunów Piaski	111